

Prosa quinta.

contenta est cuius facietatem si velis vigere. i. cogere superfluis cibis et potibus illud quod infuderis ventri superfluum aut fiet iniocuum. i. triste aut fiet noxium. i. periculosum. Nota quod ex littera potest formari talis ratio. Si illud quod magis videtur inesse non inest nec illud quod minus sed magis videtur quod homo debet gloriari de pulchritudine celi et stellarum et non debet quod nihil horum est suum. ergo minus debet gloriari de

Quid inanibus gaudiis raperis. Quid externa bona pro tuis amplexaris. Nunquam tua faciet esse fortuna que a te natura rerum fecit aliena. Terrarum quidem fructus animantium proculdubio debentur alimentis. Sed si quod natura satis est replere indigentiam velis: nihil est quod fortune affluentiam petas.

Paucis enim minimisque natura contenta est. Cuius facietatem si superfluis vrigere velis: aut iniocuum quod infuderis fiet aut noxium. Jam vero pulchrum variis fulgere vestibus putas. Quare si grata intuitu species est: aut materie naturam aut ingenium mirabor artificis.

furorem egritudinis et molestias infirmitatum. Qui ergo appetit vivere et vivere rebus desiderio proprie voluptatis nec premissione premissi superaddat quod omnis incognitas voluntarie est egrotas scilicet ethicorum. Et subdit. Audiam ab hypocrate quod preservavit dietas pro quibus debilitatem corporis sustinebat. cui dixit suus discipulus Doctor egregie si velles bene comedere non sustineres tantam corporis debilitatem. Cui respondit Hypocritas. Ego comedo ut vivam non vivo ut comedam. Unde dicit Aristoteles ibidem. Alimentum propter durabilitatem est querendum non durabilitas propter alimentum. Subdit. Aulos non qui diminuerunt de alimento et comestione abstinentes a suis appetitibus et parentes gule viventes temperate per dietas qui fuerunt sanissimi corporis longioris vite et boni appetitus.

Jam vero. Hic philosophia ostendit quod non sit gaudendum de pulchritudine vestium tamquam de proprio bono et arguit sic. De illius pulchritudine non est gaudendum quod non est hominis pulchritudo. sed pulchritudo vestium non est hominis pulchritudo sed est ipsarum vestium igitur et cetera. unde dicit in littera. Jam putas pulchrum esse id est tue pulchritudini ascribendum fulgere variis vestibus quasi diceret non debes hoc putare quarum scilicet vestium si species id est pulchritudo est grata id est delectabilis intuitu ego mirabor naturam materie vestium. aut mirabor ingenium id est subtilitatem artificis vestem formatis nihil ascribendo tibi.

pulchritudine agrorum et altissimi possessionis. Nota quod natura non est oneranda superfluis sed est alenda paucis quod paucis preterita est. unde seneca. xvi. epistola Si ad naturam vixeris nunquam eris pauper. si ad opinionem nunquam eris dives. Exiguam natura desiderat. opinio vero immensum. Et beatus Augustinus dicit. Sumenda sunt alimenta tamquam medicamenta. et grege. Dum venter nimia facietate extendit aculeus libidinis suscitatur. Nota quod Aristoteles in quibusdam epistola ad alexandrum. d. qui transgreditur debitum modum in plenior invacuatio non poterit evadere

nota de abstinentia

Liber secundus.

Nota q̄ splendor habitus exterioris non facit hominē meliorē nisi fulgeat ha-
bitus mentis interior in eo. vñ Seneca. Nullus dicit gladiū esse bonū si balibē ei⁹
deauratus est ⁊ vagina gemmis distincta. Sed gladius bonus est qui bene iscidit
et bonū acumen habet. ⁊ mucro bonus est qui omne munimē ruptur⁹ est. vñ sunt
sus. Aurea nobilitas luteam si vestiat ollam. Non id sequit̄ hanc min⁹ esse luteam.

Itē poeta inq̄. Cinge
caput laureo tege corp⁹
gemis ⁊ auro. Si fueris
pridē remaneb rusticus
idē. An vero te long⁹
ordo famuloꝝ. hic pbia
ostendit nō esse glorian
dū s̄ multitudine famu-
loꝝ tanq̄ de pprio bo-
no. ⁊ arguit sic. Famuli
aut sunt pueri i morib⁹
⁊ sic sunt nociui. aut sūt
bene morigerati tunc ni-
hil ad te. q̄ hec pbitas
est famuloꝝ ⁊ non tua.
Uñ dicit in littera. An
vero longus ordo famu-
loꝝ facit te esse felicē. q̄
scilz famuli si sint viciosi
moribus tunc sunt pñ-
ciosa sarcina. i. periculo-
sum pondus ipi⁹ dom⁹
et sunt vehementer in-
i-

An vero te longus ordo famuloꝝ facit
esse felicem. Qui si viciosi morib⁹ sint
perniciosa domus sarcina ⁊ ipsi domio
vehementer inimica. Si vero pbi sint
quoniam modo in tuis opibus aliena p-
bitas numerabitur. Ex quibus oībus
nihil horum que tu in tuis cōputas bo-
nis tuū esse bonū liquido monstratur
Quibus si nihil inest appetēde pulcri-
tudinis quid ē q̄ amissis doleas vñ le-
teris retentis. Qd si natura pulchra sūt
quid id tua refert. Nam hec p se a tuis
quoq̄ opib⁹ sequestrata placuissēt Ne-
q̄ enī idcirco sunt p̄ciosa q̄ in tuas ve-
nere dicias. s̄ quoniā p̄ciosa videbāt
tuis ea diuiciis annumerare maluisti.

mica sarcina ipsi dñō si vñ sint pbi quoniam modo. i. p quez modū aliena pbitas na-
merabit. i. computabit in tuis opibus. q. d. nullo mō. Et tñc concludit de oībus p̄-
dictis dicens. Ex quibus omnibus predictis monstratur liquido idest aperte nihil
horum esse tuum bonum que tu computas in tuis bonis. quib⁹ si nihil inest appetē-
de pulchritudinis supple que tibi ascribere poterit quid est. i. quare est q̄ tu doleas
de amissis vel leteris retentis. q̄ pro se si predicta sunt pulchra natura idest prop̄
naturam propriam quid refert id tua. i. quid pertinet hoc ad te. q. d. nihil. nam hec
sequestrata idest diuisa tuis opibus p se placuissent non enim idcirco sunt p̄ciosa
q̄ in tuas venere diuicias. sed quia tibi videbant̄ p̄ciosa ideo maluisti ea anume-
rari tuis diuiciis. Nota q̄ serui peruersi in moribus sūt familiares inimici dñi ⁊ to-
tius domus de quibus postea dicitur tertio huius quita p̄sa. non est pestis effica-
tior ad nocendum q̄ familiaris inimicus. ⁊ si videntur aliqui amici hoc est rōne vñ-
litatis nō rōne virtutis. de quibus loquitur Se. i. de remedijs. d. Ad mulce sequi-
tur cadauera lupi. frumenta formice predam sequitur ista turba non hominem. Itē
Seneca. d. xli. ep̄la. In homine illud laudandum est quod ip̄s est. si familiam
formosam habet et domum pulchram si multum ferit si multū veneratur nihil boꝝ
in ip̄o est. sed circa ip̄s. lauda in illo qd propriū est qd nec auferri nec cripi pōt.

famuli

Prosa quinta.

Quid aut tanto fortune strepitu. hic pbia ostēdit generaliter diuicias nō esse appetēdas magnopere. et facit hoc tribus rōnibus. scđam ponit ibi. Ita ne. tertiam ibi. Ego vero nego. Prima ratio est ista. Illa non sunt multū appetēda p que homo non consequitur ea propter que appetunt. sed propter diuicias hō nō consequitur ea propter que diuitie appetuntur. appetūt em diuitie propter fugā indigentie

Quid aut tāto fortune strepitu desideratis: fugare credo indigentia queritis copia. Atqui hoc vobis i contrariū cedit pluribus quippe āminiculis opus est ad tuēdā p̄ciose suppellectilis varietatē. Verūq; illd est permultis indigere eos qui multa possidēt. Cōtraq; minimo indigere qui habundantiam suam nature necessitate non ābitus sui supfluitate mētiantur. Ita ne aut nulluz ē p̄prium vobis atq; insitum bonuz: vt i externis ac sepositis reb? bona vestra queratis. Sic rerum versa conditō est vt diuinū merito rationis animal nō a liter sibi splēdere nisi ianiate suppellectilis possessione videatur.

quā fugā indigentie hō nō psequitur p diuitias sicut declarat in littera dicēs. Quid aut tanto strepitu. i. labore desiderat. i. cū desiderio insistitis fortune. credo vos queris fugare indigentia copia. i. diuitijs. q. d. iō desideratis diuitias vt suppleat vestraz indigentiam. s. hoc cedit vobis in contrariū q; plurib? admiculis. i. adiutorijs est opus ad tuēdā varietatē p̄ciose suppellectilis. i. possessionis. verū q; illud est pmultis eos indigere qui permulta possidēt et etiaz s. i. per cōtrariū illi minimo indigent q metiant. i. mensurant suam habūdantiam nō superfluitate ambit?

i. cupiditatis sed necessitate nature. Nota scđm Senecam pmultis indigēt q per multa possidēt ppter qd multe diuicie nō fugant indigentiam sed magis excitāt. vñ poeta. Nulla vitari ratione potestis auari. Vos faciunt inopes quas cumulat is opes. Nota circa hoc q dicit nimium indigent. dicit Seneca. lxxij. epistola Thaurus paucissimorum iugerum pascuis impletur et vna silua pluribus elephatibus sufficit. homo terra pascitur et mari qd igitur tam insatiabilem ventres natura dedit nobis cum tam modica corpora nobis dederit vt vastissimorum edacissimorum q; animalium auiditatem vinceremus. q̄stulū enim est quod nature datur paruo illa educatur. non fames nostri ventris nobis magno constat sed ambitio. ventri autem obediētes loco animalium numeremur non hominum. Ita ne autē nullum est propriū vobis. Hic ponit secundā ratōez. secundo concludit manifestū errorem hominum ibi. q̄ vō late et ratio talis est. Illa non sunt appetēda quibus appetitis homo putans se talibus ornari facit iniuriam suo creatori sed bona exteriora sicut diuitie sunt hōmōi vt declarat in littera ergo et. et dicit. O homines nūquid nullum bonum est propriū atq; insitum. idest naturale et inrinsicum vobis ita vt queratis bona vestra in externis rebus. i. in extrinsecis rebus et in reb? se

Liber secundus.

possitis. i. a vobis seorsum possitis. q. d. ymo in vob est bonū si considerare vultis. sed sic ē vīa. i. mutata cōditio rerum vt aīa diuinū. s. hō q est similis deo nō aliter videat sibi splendere nisi in possessione supellectilis inaiate idest bonoz exteriorum que sunt inaiata et alia qdem ab hoīe cōtēta sunt suis bonis vos aut hoīes deo consimiles mente captatis. i. queritis ornamēta vestre excellēti nature a rebus infimis. s.

inaiat quod est erroneum. nec intelligit q̄tam iniuriam faciatis vestro conditori supple pueritē do ordinē ab eo institutum. Ille em̄ cōditor volebat humanū genus p̄stare. i. p̄cellere omibz terrenis. s. vos detrudit vestrā dignitatem infra q̄qz rerū infima. qd p̄bbaur in hoc. Nam oē bonū est p̄ciosius eo cuius est bonum. cum vos iudicāz vilissima rerum sicut sunt dona fortune esse vestra bona vos summittitis. i. subicitis vos ipsos eisdem vestra existimatōe. i. opinione. et hoc non imerito accidit hoī. nam illa est cōditō humane nature q̄ tunc tantum excellat ceteris rebus cū se cognoscit. eadem tñ natura hūana re-

digatur infra bestias si desierit se nosse. Nam ceteris aīantibus natura est ignorare sese sed hoībus venit idest puenit ex vicio. Nota q̄ homini est insitum p̄p̄iū bonum qd est recta rō que semp deprecatur ad optima in cuius actu et speculatione cōsistit felicitas quia sapiens maxime est felix. p. et bicozum. et homo curans intellectū deo amantissimus videtur ibidem ideo non est querendum bonum hominis in rebus externis. Nota q̄ homo mente et ratione est similis deo. quia secundum Senecam ratio nihil est aliud q̄ pars diuini spiritus mersa in corpus humanum. Et dicit idem q̄ animus rectus est quasi deus in humano corpore hospitatus. Et idem. d. Disce potius animum extollere in immensum. nobilis enī et generosa res est animus. Nota q̄ homo seipsam honorans deterior est bestia. Vñ Boetius in tractatu de summo bono allegans commentatores dicit. De vobis hominibus qui de numero bestiarum cōputati estis. diuinum quod in vobis est non cognoscetes propter quod ad superiora ascenditis. et deo similes estis. Et subdit. diuinum autē in homine vocat intellectum et rationem. Nota q̄ nihil prohibet vnum et idē esse

Et alia quidem suis rebus cōtēta sūt vos autē deo mente consimiles a rebus infimis excellētis nature ornamēta captatis. nec intelligitis quantā conditori vestro faciatis iūriā. Ille gen⁹ humanū terrenis oībus p̄stare voluit vos dignitatez vestrā infra queqz infima. detruditis. Nam si oē cuiusqz bonū eo cui⁹ est cōstat esse p̄ciosius cū vilissima rerū vestra bona eē iudicatis eisdē vosmet ipsos vestra existimatione summittitis. Quod quidē haud imerito. cadit Hu mane quippenature ista cōditō ē ut tū tantuz ceteris rebus cum se cognoscit excellat. Eadem tamen infra bestias redigatur si se nosse desierit. Nam ceteris animantibus sese ignorare natura ē hominibus uero uicio uenit.

Prosa quinta.

nobilis et ignobilis quod diuersificatur secundum conditionem seu considerationem
vnde quis homo secundum se et simpliciter sit melior bestiis tamen in quantum deficit ab aliquo quod
sibi debet secundum naturam. scilicet cognoscere se quod non debetur bestiis sic est ignobilior bestia
Quam vero late patet. Hic philosophia concludit manifestum errorem hominum dicens
O boies quod late patet vester error qui estimatis aliquid posse ornari ornamentis alie

Quam vero late patet vester hic error.
qui ornari posse aliquid ornamentis ex
stimatis alienis. Et id fieri nequit. Nam
si quid ex apppositis luceat: ipsa quidem
que sunt appposita laudatur illud vero
hinc tectum atque velatum in sua nihilominus
feditate perdurat. Ego vero nego il
lud esse bonum quod noceat haberi. Nam
id metior. Adhuc inquires. atqui diui
cie possidentibus persepe nocuerunt. Cum
pessimus quisque eris alieni magis au
dus: quicquid usquam auri gemarumque
est se solus qui habet dignissimum putat:
Tu igitur qui nunc cotus gladium quod soli
cit periscis: si vite huius calle vacui
ator: intrasses coram latrone securus cantares

nis si illud fieri nequit. nam
si aliquid lucet ex appo
sitis sibi et non ex propria
pulchritudine tunc appo
sita illa laudantur si illud quod
est velatum et tectum ap
positis illis nihilominus
perdurat. id est. perseverat in sua
feditate. id est. turpitudine.
Nota si aliquid est feditum
in se et feditas non tol
lit per ornamentum extrinsecus
vnde dicit poeta. Aurea
nobilitas lutea si vestiat
ollas Non ideo segitur
hanc minus esse lutum
Et quidam clericus respon
dens mulieri querenti
trum esset pulchra dixit
O domine pulchra sunt
tibi appensa. Ego vero
nego illud esse bonum
quod noceat habenti.
Hic ponit tertiam rationem

que talis est. Illud non est multum appetendum quod nocet possidenti. si diuitie se
pe nocuerunt possidentibus. quod declarat ex duobus. primo quia diuitie faciunt possi
dentes se falsa opinari vel existimare. Secundo quia faciunt possidentes amissa secu
ritate timere. Unde dicit in littera. ego philosophia nego illud esse bonum quod nocet ha
benti. Nam id mentior. inquires minime. atqui per certe diuitie persepe nocuerunt pos
sidentibus. quia quisque homo eo quod ipse est audus magis alieni eris ipse putat il
lum hominem solum dignissimum qui habet id est possidet quicquid usquam est auri et
gemmarum. Tu igitur homo qui in diuitiis constitutus es nunc pertimescis gladi
um et contum si intrasses callem id est semitam huius vite tanquam viator vacuus co
ram latrone securus cantares. Tunc inuebitur contra diuitias. O preclara beatitu
do opum mortalium et loquitur ironice. quod. minime preclara quam tu homo cum
adeptus fueris securus esse desistis. Nota diuitie nocent habenti. vnde Aristote
les. id est. ethicorum dicit Talem quidem errorem habet bona quod multis contingit detri
menta ex ipsis. multi enim propter diuitias perierunt. Nota quod mali tantum di
uites reputant esse dignos. Unde dicit Ambrosius. Ita incubuerunt mores hominum in
admiratione diuiciarum ut nemo nisi diues putetur dignus.

nota de pulchritudine
in magnitudine

Libec secundus

Nota diuicie non reddunt hominem securum. unde Iuuenalis poeta. Pauca il-
cet portes argenti vascula puri Nocte iter ingressus contum gladiumq; timebis. Et
nocte ad lunam trepidabis arundinis umbrā. Cantabat vacuus coram latrone vi-
ator. et Seneca. xliij. epla dicit. Audum latro transmittit et in obseſſa via coperit
par est. et. lxxvi. epla dicit. Quisquis se fortune multum dedit ingentem sibi viam

perturbationis fecit. vna
hec via est ad tuta vadē
di eterna despicere et
honesto ptentuz esse.

Adetruz. v. secūdi

Felix nimis pri-
or etas. Hic in-
cipit quintū me-
trum huius secūdi qđ
dicit pentstacum ab in-
uentore anapestici a pe-
de predominante et est
dimestrum quia quatu-
or pedū naz quatuor pe-
des vnum metrum cōsti-
tuunt. et est catalectici

quia in quarto pede vna sillaba deficit ad cōplementum metri. In quo metro phi-
losophia commendat primam etatem que erat sine cupiditate diuitiarum deplan-
gendo p̄tem etatem in qua dominatur et regnat avaritia. Primo ergo commen-
dat etatem antiquorum. secundo nostram etatem deplangit ibi. Utinam modo. pri-
mo dicit. Prior etas nimium felix fuit contenta fidelibus aruis idest fideli agricul-
tura nec fuit perdita idest deprauata inerti luxu. idest graui supfluitate que etas
solebat soluere idest remouere sera. idest tarda ieiunia facili glande. idest vili fru-
ctu. nec illa etas nozat. idest nouerat confundere idest miscere bacbica munera. id-
est vna liquido melle ad faciendum mellicratum sicut modo fit nec etiam nouerat.
miscere idest intingere lucida vellera idest albam lanam serum. idest illozum popu-
lozum tirio veneno idest sanguine conchiliozum quozum copia apud tirum inueni-
tur ad faciendum purpureum colozem. Verba dabat eis salubres somnos. non enī
dormiebant in lectis eburneis sed in herbis. et lubricus amnis idest labilis aqua da-
bat eis potum. et pinus idest illa arbor altissima dabat eis umbras idest umbras
habitationes. non enim in domibus et in curiosis edificijs habitabant. nondum
hospes aliquis existens secabat idest diuidebat nauigando alta idest profundū ma-
ris quia adhuc non erat vsus nauis nec mercibus vndiq; lectis idest collectis vi-
derat noua litora. idest alienas terras. quia manebat in patria. tunc in illa etate ta-
cebant seu classica idest tube vel cornua vocantia homines ad bellum dicta classi-
ca a calo quod est voco. neq; cruoz fusus acerbis odijs tinxerat idest madida
nerat horrida arma. q; tunc non erat vsus armorum. quid enim idest propter quid
hosticus furor vellet prior arma mouere cum videret sena vulnere nec videret vlla
premia sanguinis q; nihil erat pro quo pugnarent. Nota. circa hoc q; dicit pri-
or etas. quatuor etates distinguntur secundum poetar. in prima fuerunt homines

Preclara opum mortalium beatitu-
do quam cum adeptus fueris: securus
esse desistis.

Explicit prosa quinta libri secūdi
Incipit metrum. quintum.

Felix nimium prior etas.
Contenta fidelibus aruis.
Nec inerti p̄dita luxu. Facili que sera
solebat ieiunia soluere glande Nec ba

Metrum quintū.

boni et simplices paucis contenti qui comedebant glandes bibebant aquam nō colebant vineas. hanc etatem vocabant poete aureā. et erat sub saturno. de qua Bo. loquitur in littera. Secunda etas dicebatur argentea que erat sub ioue cum hoies magis astuti inuenerunt agriculturam et ceperunt inhabitare domos ⁊ plantare vineas. Tertiā etatē vocabant eream in qua homines ppter propriam curam rerū ce-

chica munera nozat. Liquido confūde remelle. Nec lucida vellera serū. Thirio miscere veneno. Sōnos dabat herba salubres. Potū quoq; lubricū amnis. Ambras altissima pinus. Mondū maris alta secabat. Nec mercibus vndiq; lectis noua littoza viderat hospes. Tūc classica seua tacebant. Odūs neq; fusus acerbis. Eruoꝝ horrida tixerat arma. Quid enī furoꝝ hosticū vlla. Vellet pōꝝ arma mouere. Cū vulnera seua videret. Nec premia sanguinis vlla. Utinā modo nostra redirēt In mores tempora priscos. Sed senior ignibus ethne. Seruens amor ardet habendi. Heu quis primus fuit ille.

fugienda. Nota circa hoc q; dicit lucida vellera serū. Seres sunt quidā homines apud quos conterit lana de arboribus. sila ergo que a vermibus qui dicuntur bombyces opant illa vocat hic lucida vellera. Nota q; thirus est vermis venenosus in cuius sanguine intingitur purpura. Alij dicunt q; sit genus conchiliorum in quorum sanguine intingitur purpura quorum conchiliorum copia inuenitur apud Tirim insulam. Utinam modo nostra redirent. Hic phia deplangit presentem etatem dicens. Utinam nostra tempora idest conditiones nostri temporis redirēt modo idest redigerentur in priscos mores. i. in mores antiquos. sed heu non est ita sed amor idest desiderium habendi seruens sculoꝝ idest periculosoꝝ ignibus ethne illius montis ardet. Heu quis fuit ille qui primus fodit idest effodit pondera tecti auri idest absconditi effodit gēmas volentes latere que sunt preciosa pericula q; multi ppter eorum preciositatem pericula incidunt. Nota Seneca in libro de diuisione scienciarum commendans priorem etatem dicit. O felix prior etas q; tot pertulit sapientes quibus velut stellis fulgentibus mundi tenebras irradiaret. sed heu nunc alij terrenis cure inserviunt. alij temporalis dignitatis ambitione tarde scunt. omnes vere circa studium sapientie elanguescunt.

perunt alios depellere ⁊ se aliq̄liter malicie dare. Quartā etatem vocabant ferream q̄ in tātū habundabat malicia ⁊ auaritia hoīm q; nec fides nec iustitia mansit i terra i qua etate nos sumus. quā in fine. Bo. de plangit. Nota circa B q; dicit inerti luxu q; inercia et ocium sunt causa luxurie. Unde poeta. Ocia si tollas periere cupidinis artes. Itē Draclus. queritur egistus q; re sit factus adulter. i. p̄ptu causa est q; desidio sus erat. Est autem triplex luxuria vt habetur de scolariū disciplina q; vna consistit in coitu q; vna in crapula ⁊ quedā in vestitu ⁊ quelibet est

Liber secundus.

Flota q̄ ethna est mons sicilie qui frequenter ignibus inardescit ad cuius similitudinem habet se auaritia et cupiditas hominum que insatiabilis nunquam penitus extinguitur. Unde Tullius in libro de finibus bonorum et malorum dicit. Cupiditates hominum sunt insatiabiles que non modo singulares sed vniuersas familias evertunt. Ex cupiditatibus enim odia. seditiones. discordie. bella nascuntur ex quibus vita a marissima necesse est effici

Prosa. vi. secundi libri

Quid autem de dignitatibus. Hec est vi. p̄sa huius secundi libri in qua p̄bia ostendit q̄ dignitates et p̄tates nō sunt magno pe appetēde. Et primo p̄bat intentū de dignitate et potestate similit̄ se cūdo d̄ p̄tate diuisim ibi. Que vero. tertio iterato simul de dignitate et p̄tate ibi. ad h. Primo itendit rationem. Illa n̄ sunt multū apperenda que cū adueniūt malis faciunt ipsos deteriores et bonos non efficiunt meliores. h̄ dignitates et p̄tates h̄mōi sūt sicut d̄ clarat in littera. igit̄. c̄. Tū dicit sic. Quid differam. i. dicā de dignitatibus et potestatibus quas vos in sc̄j. i. ignari vere dignitatis et potestatis exequatis. i. assimilatis celo idest summo bono que si ceciderint in quēq̄ im

Auri qui pōdera tecti. Sēmasq̄ late re uolentes. Preciosa pericula fodit.

Prosa sexta secundi libri.

Quid autem de dignitatibus potestatiq̄ differam. quas uos uere dignitatis ac potestatis in sc̄i celo equatis. Que si in improbissimū quemq̄ ceciderint que incendia flammis ethne eructantibus quod diluuiū tantas strages dederit. Certe uti meminisse te arbitror consulare imperiū quod libertatis principii fuerat ob superbiam consulum uestri ueteres abolere cupierunt. Qui ob eandē superbiam prius regiū de ciuitate nomen abstulerāt. At si quādo quod perrarum est: probis honores deferantur: quid in eis aliud quam p̄bitas utentium placet

p̄bissimū. i. viciōsissimū que incendia ethne illius montis dederint tātas strages idest pericula flammis eructantibus idest eructantibus et quod diluuiū dederit tantas strages sicut illi mali quibus adueniunt dignitates. q. d. plura mala proueniunt ex dignitatibus et potestatibus malorum q̄ ex incendio ignis vel diluuiū fluit et subdit p̄bia. Sicut arbitror te meminisse uestri ueteres idest antiquiores romani cupierunt abolere idest delere imperiū consulare idest dignitatem consularem propter superbiam consulum quod imperiū consulare fuerat principii libertatis quia romani liberius uiebant sub consulibus q̄ sub regibus qui romani etiā prius abstulerant de ciuitate nomen regiū propter eandē superbiam. s. regum. Ex quo patet q̄ dignitates faciunt malos deteriores. Si autem potestates et dignitates deferantur p̄bis quod rarum est quid in eis aliud placet dignitatibus q̄

Prosa sexta

probitas utentium. q. d. nihil ita sit idest propter hoc sit ut virtutibus non accedat honor ex dignitate. sed honor accedit dignitatibus ex virtute utentium eis. et ita dignitates nihil boni adiciunt ipsis bonis. Nota duplex est dignitas et potestas quedam mundana siue temporalis que consistit in bonis temporalibus exterioribus et in tali non consistit vera felicitas cum sit respersa multis amaritudinibus. Alia ē

Ita fit ut non virtutibus ex dignitate sed ex uirtute dignitatibus honor accedat. Que uero est ista uestra expetibilis ac preclara potentia. Nonne o terrena animalia consideratis quibus presidere uideamini. Nū si inter mures uideres mures aliquem ius sibi ac potestatem pro ceteris uendicantem quanto moueretur cachinno. Quid uero si spectes corpus imbecillius homine reperire queas: quos sepe muscularum quoque uel morsus uel in secreta queque reptantium necat introitus. Quo uero quisquam ius a liquod iniquitiam nisi in solū corpus

dignitas et potestas aīe siue spūalis que consistit in sciētis et uirtutibus et illa nō potest superari uici o nec aduersitatibus nec prosperitatibus in qua consistit beatitudo et beata uita. unde Ambro. in libro de officiis. d. Dico beatam uitā consistere in altitudine sapientie in suauitate scientie et uirtutis sublimitate. Nota quod in sciēt dignitates et potestates mundanas adequantur celo quod nō recte iudicant iudicant enim secundum concupiscentiam et si secundum rei ueritatem. imperiti enim uelut a longe distantes a ueritate speculantur primo cencorum. Nota

quod mali dignitatibus et potestatibus periti plus nocent quam ignis uel diluuium aquarum quia mali dignitate sua et potestate extolluntur in superbiam alios in quo seruitutis opprimendo pro quo exequendo mouentur bella quibus humanus genus plus offenditur quam igne uel diluuiio. Nota quod ciuitas romana a tempore Romuli sui conditoris a regibus erat gubernata. postea romani exigente malicia et superbia regum ipsos deleuerunt et consules instituerunt qui etiam propter eorum superbiam erant abiecti ex quo patet quod dignitas et potestas malorum eos efficit peiores. Nota quod honor non debetur alicui ratione dignitatis sed potius ratione uirtutis. Unde Aristoteles quarto ethicorum. Non erit utique dignus honore prauus existens. uirtutis enim premium honor est. Unde secundum ueritatem solus bonus est honorandus Que uero est ista uestra hic probat specialiter de potestate quod non sit multum appetenda duabus rationibus. Secunda ibi. quid autem est ratio talis est. Illa potestas non est multum appetenda que non est magne et fortis reputationis sed tantum est fragilis et imbecillus. sed potestas temporalis est imbecilla quia per eam homo non potest supra animam sed tantum supra corpus et super ea bona que corporis sunt. humano autem corpore nihil est imbecillius. dicit ergo in littera. Que est ista uestra expetibilis idest desiderabilis ac preclara idest nobilis potentia q. d. nulla est. nonne consideratis terrena animalia quibus uideamini precesse. si enim inter mures uideres unum pro ceteris sibi uendicantem idest usurpantem ius ac potestatem

Liber secundus.

super alios mures. o q̄to cachinno. i. risu tu moueris q̄ derisibile esset. ⁊ tal' est
ptās terrena. i. derisibilis que nō extendit se nisi ad corpus. quid vero si tu spectes
.i. cōsideres corpus est imbecillius. i. debilius homine. q. d. nihil. quos homines se
pe necat. i. interficit morsus muscularū. i. paruorū vermis vel etiā introitus in secre
ta. i. in interiora hominis queq̄ repentis. i. sepe. quouero. i. quomō quisquam
pōt exercere in aliq̄
quēpiam nisi in soli cor
pus ⁊ in fortunā. i. in bo
na fortune que sunt ifra
corp⁹. q. d. nullo modo
nunq̄ tu vnq̄ impabis
libero animo. q. d. non.
nunq̄ tu amouebis d
statu pprie getis mentē
sibi firma rōne coheren
tem. q. d. nō ⁊ hoc pro
bat exēplo cuiusdā pbi
qui nullis tormens ad
hoc potuit cōpelli vt il
lud faceret quod rō na
turalis indicabat nō fa
ciendum. vñ dicit. Cui
quidā tirānus putaret
se adacturum. i. cōpulsu
rū supplicij quendā li
berū viz. i. philosophū
vt ipse proderet cōscios

et qd est infra corpus: fortunaz loquor
posset exercere. Nunquid vnquā libe
ro iperabis animo. Num mētē firma si
bi rōne coherentē de statu pprie qui
etis amouebis. Cū libez quendā virū
supplicij se quidā tirānus adacturū pu
taret vt aduersum se facte cōiuratōis
cōscios proderet: linguam momordit
atq̄ abscidit. et in os seuiantis tiranni
abiecit. Ita cruciatus quos putabat ti
rann⁹ materiā crudelitatis: vir sapiēs
fecit esse virtutis. Quid aut est qd in ali
um q̄squā possit facere quod sustinere
ab alio ipse nō possit. busiridē accepim⁹
necare hospites solitū ab hospite herclē

facte cōiuratōis aduersum se ille liber hō linguā momordit atq̄ abscidit ⁊ abiecit
eam in os. i. in faciem seuiantis tiranni. Ita illos cruciatus quos tirannus putabat cē
materiā idest causam crudelitatis vir sapiens fecit esse materiā virtutis quia hoc
pro virtute non pro crudelitate ei reputatum est. Nota q̄ muscula est diuinu
tinum huius nominis musca et per musculam dat intelligere quecunq̄ animalia
venenosa vel vermes venenosos et ab isto loco recipit autor florum cum dicit. De
bilis quid sit mare quos nece muscula perdit. Nota q̄ animus hominis liber
est et cogi non potest. Unde Seneca. Errat si quis seruitutem credit transire in to
tum hominem non enim transit in animam quia libertas est in anima. Nota q̄
homo liber ⁊ cōstans nullis supplicij vinci potest. quia dicit Seneca in libro de
clementia magni animi proprium est placidum esse et tranquillum et iniurias et of
fensiones superbie despicere et. xxvij. epistola triginta tiranni Socratem circunste
terunt nec potuerunt animum eius infringere. Quid autem est. Hic philosophi
a ponit scdā rationem que talis est. Illa potestas nō est multum appetēda p quā
nemo pōt facere q̄ ali⁹ nō possit in ipm qd ipse potest in aliū. sed potestas tempo
ralis est hūmōi sicut in littera declarat ponens duo exempla de Busiride ⁊ Regulo
Primū exemplū est de Busiride. Busirides fuit filius Neptuni ex matre libia qui
hospites suos mactabat. Hercules aut apud ipm hospitatus ipm econtra mactauit

Metrum sextum

Secundū exemplū est de regulo. Regulus fuit consul romanus qui cum multa bella ingessit cū carthaginensibus multos ex eis captiuauit sed tandem ab eis fuit captus ex quo patet quod quicquid potest aliquis in alio facere potest etiam illud ab alio pati. unde Lactantius. Victor ex victo et per consequens nulla est potentia humana quod interciperi non potest. unde dicitur in littera. Quid est quod quisque potest facere in alio

fuisse mactatū: Regulus plures penorum bello captos in vincula coniecerat. sed mox ipse victorum carthenis manus prebuit. Illa ne igitur eius hominis potentia putas: qui quod ipse in alio potest ne id in se alter valeat efficere non possit. Ad hec. Si ipsis dignitatibus ac potestatibus inesset aliquid naturalis ac proprii boni nunquam pessimis peruenirent. Neque enim sibi solent aduersa sociari. natura respuit ut contraria queque iungantur. Ita cum pessimis plerumque dignitatibus fungi dubium non sit. illud etiam liquet: natura sui bona non esse que se pessimis herere patiantur.

quod ipse non possit sustinere ab alio. quod. nihil quod declarat. Nec accepimus id est cognouimus Busirides solitum id est consuetum necare hospites ipsum fuisse mactatū ab Hercule hospite supple suo. Aliud exemplum ponit. Regulus consul romanus plures penorum et carthaginensium captos bello coniecerat. id est posuerat in vincula. sed mox ipse prebuit manus carthenis victorum. id est carthaginensium. nunquid igitur vllam putas esse hominis potentiam qui hoc possit efficere ne alius valeat in se quod ipse potest in alio. quod. nulla reputanda est

hec potentia. Ad hec. si ipsis dignitatibus. hic probat proba simul de dignitatibus et potestatibus quod non habent in se aliquod naturale bonum propter quod sint appetende. Secundo ostendit quod idem potest concludi de omnibus bonis fortuitis sibi. Postremo. Primo facit quod dictum est. Secundo ostendit falsam nominationem bonorum sibi. De quibus etiam illud. Ratio quam intendit est illa. Illud quod in se naturaliter est bonum non potest adiungi pessimis. sed dignitates et potestates pessimis adueniunt. ergo et. Maior declaratur in littera. An dicit si ipsis dignitatibus et potestatibus inesset aliquid naturalis et proprii boni nunquam peruenirent pessimis. neque enim aduersa id est opposita solent sibi sociari quia natura respuit ut queque contraria iungantur id est stent simul cum ergo non sit dubium pessimis plerumque fungi id est uti dignitatibus illud etiam liquet id est manifestum est ipsa non esse bona sui natura que se pessimis patiantur herere id est commanere quod quidem dictum de dignitatibus et potestatibus dignius potest existimari de cunctis muneribus fortune que. scilicet munera veriora id est copiosiora perueniunt ad quemque improbius. Nota quod duplex est bonum unum quod conuertitur cum ente et sic dignitates et potestates licet malis adueniant tamen sunt bone. Aliud est bonum quod est quedam qualitas derelicta ex bonis operationibus et vocatur bonum

Liber secundus.

moris. et sic dignitates et potestates bone non sunt qz vt plurimū pessimis sociat
De quibz etiā. hic phia pbat q bona fortuita non possunt in suū effectū. et sic p
consequens habent falsam denominationem arguēdo sic. Omne quod est naturali
ter bonum efficit quod est ei proprium et expellit contrarium sicut fortitudo facit
 fortem. velocitas velocem. sed bona fortune non efficiunt quod videtur esse ppris
qz diuitie non faciūt di

uitem cum non restrin
gant auariciā. nec potē
tia facit potētem. nec di
gnitas dignum. propter
qz diuitie false nominā
tur. vñ dicit in littera. d
quibz bonis fortuitis. il
lud etiam puto confide
randum q nemo dubi
tat illum eē fortē cui cō
spererit inesse fortitudi
nem et illuz esse velocē
cuiusqz inest velocitas
et sic musica facit musi
cos. medicina facit me
dicos. rethorica retho
ricos. natura enī cuius
cūqz rei agit qz sibi ē p
prium et non miscetur
effectibus contrariis. et
vltro idest sponte repel
lit q sunt aduersa. i. con
traria. atqui p certe nec
opes idest diuitie qunt
idest possunt restringe
re inepletaz auariciam
hoīm. i. insatiabiles nec
potestas facit illum com
potē sui idest potentem
quē viciose libidines re

tinēt astrictum insolu
bilibus catenis idest passionibus et dignitas collata improbis nōmodo idest nō
tantū efficit dignos sed prodit et ostentat indignos. Cur ita puenit q bona fortu
ne non efficiūt quod videtur eis esse ppris. hoc est ideo quia vos homines gau
detis res se se aliter habentes qz videantur compellare idest denominare falsis no
minibus que nominationes facile redarguuntur effectū ipsarum rerum Ideo
nec ille diuitie iure possunt appellari cum non faciunt diuites nec illa potentia nec
hec dignitas iure appellari potest. Nota q diuitie nō faciunt diuitem qz non
restringunt auariciam. Nam diuitie secundū Senecam. xxvij. epla. sunt cōposita

Quod quidem de cunctis fortune mu
neribz dignius existimari potest: que ad
improbissimum quēquā vberiora pue
niunt de quibus etiam illud cōsideran
dum puto q nemo dubitat esse fortem
cui fortitudinem inesse conspexerit. Et
cuiusqz velocitas adest manifestū est
esse veloces. Sic musica facit musicos
medicina medicos: rethorica rethores
Algit enim cuiuscunqz rei natura quod
propriū est: nec contrariarum rez mi
scetur effectibus sed vltro que sunt ad
uersa depellit. Atqui nec opes inexplē
tam extinguere auariciāz queunt. Nec
potestas sui compotes facit: quem vici
ose libidines insolubilibz astrictum reti
nent catenis. Et collata improbis di
gnitas non modo non efficit dignos: s;
pdit potius et ostētat indignos. Cur
ita prouenit. Gaudetis enim sese res a
liter habētes falsis compellare noībus
q facile rez ipsaz redarguūt effectū.

Metrum sextum

paupertas in lege nature. talis autem paupertas secundum legem nature excludit auariciam que insatiabilis est. Natura enim paucis contenta est. Nota quod dignitas improborum ostendit improbos. quod improbus tanto a pluribus cognoscitur quanto magis innotescit eius vitium et quanto aliquis in maiori dignitate constituitur tanto plus cognoscitur. propter quod dicit seneca in prouerbijs loco ignominie apud idem

Itaque nec ille diuitie: nec illa potentia:
nec hec dignitas iure appellari potest.
Postremo idem de tota fortuna concludere licet: in qua nichil expetendum: nihil nature bonitatis inesse manifestum est.
Que nec se bonis semper adiungit et bonos quibus fuerit adiuncta non efficit

Metrum sextum libri secundi.

In Quimus quantas dederit ruinas
Urbe flammata: patribusque cecis
Frater qui quondam ferus interempto
Matris effuso maduit cruore.
Corpus et visu gelidum pererrans.
Dra non tinxit lacrimis. sed esse.
Censor extincti potuit decoris.
Dicitamen scepro populos regebat.

grum est dignitas. Postremo idem de tota fortuna. Hic proba ostendit idem posse concludi de omnibus bonis fortuitis dicens. Postremo. idem similiter licet hoc idem concludere de tota fortuna in qua nihil est expetendum. idem desiderandum nihil inesse sibi nature bonitatis idem naturalis manifestum est quod fortuna non adiungit se semper bonis et quibus fuerit adiuncta bonos non efficit. Nota quod boni fortune non facit illud bonum cui addit sicut musica facit musicum et virtus facit virtuosum. sed quia fortuna malos quibus aduenit si facit bonos. propter quod nihil nature bonitatis sibi inest. qualiter autem mali malos faciunt bonos

nos patebit in quarto huius prosa sexta.

Metrum sextum secundi libri.

In Quimus quantas dederit ruinas. Illud est sextum metrum huius secundi quod dicitur sapphicum ab inuatore. trochaicum. a pede pre dominante. et est vicesillabum. quod quilibet versus continet. xi. sillabas. et est achatelecticum quod nulla sillaba deficit ad perfectionem metri. In quo metro proba declarat per exemplum quod dignitates et potestates malis aduenientes non faciunt eos bonos. et hoc declarat per Hieronem qui quanto fuit potentior tanto fuit peior tangit autem proba quatuor malicias Hieronis in hoc metro. Prima est quod urbe romanam incendit quam arsit septem diebus et septem noctibus ut spectaculo illi ignis cognosceret quod olim fuerat ignis qui troia capta arserat. Secundum malum est quod Hiero magnam partem senatus sine ulla causa interfecit. Tertium est quod proprium fratrem occidit ut solus securi regnaret. Quartum est quod matrem suam occidit fecit ut videret locum ventris in quo iacuit. Dicit ergo in littera. Quimus quantas ruinas. idem quantas pericula dederit Hiero urbe supplere romana flammata. idem incensa et cecis. idem occisis patribus. idem senatoribus. qui Hiero quondam ferus et crudelis interempto fratre ipse etiam maduit cruore matris effuso. et designans ei crudeliter

Libert secundus.

belitatem circa matrem dicit et ipse Nero pererrans idest transiens visu gelidum corpus. i. in frigidatum corpus matris non tinxit. i. madidavit ora idest faciem suam lacrimis. sed ipse potuit sine omnibus lacrimis esse censor idest iudex extincti decoris idest interfecte matris q̄ decoza fuit. tñ hic Nero licet ita malus esset regebat populos sceptro. i. imperiali dignitate hos inq̄ populos rexit quos pheb² idest solvens ens ab ortu extremo videt condēs. i. abscondēs radios suos sub vndas. et loquit̄ more poetarū quasi diceret. ipse rexit om̄s populos q̄ erāt ab ortu solis vsq̄ ad occasum. Similiter regebat populos q̄s septentriones idest septē stelle q̄ sunt i maiori vīsa que dicuntur triones q̄si teriones qz illā plagam terunt gelidū. i. frigidū p̄munt. plaga enī septentrionalis frigida ē. q. d. regebat oēs

populos acquisitionares. Et istos regebat quos notus idest ille v̄tus collateralis austro violentus existens torret idest cremat. sicco estu idest calore notus inquam recoquens ardentes arenas. idest calidas. venit enim ille ventus a torrida zona. et ideo calidus est quasi diceret Nero etiam regebat omnes populos australes et sic per quatuor plagas mundi ostendit eius potestatem super omnes populos. tandem celsa potestas idest magna non valuit vertere. idest mutare rabiem. idest crudelitatem prauī Heronis. Et tunc deplangit coniunctionem magne potestatis cum magna malicia quia multa mala ex ea pueniūt dicens. Heu grauem sortem quotiens iniquis additur seuo gladius veneno.

Prosa septima secundi libri.

Nota secundum Aristotelem. quinto ethicorum Principatus virum ostendit malicia enim hominis vel probitas ostenditur principatu sicut patet in Nerone cuius malicia et crudelitas in imperio sue dignitatis apparuit propter qd dicit idem Aristoteles. Seuissima est iniusticia habēs arma. et septimo ethicorum dicit etiam. Simile est igitur comparare iniusticiam homini iniusto est enim de terioz bestia decies milies plura enim vtiqz mala faciet homo malus q̄ bestia.

Nota preter hec mala Heronis que tanguntur in littera multo plura ipse perpetravit. nam dicit philosophia tertio huius. v. prosa. Nero Senecam familiarē suū preceptorem ad eligende mors coegit arbitrium. et quia nero fuit crudelissimus hominum. ideo Seneca scripsit quendam libellum ad ipsū qui intitulat̄ liber de clementia in quo hortatur eum ad fugam crudelitatis et ad vsum clementie qui liber sic incipit. Tibi scribere de clementia Nero cesar institui.

Prosa septima secundi libri.

Prosa.vii.

Quam ego scis inq̃. hic incipit. vii. p̃sa huius secūdi in qua ostēdit p̃bia q̃ gloria mundana nō sit multū appetēda. et p̃mo inducit Bo. p̃sūtētes se nō desiderasse multū p̃dicta. i. p̃tates et dignitates nisi inquantum sūt materia rez gerenday. sc̃do ostēdit p̃bia q̃ cū gl̃ia sit perile bonum nō sit multū appetēda. secūda ibi. at illa. d. p̃mo tum p̃ tunc. ego Bo. inq̃. i. dixi o

p̃bia tu scis. ambitionē idest cupiditatē rerum mortalīū de quibus dixisti nimīū fuisse nobis dominatā. h̃ bñ optauimus materiam reb⁹ gerendis quo ne p̃ vt nō p̃senesceret in nob virtus. tacita. i. nō excitata. Nota q̃ in sapiēte non dominat cupiditas rez t̃paliū. q̃ p̃bia inducit mobilis affuētie premptū. ex libro de plantis Et socrates cum Athe nis ad studiū p̃gerz ma

gnū pondus auri in mare piccit dicens. mergā te ne mergar a te. Nota q̃ materia rerū gerenday sunt ista sine quib⁹ res cōueniēter nō geritur vt de se p̃z. res ēt gerēda auctoritate ornat. q̃z homo autenticus libētius auditur et facilius ei credit. Potentia vero malī dep̃rimunt et boni extollunt. hāc materiā Bo. desiderās potentia et dignitates quesuit. Nota q̃ Bo. materiā dignitatis et p̃tatis ideo quesuit ne virtus sua tacita p̃senesceret. i. ne dñ ipse ad senectutem pueniret virtus sua tacita esset dum nullus aliquis loqueret de laude sue virtutis vel scriberet. Tunc cū virt⁹ tacita p̃senescit qñ non agit aliquis vnde alij loquant. et dñ nihil scribit de suis beneficijs. q̃z virtus habentem perficit opus em̃ laudabile reddit. At illa atqui hoc vñ est. hic p̃bia ostēdit gloriā mundanā nō esse appetēdā. et p̃mo premitit q̃ cupido glorie multos allicit. secundo p̃bat eā esse exilem et vacuam. ibi. Dēz terre ambitum: p̃mo dicit sic. ex quo bo. qñqz quesuit dignitates et p̃tates ne virtus sua tacita p̃senesceret videtur q̃ ista p̃pter laudem et gl̃iam quesuit. ideo dicit p̃bia. h̃ vñ est. i. cupido glorie et fama optimoz meritorum in rempublicā que fama solet allicere mentes hoīm natura prestantes. i. excellentes. sed nōdum. i. nō adhuc p̃ductas ad extremā manū perfectione virtutum. i. ad summā perfectōem. que fama et gloria q̃ sit exilis et vacua totius ponderis. i. p̃ciositatis sic cōsidera ex sequentib⁹.

Nota q̃ cupido vane glorie multos allicit et delectat. vnde Seneca. lxi. episto la dicit. Illud p̃cipue nos impedit q̃ cito nobis placemus si inuenimus qui nos bo nos viros dicāt. qui prudentes. qui sanctos. non sumus modica laudatōe cōtenti quicquid in nos adlatio sine pudore congesserit tanq̃ debitum putam⁹ optimos esse nos sapientesqz affirmatibus assentimus cū sciamus nos sepe multa mentiri a deo quoqz indulgemus nobis vt laudari velimus in id cui p̃rium maxie facimus.

Lib. ii.

Nota q duplex est bonitas mētie. s. naturalis et acquisita. Naturalis bonitas ē fin
quā aliqui naturaliter sunt pñ. māsueti. sobrii et casti. h. hec bonitas si nō emēdatur
virtute et sapia cito extollit hoīem ad inanē gl'iam. Alia est bonitas acquisita exer
cicio virtutū et sciaz q nō pmittit hoīem extolli vana gl'ia. q sapiēs fructū pōit i cō
sciētia. stultus aut in laude. s. m. Macrobiū. id dicit pbia q cupido gl'ie allicit men
tes natura pstantes nō

dum adhuc vtrūq p
fectas. Nota q fama ē
frequēs laus optimorū
meritorū in rēpublicā. h.
gl'ia est clara noticia cū
laude. vel gl'ia ē late pa
tens pconū. i. annūcia
tio. Dē m terre ambitū.
hic pbia ofidit gl'ia mū
danā esse exilē nec mul
tū appetendā pmo ofe
dit hoc ex pte spaciū in
quo dilatat. scdo ofidit
hoc ex diuersitate nati
onū ad quas nō diuul
gat. tertio ofidit idē ex

diuersitate morū ppter quos de eodē prie iudicat. quarto ofidit idē ex breuitate
duratōis ppter quā nō perpetuat. secūda ibi Adde q hoc. tertia ibi qd qd diuer
sariū. quarta ibi. h. q multos. pmo intēdit talē rōem. Latitudo fame pñstir in latitu
dine terre sup quā dilatat. h. terra nō est lata sup quā fit dilatio fame sicut decla
rat in littera. ergo fama late nō pōt diffundi et p pñs est exilis nec multū appetēda.
pñ. d. in littera. Tu accepisti. i. didicisti astrologis demōstratiōibus oēm ambitū
terre. i. spaciū terre. obtinere. i. habere rōem pñcti ad spaciū celi. i. ad magnitudines
celi. qd magis exponēs. d. v. si terra pferat. i. pparet ad magnitudinē celestis globi
ipsa iudicet pñsus nihil spaciū hē. huius igit tā exigue regiōis. i. terre in mūdo fere
quarta portio. i. quarta ps est q incolat. i. inhabitat ab aīantib⁹ nobis cognis sicut
tu didicisti a ptolomeo hoc pbate. si subtraxeris cogitatōe huius qrtē pri terre qñtū
maria et paludes pmunt. i. occupāt. et qñtū vasta. i. āpla regio distēdit. s. i. siccitate
tūc vir relinquet hoībus āgustissima area. i. artissimus loc⁹ inhabitandi. in h ergo qdā
mimo pñcto pñcti. i. in mima portōe terre. vos hoīes circūsepi atqz pclusi cogitāt
de puulgāda fama de pferēdo. i. extollēdo. noīe. i. fama. et h fit inutilit. h. qd hēat. i.
pōt hē gl'ia āplū et magnificū q artata ē tā āgustis et exiguis limitib⁹. i. terminis. q. d.
nihil h magnificū. Nota terra respectu celi nō est alicui⁹ qñtū sensibilis h bz se si
cut punct⁹ respectu circūferētie ipsius celi. qz orizon qui terminat visum nostrū diuis
dit celū in duo media qd nō esset si terra in pparatōe ad celū haberet aliquā qñtita
tē. Itē si terra esset alicui⁹ qñtū sensibilis respectu celi tūc stelle nō sp apparerēt
nobis eiusdē qñtatis. qd ps falsum qz in ea pte vbi terra esset magis gibbosa et ppi
quior celo apperent stelle maiores et in opposita pte miores. Itē mima stella fixa
visu notabil est maio: tota terra. si ergo talis stella apparet nobis exi. ibus in terra

Prosa .vii.

sicut punctus. multo magis terra respectu celi erit sicut punctus. Itē punctus ē quod
dam indiuisibile a quo linea equaliter distans facit circūlū. et qz celū ex oī parte eqū
ter distat id terra respectu celi hz se sicut punctus. Nota qz tres ptes terre sunt inha
bitabiles. vna ppter nimīū calozē. due ppter nimīū frigus. h quarta ps que est tem
perata in caliditate et frigiditate a nobis inhabitat. h qz adhuc non tota inhabitat

maria paludesqz premunt. quātumqz
siti vasta regio distenditur cogitatōe
subtraxeris: vix angustissima inhabitā
di hominibus area reliquitur. In hoc
minimo igitur puncti quodaz puncto
circūsepti atqz conclusi: de peruulgan
da fama: de pferendo nomie cogitatis
Alit quid habet amplum magnificūqz
gloria tam angustis: exiguisqz limitibz
artata. Adde qd hoc ipsum breuis ha
bitaculi septum plures incolunt natio
nes: lingua moribus totius vite ratōe
distantes: ad quas tum difficultate iti
nerum: tum loquendi diuersitate. tum
pmerciū insolentia non modo fama ho
minum singulorum sed ne vrbiū quid
peruenire queat. Etate deniqz Marcii
Tullii sicut ipse quodam loco signifi
cat nondum caucasum mōtem Roma
ne reipublice fama trāscenderat: et erat
tunc adulta parthis etiam ceterisqz id
locoz gentibus formidolosa. Vides
ne igitur qz sit angusta qz cōpressa glo

ppter maria et paludes
et ppter nimīā siccitatē
id. d. phia qz quarta ps
fere est habitabilis. vel
dicit fere fin alios quia
estus solis nō facit tor
ridā zonā totalit inbita
bilē cū quedā ciuitas di
cta Ariz. supra quā pro
lomeus dicit fundasse
astrolabium directe sit
sub equinoctiali: h dicit
tur inhabitabilis qz ē gra
uis inhabitatōis sed vl
tra equinoctialē oīno ē
inhabitabilis ppter nimī
um calozē. Itē dicit qz
tā partē terre inhabitat
ri ab animatibus nobis
cognitis. hoc forsā di
cit ppter antipodes si
sunt q nobis sūt ignoti
Adde qz h ipm. h phia
osidit gliaz nō ēē appe
tendā ex diuersitate na
tionū ad qz si diuulga
tur intendēs talē rōnē
Diuerse natōes diuer
sa ydiomata nō solū im
pediūt puulgatiōem fa
me hoīm h et vrbiū. h in
terra habitabili sunt di
uerse natōes diuersozū

ydiomatū. ergo puulgatio fame p talia ipedit et p pps nō est multū appetēda. vñ
dicit in littera. Adde predictē rōnē. qz hoc ipm septū. i. spatii breuis bitaculi. i. pui
spacii in quo nos habitamus. incolūt. i. inhabitāt. plures nationes. i. gentes. distā
tes. i. differētes. lingua. i. ydiomate et moribus et rōne totius vite. i. rōne modi viuē
di ad quas nō pōt puenire. nō modo. i. nō tm fama singulorū hominum hēt nec fa
ma vrbiū. i. i. tā difficultate. itinez. i. viāz. tū. i. tā diuersitate loquēdi. i. ydiomatū
tū. i. tā. insolētia. i. psuetudine pmerciū. qz aliqui boies psueuerūt cū alijs cōicare in

Liber .ii.

comercijs. q. etate. i. tpe Marcii tullij sicut ipse Marcus tullius significabat. quodam loco. i. in quibusdā suis scriptis fama romane reipublice nōdū trāscēderat caucāsum montē. t. tñ fama romanorū erat adulta. i. ab ātqno nota. ē. et formidolosa paribis talibus hoibus t ceteris gentibus id locorū circa caucāsum montē. Vides ne igit q angusta sit gloria q ppressa. i. in modicū redacta quā laboratis dilatare t ppagare. an p nūq. gloria vnius hois rōa. ni illd pgrederetur. i. pueniet vbi fama romanis. i. romane vbi nequit trāfire. q. v. non. Nota partē terre habitabilem vocat septū. q. ē septa. i. circūdata mari. Vñ Linconiens tractatu suo de spera. t. Et Macrobius dicunt q quarta portō nostra habitabilis vndiq. cigitur mari. Nota q insolentia fm Senecā ē species false magnitudinis fm huguēdem insolentia est superbia vel fatustas. In proposito autē pōt exponi p incōsuetudine. t tñc dicitur ab in qd est nō t soleo qd est consuesco. Nota q caucāsus est mōs quidā situs in pte septētrionis ad quē non pueniat fama romane vbiis lz paribis t alijs gentibus assidentibus fama romanorū erat formidolosa. i. formidabilis. Quid q diuersarum. hic ostendit gloriam mundanā esse exilem ex parte diuersitatis morū ppter quos de eodem apud diuersos contrarie iudicatur. t insendit talem rōem. Contrarietas institutionū t legū impediūt fame dilatōdem. s. homines contrariarū institutionū t legū terrā inhabitāt. ergo diuersitas institutionū t legū impediūt dilatōdem fame. t psequens nō est multum appetenda. Unde dicit in littera. Quid supple est iudicandū q mores t instituta t leges diuersarū gentium inter se discordant vt illud quod apud alios iudicatur dignum laude apud alios iudicetur dignum supplicio. quod fit. idest ppe qd fit. vt si predicatio. idest delectatio fame delectat quem. idest aliquem. nullo modo conducat. idest labore. proferre nomen. idest famā suam in plurimos populos. q. licet ab aliquibusq. laudaretur ab alijs tamē vituperaretur. Erit igitur quisq. cōtēntus gloria pertuagata. idest dilatata iter suos. t ista preclara immortalitas fame t loquitur bironice q. non est preclara nec immortalis. illa coartabitur. i. constringetur intra terminos vnius gentis. idest vnius ydiomatis. Nota q tanta ē diuersitas morū in gentibus q illud quod reputatur apud alios laudabile apud alios reputatur vituperabile. reputatur enim apud srios laudabile comedere parentes mortuos ne comedantur a vermibus in terra. quod apud alios extraneos

ria quam dilatare ac propagare laboratis. Vñ vbi romani nominis trāfire fama nequit. romani hominis gloria progreditur. Quid q diuersarū gentiū mores inter se atq. instituta discordāt vt qd apud alios laude apud alios supplicio dignū iudicet. Quo fit vt si quē fame p. dicatio delectet huic in plurimos p. plos nomen p. ferre nullo modo p. ducat. Erit igitur puagata inter suos gloria quisq. contentus et inter vnius gētis terminos preclara illa fame immortalitas coartabit. Sed quā multos cla

Prosa.vii.

est execrabile. similiter apud indeos reputat̃ laudabile ducere vxores p̃sanguinitate primas quod apud xp̃ianos p̃hibetur. Item in triuallis laudabile est occidere patrem sexagenarium ⁊ cremare ipsum. qđ apud alios est vituperabile. Unde dicit poeta. Sunt loca sunt gentes quibus est mactare parentes. Et p̃bas ⁊ pietas vix longa superuenit etas. Sed q̃multos clarissimos. hic p̃bia ostendit exilitatem

risissimos suis temporibus viros scriptorum inops deleuit obliuio. Quāquam quid ipsa scripta proficiunt que cum suis autoribus premit lōgior atq; obscura vetustas. Vos vero immortalitatē vobis propagare videmini cum futuri famam cogitatis. qđ si ad eternitatis infinita spacia p̃tractes quid habes qđ denominis tui diuturnitate leteris.

Vnius enim hora momenti si decem milibus conferatur annis: quoniā vtrūq; spacium diffinitum minimam licet habet tamen aliquam proportionem. At hic ipse numerus annorum: eiusq; quantumlibet multiplex ad interminabilem diuturnitatē nec comparari quidem potest. Etenim finitis ad se inuicē

glorie ex breuitate durationis p̃pter quā nō perpetuatur. ⁊ diuidit̃ in tres p̃tes. p̃mo ostendit hoc ex hoīm obliuione secundo ex t̃p̃is breuitate. ibi. Vos vero. tertio ostendit gloriā a viris virtuosus nō esse appetendam. ibi. Vos autē. Primo dicit qđ fama ⁊ gloria non sit immortalis. patz qđ q̃multos viros clarissimos. i. virtuosos suis temporib⁹ deleuit. inops. i. defectuosa obliuio scriptorū quā qđ etiā ipsa scripta p̃ficiant quid. idest parū. qđ scripta longior ⁊ obscuravetustas temporis p̃mit. i. consumit cum suis autoribus quorū sunt scripta. Nota qđ p̃ scripturā fama gestorū trās-

mittitur ad posteros. talis autem scriptura q̃nq; deficit vel p̃pter inopiam scriptorum vel qđ ipsa scriptura in se vetustate consumitur. Et ideo fama ⁊ gloria in obliuionem perueniunt. Unde Salustius in catilinario p̃queritur res gestas romanorum minus esse famosas p̃pter inopiam scriptorum. Atheniensium vero maior̃ fame qđ romanorum p̃pter scriptorum copiam. Vos vero immortalitatem vobis hic p̃bia ostendit famam ⁊ gloriā non esse durabilem ⁊ immortalem ex tēporis breuitate dicens. Vos vero homines videmini vobis p̃pagare. i. facere immortalitatem cum cogitatis famam futuri temporis. et in hoc frustra cogitatis. quia exilis est duratio fame per tempus. quod scz tempus si p̃tractes. idest compares ad infinita spacia eternitatis quid habes quod leteris de diuturnitate tui nomis. idest tue fame. q. d. nihil est. etenim mora vnius momenti si conferatur. i. comparetur decem milibus annis habet aliquam proportionem licet minimā. idest valde paruum quoniam vtrūq; spacium temporis est finitum. sed hic numerus annorum scz decem milia. vel eius numeri quantumlibet multiplex sicut duplum vel triplum nō potest comparari ad interminabilem diuturnitatem que est eternitas. qđ finitis ad se inuicē

fuerit quedam collatio. i. comparatio. infiniti vero et finiti nulla unquam potest esse collatio. idest comparatio. Ita sit ut fama temporis quicunque prolixi si cogitetur comparando cum inexhausta. idest infinita eternitate ipsa videatur non parua sed plane nulla esse. Nota omne quod incipit in tempore necessario habet finem in tempore cum tempus sit causa corruptionis temporalium. iij. cibus. cum igitur fama sit temporalis incipiens in tempore ipsa desinet in tempore et per consequens non est perpetua. Nota quod tempus quicunque magnum comparatum ad eternitatem minimi reputatur et quasi nullius momenti. licet enim finitorum ad se invicem possit esse comparatio. et inter ipsa potest esse proportio. tamen finiti ad infinitum nulla potest esse comparatio. Cum igitur eternitas sit duratio infinita tota simul existens et tempus quicunque magnum sit finitum tempus nullam habebit proportionem ad eternitatem et per hanc fama quicunque prolixi temporis comparata ad eternitatem nulla videtur esse.

Nos autem nisi ad populares aures. hic philosophus ostendit gloriam a viris virtuosis non esse curandam. et hoc duabus rationibus. secunda ibi. Quid autem est. Prima ratio est illa. Illud quod spectat ad lenitatem arrogantie a sapientibus non est curandum. sed gloria propter quam homo recte facit propter laudes hominum illa spectat ad lenitatem arrogantie et est digna derisione. ergo etc. quod autem talis arrogantia sit quedam derisio declarat in littera. et dicit. Nos homines nescitis recte facere nisi ad populares aures. i. ad populorum placentias et ad inanes rumores et laudes. et vos postulatis. i. desideratis premia de sermunculis alienis. relictis. i. postposita. prestantia. i. dignitate vestre conscientie et virtutis propter quam deberetis recte operari. accipe. i. considera quod festine. idest gloriose. aliquis illuserit. i. deriserit quendam dicentem se esse philosophum in lenitate huiusmodi arrogantie. Nam cum quidam tyrannus esset adorsus contumeliosus. idest incepisset alloqui contumeliose quendam hominem qui induerat. idest usurpaverat sibi falsum nomen philosophi non ad usum vere virtutis sed ad superbam gloriam. et tyrannus adiecisset. i. dixisset se iam scitum an iste esset philosophus.

fuerit quedam. infiniti vero atque finiti nulla unquam poterit esse collatio. Ita fit ut quaticunque prolixi temporis fama si cum inexhausta eternitate cogitetur non parua sed plane nulla esse videatur. Nos autem nisi ad populares aures inanesque rumores certe facere nescitis: et relictis conscientie virtutisque prestantia de alienis premia sermunculis postulatis. Accipe in huiusmodi arrogantie lenitate quas festine aliquis illuserit. Nam cum quidam esset adorsus hominem contumeliosus qui non ad vere virtutis usum sed ad superbam gloriam falsum sibi philosophi nomen induerat: adiecissetque iam se scitum an ille philosophus esset: siquidem illatas iniurias leniter patienterque tollerasset. Ille

Prosa.vii.

siquidem illatas sibi iniurias patienter leuiterq; tollerasset ille qui dixit se philosophum paulisper patientiam assumpsit. s. in principio. et accepta contumelia a tyranno velut sibi insultans inquit ad tyrannum. intelligis ne me esse philosophum. tunc ille tyrannus mordaciter inquit. intellexeram te philosophum si tacuisses. Nota fm comentatorem in plogo. viij. pbisicoz. verus philosophus debet esse pfectus oibus

patientiam paulisper assumpsit. acceptaq; cōtumelia velut insultans iam tādē inquit. intelligis me esse philosophum. Tum ille nimium mordaciter. intellexeram inquit si tacuisses. Quid autem est quod ad precipuos viros: de his enim sermo est qui virtute gloriā petunt. quid inquā est qđ ad hos de fama post resolutum morte suprema corpus attineat. Nam si quod nostre rationes credi vetant toti moriuntur homines. nulla est omnino gloria cum is cuius ea esse dicitur non extet omnino. Sin vero bene sibi mens conscia terreno carcere resoluta celum libera petit. nonne omne terrenum negotium spernet qui se celo fruens terrenis gaudet exemptam.

nam rōem que talis est. Homines virtuosī vel totaliter moriuntur corpe et aīa. vel animā viuit post mortem. si totaliter moriuntur nihil spectat ad eos de gloria p mortem. si anima eoz viuit post mortem illa petit celum spernēs omne terrenū negocium. et sic nihil ad eam de terrena gloria. ergo apud virtuosos homines nulla debet esse cura de gloria. Dicit ergo in littera. Quid ē qđ ad precipuos. i. ad virtuosos viros attineat de fama post resolutum corpus extrema morte. q. d. nihil. de his em viris est sermo noster. qui petunt. i. querunt gloriam virtute. i. operibus virtuosis. Nam si homines toti moriuntur corpore et animā quidam putāt. qđ tñ nostre rationes. i. philosophice rōnes. vetant. i. pbibent credi. q. fm pbiam anima intellectiua est immortalis. nulla est omnino gloria post mortem cum iste omnino non extet idest non sit cuius ea gloria esse dicitur. Sin vero mens bene sibi conscia. i. illesa. resoluta. i. liberata. terreno carcere. i. a corpore post mortem libera petit celum nonne ipsa anima que celo fruens gaudet se exemptā terrenis. ipsa spernit omne terrenū negociū et p pñs terrenā gl'iam. q. d. sic. Nota qđ ad virtuosos nihil spectat de

generibus virtutum. et per consequēs debz eē magnanimus. sed secūduz Senecā in libro de clemētia magnanimi ē iniurias et offensiones superbi despicere. et per consequens verbis ptu meliosis puocari non debet. Item veri philosophi est nō vinci a passionibus sed potius dy moderare et refrenare passiones cum virt⁹ pstat in moderatōe. passionum. Tñ Aristoteles iij. ethico. dicit. Adāsus etus vult iperturbatus esse et nō duci a passiōe vñ quidā pbis ptume liose sibi insultātī dixit. tu didicisti maledicere sed ego didici maledicta ptemnere. Quid at est quod ad precipuos viros. Hic pbia pōit secū

ad ianum philosophi

Liber .ii.

fama nec in pñti vita nec in futura. non in presenti. qz dicit Seneca in pñerbis qz plurimi curant famā. pauci autē pñcientiam. et tales pauci curātes consciā sunt virtuosī et philosophi. de quibus loquitur Bo. ī fine tractatus de summo bono dicēs Pauci sunt viri honorandī sicut philosophi qui contemnunt desiderij sensus et sequitur desiderij intellectus. Plurimi autē sunt qui curāt famā sicut sunt vulgares qui relicta virtute conscientie ppter laudes hoīm recte faciunt de quibus dicit scriptura. Amen dico vobis receperūt mercedem suā Nec etiā fama spectat ad viros virtuosos ī futura vita qui virtuosī si totaliter moriunt nīl ad eos ē fama. Si autē aīa viuit post mortē ista euolat ad celos et nīl curat de fama. spñit oē terrenum negocium et potius gaudet qz est ex emptā a curis terrenis et gaudio celesti fruitur in eternum.

Metrum vij. scđi libri

Quicūqz solam
mente pñcipiti
petit. Hic inci

pit metrum septimū huius secundi quod dicitur archiloicum ab inuētoze. scđicē a pede predominante. et constat ex primo versu trimetro. secundo dimetro. in quo metro phia docet quō gloria sit contemnenda ex consideratione āplitudinis celi et strictitudinis terre dicens. Quicūqz petit. i. desiderat pñcipiti mente solam gloriā et credit istam esse summum. idest pñcipium inter appetenda. iste cernat. idest consideret plagas etheris. idest partes celi patentes. et cernat artum situm terrarum. i. strictum spaciū terre in comparatione ad celum. ille pudebit. i. verecundabit aucti nominis. idest aucte fame sue non valentis replere breuem ambitum. idest paruum spaciū terre. Et tunc exclamat dicens. O propter hoc mihi quid. idest propter quid superbi. gestiunt. idest cupiūt frustra lenare. idest extollere colla sua mortali iugo. idest mortali fama. licet enim fama diffusa means. idest transiens per remotos populos explicet se linguas. idest per linguas populorum. et licz magna domus tua. idest nobilis parentela vel familia tua. fulgeat claris titulis. idest laudibus tamen mors spernit altam gloriā. et mors pariter. idest simul inuoluit humile caput. idest miserum hominem. et celsum. idest nobilem vel diuitem. et mors equat in summa summis nulli parcendo. quod declarat dicens. Tūc nunc manent ossa fidelis Fabij. quid Brutus aut rigidus. Cato supple est. quasi. v. qd manet de glia

Metrum septimū libri secundi

Quicūqz solā mēte pñcipiti petit.
Summumqz credit gloriā
Late patentes etheris cernat plagas
Artumqz terrarum situm.
Breuem replere valentis ambitū non
Pudebit aucti nominis.
Quid o superbi colla mortali iugo
Frustra lenare gestiunt.
Licz remotos fama p populos means
Diffusa linguas explicet
Et magna titulis fulgeat claris dom⁹
Mors spernit altam gloriā
Inuoluit humile pariter et celsū caput
Equatqz summis infima

Metrum. vii.

eorum post mortem. utiq; modicus. i. illud manet quod tenuis fama. i. exilis. super
stes. idest manens signat inane nomē eorū pauculis litteris scriptis in epitaphijs
eorum. sed quid. idest ad quid nominis decora vocabula scripta nūquid intelligit
per ea ipsos esse consumptos. idest mortuos. q. d. imo. iacetis ergo mortui pro
fus ignorabiles. nec fama efficit vos notos. Et quia aliquis diceret hī ipsi sint mortui cor

Ubi nūc fidelis ossa Fabricii manent
Quid brutus aut rigidus Catō
Signat superstes fama tenuis paucul'
Inane nomen litteris
Sed quid decora nouimus vocabula.
Num scire consumptos datur
Iacetis ergo pro fus ignorabiles.
Nec fama notos efficit.

Quod si putatis longius vitam trahi
Mortalis aura nominis
Cū sera vobis rapiet hoc etiam dies.
Jam vos secunda mors manet.

Prosa octaua libri secundi.

ipsum. quod fabri. contempsit. Sequenti anno Pirrus obtulit sibi magnam pecu
niam auri vtraderet sibi romanum imperium. cui ait Fabricius. Roma non vult
aurum sed vult imperare habentibus aurum. propter hoc ipse dictus fuit fidelis.
Fabricius dicitur etiam de fabri. q. cum quidam ad eum venisset promittens se
Pirrum regem occisurum si fabri. sibi pecuniam aliquam dare vellet. Ipse vō fa
brius hunc traditorem ligatum misit ad Pirrum pro tali scelere puniendus. cui
tunc Pirrus dixit. Possibilius est solem a suo tramite deuiare q̄ fabricii a via re
cte rationis discedere. Nota q̄ brutus fuit primus consul romanus qui amore li
bertatis et iustitie propter stuprum Lucretie plurima egit et multa bella pro roma
nis inijt. propter quod etiam famosus fuit. Nota q̄ Catō dictus est rigidus
propter rigorem animi qui ad nihil turpe flecti potuit. et tante iustitie fuit vt luca
nus ipsum dñs compararet in iudicanda causa que fuit inter Iulium cesarem et pō
petum dicēs. Vicitrix causa dñs placuit sed vita Catōni. et de hoc maḡ patebit
quarto huius prosa sexta.

Prosa octaua secundi libri.

Sed ne me inexorabile. Ista est octaua et vltima prosa huius secundi
et q̄ phia ostendit bona fortune nō multum esse appetenda aliquis
putaret q̄ in fortuna nihil esset boni. id iam ostendit phia cuiusmodi
bonum sit in fortuna. et probat fortunam aduersam plus esse bonam
q̄ prosperam. et primo premittit suam intentionem. secundo pbat intē

porē tamen viuūt secū
dum famam. dicit phia
Si putatis vitā vestrā
longius trahi. i. plōga
ri aura mortalis nomis
idest splendore mortāl
fame. cū sera. i. vltia di
es vobis hoc rapiet. i.
famā auferet. Jam vos
manet. i. expectat secun
da mors. quasi diceret
si estis prius mortui cor
porē et fama manēs est
vita vestra. illa cessante
secundario moriemini.

Nota fabricius fuit cō
sul romanus qui cū mit
teretur pugnare cōtra
Pirrum regem epirota
rum rex pmissit sibi ptē
regni sui vt transiret ad

nota de fabricio

nota de brutus
in cato.

Liber secundus

tum ibi. Illa enim. Primo dicit. Sed boetii ex dictis patet quod fortuna est cōtēpnēda sed ne putes me gerere. i. facere. bellum inexorabile. i. iplacabile contra fortunam. supple scias quod aliquando est. i. contingit quod ipsa fortuna fallax nō nihil. i. aliquid boni mereatur de hominibus eo quod aliquod bonū euenit hominibus per eam. cum. s. cum fortuna se aperit manifestando suam falsitatem cum detegit frontē p sui aduersitatem cum pfitet mores suos per instabilitatem. Et subdit phia nō dum forte intelligis quod loquat. quod mirus est quod ego gestio. i. cupio dicere. eoq3. i. ideo vix queo explicare sniam verbis. Etenim ego reor. i. opi nor aduersam fortunam plus pdesse hominib9 q3 pspēra. Nota qñq3 in aliquo dicto videtur esse repugnātia. illō videtur mirabile dictum sc3 dicere fortunam aduersam hoībus pdesse videtur esse quedam repugnātia in dicto. nam esse aduersum alicui et sibi pdesse adinuicē repugnant. ideo. v. phia. Aditū est quod gestio dicere. s. fortunā aduersā magis pdesse q3 pspēra. Illa. n. sp specie felicitatis. hic phia probat intentum quod fortuna aduersa melior sit q3 prospera tribus rationibus. secunda ibi postremo. tertia ibi. an hoc. primo dicit illa fortuna prospera semper mentitur cum videtur. idest apparet blanda. specie felicitatis. idest prosperitatis. sed hec. idest fortuna aduersa semper vera est cui3 demonstrat se esse instabilem sui mutatione. ostendit enim se esse talem qualis est. et ita per eam non decipiuntur homines. sed illa sc3 prospera fortuna confidentes in se fallit. hec autem fortuna aduersa hoīem instruit ostendendo quod non sit confidendus prospere fortune propter eius mutabilitatem. Illa. s. prospera fortuna ligat. s. fallen do mentes fruuentium hominum specie bonoz mendacium. hec. s. aduersa fortuna absoluit. i. liberat. s. mentes hoīm cognitione fragilis. idest transitorie felicitatis. Et tunc recolligit effectus vtriusq3 fortune dicens. Itaq3 illam sc3 prosperam fortunam vides ventosam. idest superbam. fluentem. idest prodigam et huiusmodi ignorā nā homines in prosperitate continua seipso non cognoscunt. hanc aduersam fortunam tu vides sobriam et succinctam. idest humilem non superbam et prudentem exercitatione aduersitatis. Nota quod ex ista littera possunt formari tres rationes quod

Sed ne me inexorabile contra fortunam bellum gerere putes. Est aliquando cū de hominibus illa fallax non nihil bene mereatur. tum sc3 cui3 se aperit. cum frontem detegit. moresq3 pfitetur. Mondum forte quid loquor intelligis. Aditū est quod dicere gestio eoq3 sententiam verbis explicare. Vix queo. Etenim plus reor hominibus aduersam q3 pspēram prodesse fortunam. Illa enim semper specie felicitatis cum uidetur blanda mentitur. Hec semper vera cū se instabilem mutatione demonstrat. Illa fallit. hec instruit. Illa mendacium specie bonorum mentes fruuentium ligat. hec cognitione fragilis felicitatis absoluit. Itaq3 illam videas ventosam

prosa. viii.

fortuna aduersa melior sit prospera. Prima ratio est ista. Bona fortuna in specie ve
re felicitatis decipit habentem ipsam. sed fortuna aduersa non decipit sed vera est
ostendens se talem qualis est. ergo aduersa melior est quam prospera. Secunda ratio est
prospera fortuna ligat mentes hominum mendacibus bonis. sed aduersa liberat mentes
a falsa felicitate. ergo est melior. Tertia ratio. prospera fortuna reddit homines sui igna

fluentem suique semper ignaram. hanc
sobriam succintamque et ipsius aduersi
tatis exercitatione prudentem. Postre
mo felix a vero bono deuos blandicijs
trahit aduersa plerumque ad uera bona re
ducens velut vinco retrahit. In hoc in
ter minima estimandus putas quod amico
rum tibi fidelium mentes hec aspera hec
horribilis fortuna detexit. Hec tibi cer
tos sodalium vultus ambiguos secre
uit. Discedens suos abstulit: tuos reli
quit. Quanti hoc integer et ut uideba
ris tibi fortunatus emisisses. Desine nunc
amissas opes querere: quod preciosissi
mum diuitiarum genus est amicos in
uenisti.

git esse felicem. ex de bona fortuna. id est suis blandicijs trahit homines sensualiter a vero bono
quod persistit in speculatione dei. aduersa autem fortuna quod ostendit prosperam fortunam esse mutabilem
ipsa reducit hominem ad verum bonum quod est immutabile. An hoc iter minima estimandus
putas. Hic philosophia ponit ultimam rationem quam talis est. Illa fortuna est melior quam qua cognoscun
tur veri amici. sed aduersa fortuna est talis. igitur et. vnde dicit in littera. An per nunc quod
putas hoc esse estimandus inter minima bona quod hec aduersa fortuna detexit. id est
monstrauit tibi mentes. id est corda fidelium amicorum. quod. id est illud est bonum de ma
ximis bonis. et hec supple prospera fortuna secreuit. id est distinguit tibi certos amicos
et ambiguos vultus sodalium. id est amicorum. quod. aduersa fortuna docuit te discer
nere inter veros amicos et falsos. quod prospera fortuna a te. discedens abstulit suos.
id est qui erant amici ratione prosperitatis. et reliquit tuos amicos qui te dilexerunt non
propter tua. Quanti. id est quanto precio tu emisisses hoc integer. id est in integri
tate fortune constitutus cum videbaris tibi fortunatus et potuisses cognoscere ve
ros amicos. nunc desine. id est cessa. querere opes. id est diuitias amissas. quia inue
nisti veros amicos qui sunt preciosissimum genus diuitiarum.

Nota in aduersitate falsi amici fugiunt. sed in tempore prosperitatis manent.

ros. sed aduersa facit ho
mines sapientes. ergo
melior est quam prospera.
Postremo felix a vero
bono. hic philosophia ponit se
cundam rationem que ta
lis est. Quaecumque fortu
na trahit ad inquisitionem
nem veri boni illa meli
or est quam que trahit a ve
ro bono. sed fortuna ad
uersa est hominibus ergo et.
vnde dicit in littera. Pos
tremo felix. id est prospera
fortuna cum suis blandi
cijs trahit deuos. id est er
rantes a vero bono. sed
aduersa fortuna plerun
que retrahit vinco. id est tena
culo reducens ad vera
bona. Nota quod quod. prospe
ra fortuna videtur esse per
piqua felicitati eo quod si
ne bonis fortune non consti

Liber secundus

Unde Seneca in libro de remedijs. Quē tu felicē credis illum multū cōmittant ut mel musce sequitur. cadauera lupi. frumēta formice. predā ista turba sequit nō boz minē. Nota q̄ aduersa fortuna ofidit fideles amicos. vñ Seneca. xx. epl'a. Turba familiaris cū a te pasci desierit ipsa te nō pascet. et q̄ tu bñficio tuo scire nō poterat paupertate scies. illa veros amicos retinebit. discedit quicūqz nō te s̄ alio seq̄batur est autē ppter hoc vnus amāda paup̄tas q̄ a q̄ bus ameris ofidit. vñ paup̄ henricus. Preualet hoc solo mala soz q̄ mōstrat amicos. qui boni qui mali monstrat virāqz viā. Itē poeta. Tempore felici non cognoscitur amici Sorte patet misera q̄ sit dilectio vera. Itē alibi. Cū fueris felix multos nūc rabis amicos. Tēpora si fuerit nubila sol⁹ eris Itē Thobias. fluctuat ad censum venalis amicus egenū. s̄ verū refo-

Quod mundus stabili fide Cōcordes variat uices. Quod pugnancia semina. Sedus perpetuum tenens. Quod phebus roseum diē. Curru puebit aureo. Ut quas duxerit hesperus. Phebe noctibus imperet. Ut fluctus auidū mare. Certo fine coherceat. Meterris liceat uagis. Latostendere terminos. Hanc rerum seriem ligat. Terras ac pelagus regens. Et celo imperitans amor.

Quod mundus stabili fide. Hic incipit octauū et vltimū metrum hui⁹ scōi quod dicitur gliconicū ab inuētoze. amphymacri a pede p̄domināte. et est amphimacrus pes antiquoz p̄stās ex p̄ma et vltima lōga et duab⁹ breuib⁹ bus medijs. dictus ab amphī quod est circum et macros longū quasi habens circū quaqz longam sillabam. In quo metro phia p̄mendat amorem ex quo dicit q̄ amici sunt p̄ciosissimum genus diuitiaz. et primo p̄mendat amorem diuinū. Secundo ostendit quō humana natura amicitia cōseruatur. ibi. Hic sanctos. P̄rio facit s̄ q̄ dictum ē. Secūdo ofidit q̄ ablato diuino amore oīa corrūpūt. ibi. hic si frena. p̄mo dicit. Amor diuinus regēs terras ac pelagus et imperitās. i. frequēter impans celo. ille amor ligat hāc seriem. i. concordiam rerum q̄ mūdus stabili fide variat cōcordes vices. i. alternationes temporum anni noctis et diei. et q̄ semia pugnancia. idest elementa cōtraria. tenens perpetuum sedus. i. concordiam ne vnū aliud tota liter corrūpat. q̄ phebus. i. sol. curru aureo. puebit. i. producit. roseum diē. idest clarum diē. idem amor facit ut phebe. idest luna. imperet. i. p̄fuit noctibus q̄s noctes hesperus. i. stella vespertina duxerit. idest adducat. et ut auidum mare ad exēdum coherceat fluctus suos. certo fine. i. determinato fine. ne liceat sibi tendere. i.

poeta

poeta

nota x̄o f̄ue
amicis

poeta

Metrum. viii.

extendere latos terminos vagis terrenis. i. aplis terris. supple totaliter cooperlen
do terrā. Nota q tullius loquēs de amicitia. d. amicitia est virtus mouēs supiora
ad pfectōem inferiorū et inferiora ad subiectōem superiorū. amicitia em̄ sublata oīs
in vita tollitur iocūditas. Nota q elementa appellat scia qz ex ipsis tanqz et semi
nibus elementa pducunt. sicut em̄ semen est pncipium fructus. sic elementa sūt pnci

**Hic si frena remiserit. Quicquid nūc
amat inuicem. Bellum continuo geri.
Et quam nunc socia fide. Pulchris
motibus incitant. Certant soluere ma
chinam. Hic sanctos populos quoqz
Iunctos federe continet. Hic et coniu
gii sacrum. Castis nequit amoribus. Hic
fidis etiam sua. Dictat iura sodalibus
O felix hoim genus. Si vestros aios
amor. Quo celum regitur regat.**

cipia corporū mittunt
et dicit elemēta pugna
tia ppter ipsorū p̄rieta
tē. nā aliqua sūt calida.
aliqua frigida. quedam
humida. quedā sicca. Et
elemēta diuino amore
ordināte tenēt p̄prium
sedus. qz grauitas infe
riorum non aufert leui
tates superiorū. nec ecō
uerso. et simul totalit̄ se
nō corrūpūt. Hic si fre
na remiserit. Hic offit
q amore diuino subtra
cto oīa corrūpūt dicēs

Si hic amor diuinus remiserit frena. i. legem gubernādi res quicqd nūc amat inui
cem. i. p̄cordat illud cōtinuo gerat bellū. et ipsa elemēta certāt. i. litigāt soluere. i. de
struere. machinā. i. mūdā qz nūc socia fide. i. p̄cordi federe. incitāt pulchris moti
bus. i. faciūt ordiate mouere. Nota q sublato amore et p̄cordia oīa dissoluūtur. vñ
Alanus in antiscandiano loquēs i p̄sona amoris et p̄cordie di. Si mea iura meas le
ges mea federa mūdā. Quid seruasset vñ adhuc fuaret amor. Elacula nō tāgis geme
ret sub cladibus orb. Hic sanctos ppl̄os quoqz. hic offit p̄bia quō p amorē con
seruat et p̄cilia amicitia hūana dicēs. hic amor p̄tinet. i. p̄uat. sanctos. i. v̄tuosos et
ppl̄os iunctos federe. i. amicitie. et hic amor nequit sacrum. i. sacm̄ iugū castis amoris
bus viri et vxor. et hic amor dictat iura sua. i. iponit legē amicitie fidis sodalibus. et
qz ista pueniūt ab amore diuino tanqz a suo pncipio. id subūgit. O felix gen^o hoim.
supple dico si amor. i. diuin^o quo celi regit regat aios v̄ios. supple causando i eis
p̄cordiā amicitie. Nota q amor dictat iura fidis sodalib^o. iura at amīcorū et sodalitū
innat seneca. iij. epl̄a dicēs. Diu cogita an aliqz i amīcū sit tibi recipiēd^o. h cū placu
erit fieri toto illi pectore admitte. nā audacter cū illo loqre qz tecū. Tu quis ita vi
ne vt nihil tibi pmittas nisi qd etiā amīco tuo pmittere possis. Cū amīco tuo omīs
curas. oēs cogitatōes misce si fidelē putauer. Sūt. n. quidā qui que amīcis sūt tū
pmittēda oibus narrāt. quidā carissimorū p̄ciam reformidāt nulli credituri. neutriū
faciendū est. vtrūqz em̄ vicisū est et oibus credere et nulli. Nota circa p̄dicta q amīci
tia propale dicta tū inuenitur in rebus rōnalibus. et vt sic amicitia est par voluntas
bonorū inter aliquos. h large accipiēdo amicitiam sic etiam est in irrationalibus. et
vt sic amicitia est concordia diuersarum rerum ad inuicem.

Explicit liber secundus.

nota p̄ amicitia
et amicitia

7

nota d. amicitia

Liber tertius

I

Am cantum illa finierat. Iste est tertius liber Bo. de consolati-
one phie. et continuatur ad libros precedentes in hunc modum
Postquam phia in primo libro scrutata est causas doloris Bo.
et in secundo libro adhibuit sibi remedia facilia. in presenti libro
et in sequentibus philosophia adhibet Bo. remedia graviora.

Sunt autem remedia gra-
uiora rationes propter eandem
opinionem hominum probantes
quod in bonis exterioribus
non consistit vera felici-
tas ostendendo in quo
sita sit vera felicitas et
quod ad ipsam perveniat.
et dividitur iste liber in
septem partes. quia huius li-
bri sunt. septem. pro se et septem.
metra. que partes pate-
bunt in processu libri. quod
autem et de quo determi-
netur in qualibet istarum par-
tium similiter patebit.

Libri tertii Prosa prima.

I

Am cantum illa finierat cum me
audiendi avidum stupetumque
arrectis adhuc auribus carminis mulce-
do defixerat. itaque paulopost o inquam
summun lassorum solamen animorum
quantum me vel sententiarum ponde-
re vel canendi etiam iocunditate refo-
uisti: adeo ut me iam posthac impares
fortune ictibus non arbitrer.

Prima prosa huius tertii dividitur in tres partes. primo ostendit Bo. quod post pre-
dicta allocutus fuerit philosophiam. secundo ponit rationem philosophie. tertio Bo. dirigit quandam
petitionem ad ipsam. secunda ibi. tunc illa. tertia ibi. tunc ego. Dicit primo. iam illa philosophia finierat
cantum. id est metrum quod erat de commendatione amoris divini et amicitie. et cum ego Bo. essem al-
lectus dulcedine metri ad audiendum cum aviditate et admiratione verba philosophie auribus
arrectis ego dixi. O philosophia quae es summum solamen animorum lapsorum quantum me refocillasti
tuis prosiis et metris instanti quod iam bene possum resistere insulibus fortune. et id dicit. re-
media quae praeparasti dixisti esse graviora non timeo si ea audire diligenter expecto. Nota quod Bo.
metrum vocat cantum. sicut enim in cantu est elevatio et depressio vocis. sic similiter in
metro ratione quantitatis correpte et producte syllabarum attendit quedam elevatio et de-
pressio. quia ratione quantitatis producte fit elevatio. ratione quantitatis correpte fit depressio.
Item quia metrum est subtilius et delectabilius prosa ideo animi demulcet. unde auctor poetrie
metrum comparat domicelle dicens. Vultque venire metrum tanquam domicella compta crine.
nitente gena. subtili corpore. forma egregia. Ideo dicit Bo. mulcedo carminis. id est
metri. Item homo debet esse avidus et stupens circa philosophiam. Avidus inquit. quia dicit se-
neca. xvij. epistola. prope omnia ista si sapias imo ut sapias et ad philosophiam magno cursu to-
tisque viribus tende. etiam homo debet esse stupens. id est admirans de philosophia. quia
ipsa est res mirabilis et divina secundum Aristotelem in principio libri sui de mundo
et philosophia confert mirabiles delectationes. scilicet ethicorum. Item animi lassum sunt gravi cu-
ra vel adversitate aliqua oppressi. horum philosophia est summum solamen quia ipsa persua-
det magnanimitatem qua contra adversitates fortune homo constanter debet mi-
litare. Item per philosophiam homo bene potest resistere ictibus fortune. quia primo ethico.
dicit Aristoteles. Sapiens bene scit ferre fortunas et habet se sine vituperio sicut

Prosa.i.

terragonum. vñ dicit in littera. Jam illa supple phia finierat cantu. i. metri de amo
re diuino. et cum mulcedo. idest suauitas carminis. defixerat. idest stabilierat me ani
dum. idest cupidum audiendi. et stupentem. idest admirantem supple verba philoso
phie. auribus meis arrectis. idest eleuatis ad hec. s. verba itaqz paulopost. ego inqz
idest dixi. O summum solamen lassorum animorum supple per aduersitatē quanti

Itaqz remedia que pauloante acriora
esse dicebas nō modo non perhorresco
sz audiendi auidus vebemēter efflagi
to. Philo. Tum illa sensu inquit cum
verba nostra tacit⁹ attētusqz rapiebat
cūqz tue mentis habitū vel expectauī
vel quod est verius ipsa perfecī. talia
sunt quippe que restāt vt degustata q
dem mordeant: interius autē recepta
dulcescant. Sed q tu te audiendi aui
dum dicis quanto ardore flagrares.
Si quonaz te ducere aggrediamur ag

me refouisti pōdere sen
tentiarum supple prose
vel etiam iocūditate ca
nendi. idest metri. adeo
idest intantum. vt iam
posthac si arbitror me
esse imparem. idest dissī
mlem in resistendo icti
bus. idest insalutibz for
tune. Itaqz remedia il
la que pauloante dice
bas esse acriora. i. gra
uia. non modo. idest nō
tantum non perhorre
sco. idest non timeo. sed
ego auid⁹ audiendi sup
ple ea vebemēter effla
gito. idest expostulo.

Ubi sciendū q secundū Augustinū efflagitare est valde flagitare. expostulare. pe
tere. cum clamore poscere. Tum illa sensu inquit. hic ponit responsionem philo
sophie dicens. Ego bene sensu illud cum tu tacitus et attentus recepisti verba no
stra. et cum ego perfecī mentem tuam. talia. n. sunt remedia que adhuc restāt vt ipa
degustata primo sint amara sz postea dulcescant. sed quia tu dicis te esse cupidū au
diendi verba nostra O quanto desiderio arderes si cognosceres quo laboram⁹ te
ducere. et dicit bo. Quo vis me ducere. Respondet phia ad cognitōem vere felici
tatis quā animus tuus quasi somnando adhuc vir cognoscit. qz est occupat⁹ yma
ginibus false felicitatis. Nota q Bo. tacitus verba phie rapiebat silio Seneca vi
centis. Esto verborum tacitus auditor auditorum p̄mptus repetitor. Nota q pre
cepta philosophica primo sunt amara postea dulcescunt secundum illud poete.
Dicere sit carum quāuis primo sit amarum. Et Eustratius primo ethicorum dicit
Sciunt docti quoniam laboriosa est possessio virtutum sed propter eius amaritudi
nem phia non est abicienda. qz non est dignus dulcoris acumine qui amaritudi
nis nequit inuiscari granamine secundum Boetium in de disciplina scolarium.
Nota sicut somnians putat fantasmata sibi occurrentia esse veras res de quibus
somnia et tamen non sunt ipse res. sic Bo. in istis temporalibus putauit esse verā
felicitatem que tamen non est sed tantum sunt quedam similitudines vere felicit
tis. sicut fantasmata somniorum sunt similitudines rerum. Nota q bona exte
riora vocat ymagines vere felicitatis. sicut enim ymago est rei ymitago et nō est ip
sa res. sic bona exteriora videntur exprimere formā vere felicitatis. sz vera felicitas

Liber tertius

non est in ipsis. vnde dicit in littera. Tum p runc illa supple phiā inquit. ego sensi. idest noni supple intentionem tuam cum tu tacitus ⁊ attentus rapiebas verba nostra. q3 p et cum ego expectant. alia littera habet expectui. idest renocavi habitum tue mentis. vel quod est verius dicere. cum ego ipsa habitum tue mentis perfecti q3 pe mirum talia sunt supple remedia que restāt supple sumenda vt ipsa quib3 degen-
stata. primo mordeāt. i. displiceant. interius autē recepta dulcescāt. h q3 tu dicis te cupidū audiēdi supple illa remedia. Q q3to ardoz. i. desiderio flagrares. idest arderes si agnosceres q3 nam. i. ad quem locum aggrediamur. i. incipimus te ducere. ego bo et inq3. idest dixi quoniam supple vis me ducere. inquit supple phi losophia ad veram felicitatem quā tuus animus somniat. i. imperfecte cognoscit. h visu. i. cognitōe occupato ad ymagines. idest ad bona temporalia que sunt ymagines ⁊ similitudinē

nosceres. **B.** Quoniam inquam. **Ph.**
Ad veram inquit felicitatem quam tuus quoq3 somniat animus: sed occupatio ad ymagines visu ipsam illaz nō potest intueri. **Bo.** Tum ego. fac obsecro et que sit illa vera sine cunctatione demonstra. **Ph.** Saciā inquit illa tui causa libēter. sed que tibi causa notior est eam prius designare uerbis atq3 in formare conabor vt ea perspecta cum in cōtrariam partem deflexeris oculos vere specimē beatitudinis possis agnoscere.

Metrum primum libri tertii

nosceres. B. Quonam inquam. P.

Ad ueram inquit felicitatem quam
tuus quoq; somniat animus: sed occu-
patio ad ymagines visu ipsam illaz nō
potest intueri. Bo. Tum ego. fac obse-
cro et que sit illa vera sine cunctatione
demonstra. Ibi. Saciā inquit illa tui
causa libēter. sed que tibi causa notior
est eam prius designare uerbis atq; in
formare conabor ut ea perspecta cum
in cōtrariam partem deflexeris oculos
vere specimē beatitudinis possis agno-
scere.

Astrum primum libri tertii

nes vere felicitatis. tu non potes intueri. i. inspicere ipsam supple veram felicitatem
 Tum ego fac obsecro. hic bo. dirigit petitionem phie et ponit sensum sue peti-
 tionis dicens. O phia rogo ut sine dilatoe demonstres mihi que sit vera felicitas. et
 phia sentiens dicit libenter faciam tui ca si prius ego oñdam tibi falsam felicitatem
 tibi notiozem ut illa cognita per forium possis postea agnoscere veram felicitatem. Nota
 circa hoc quod dicit faciam tui ca libeter. quia phia petitiones bonum admittit. vñ Seneca.
 Nulli preclusa est virtus sapie. oibus patet. oēs iuitat. oēs admittit. nō eligit domū
 neq; censum si nudo homine contenta est. Nota innata est nobis via pcedēdi ex no-
 bis magis notis ad minus nota. primo ethicorū et secundo de aia. Tum igitur bo-
 na exteriora sint nobis magis nota in quibus aliqui posuerūt consistere felicitatem
 q̃ bona interiora. ideo phia pmo vult determinare de falsa felicitate nobis magis
 nota que ponitur in bonis exterioribus ipsam extirpādo ut per eam cognoscamus
 veram felicitatem tanq̃ per contrarium. Nota quod Seneca in de virtutibus car-
 dinalibus dicit. Scire debes quod quedam non videntur esse bona et sunt. quedam vi-
 dentur esse bona et non sunt. quecunq; aut ex rebus transitorijs possides non hec
 magna existimes. non mireris quod caducum est. Ex quo patet quod vera felicitas nō
 consistit in bonis exterioribus que videntur esse vera bona et tñ nō sunt. Un dicit

In littera. Tū pro tūc ego supple bo. dixi o pbia obsecro. i. peto fac. i. duc me ad illā felicitatē et demōstra mihi sine cōtatione. i. sine mora q̄ sit illa vera supple felicitas Illa pbia inqt faciā libēter tui causa s; ego prius conabor. i. laborabo tibi designare verbis atq; p̄ et informare q̄ causa. i. que felicitas habēs rōem cause finalis sit tibi notior. i. manifestior vt ea supple falsa felicitate perspecta. i. cognita possis agnoscere

specimē. i. similitudinem vere beatitudinis deflexis oculis supple cognitio- nis in cōtrariā partē false felicitatis.

Metrum. i. tertij libri

Qui serere ingenuum volet agrus:
Liberat arua prius fruticibus.

Salce rubos filicemq; resecat.

Ut nona fruge grauis ceres eat.

Dulcior est apium mage labor.

Si malus ora prius sapor edat.

Gratius astra nitent. Vbi nothus.

Desinit imbriferos dare sonos.

Lucifer vt tenebras pepulerit.

Pulcra dies roseos agit equos.

Tu quoq; falsa intues bona prius.

Qui serere inge-
nuū volet agrū
Istud ē primū metrum
hui⁹ tertij qd̄ dicit me-
trū choristū ab inuētoze
dactylicū a pede p̄domi-
nante. et primus versus
huius metri ē ypeatalec-
ticus. q; post primū pe-
dē habēdat vna sillaba
sc; re in hac dictiōe sere

re et q; pbia p̄dixit q; prius esset ostēdendū q̄ sit falsa felicitas et postea q̄ sit vera. id pbia in hoc metro cōmendat hūc ordinē per exēpla quatuor. Primū est quicunq; vult seminare bonū agrū oportet prius extirpare nocuas herbas vt ager bene fruc- tificet similiter aliq; volēs cognoscere verā felicitatē oportet prius extirpare falsas vñ. d. in littera Qui volet serere agrū ingenuū. i. nobilē pri⁹ liberat arua. i. agros fruc- ticibus. i. radicibus q̄ impediunt ne semē crescat et ille resecat. i. p̄scindit filicē. i. herbā inutilem falce. i. falcastro vt noua ceres eat. i. p̄ficiat grauis. i. onusta fruge. Secundū exēplū est. sicut p̄gustādo aliq; amarū mel apparz dulci⁹ sic p̄pter cognitōnē false felicitatis magis cognoscit vera felicitas. vñ. d. i. lra. Labor apii ē mage dulcior. i. mel ē magis dulce si malus sapor pri⁹ edat. i. ificiat ora. Tertiū exēplū ē sicut post tē- pus nebulosū gratior ē serenitas sic post cognitōz false felicitatis gratior ē cognitio vere felicitatis. vñ. d. i. lra. Vbi p̄ postq; notb⁹. i. vēr⁹ austral⁹ desinit. i. cessat dare i- mbriferos sonos. i. flat⁹ p̄ducētes ibres. tūc astra nitēt grati⁹. i. delectabili⁹. Quartū exēplū ē. sicut pulcra dies sequit tenebras noctis sic cognitio vere felicitatis sequit cognitōz false felicitatis. vñ. d. i. lra vt. i. postq; lucifer. i. stella matutina pepulerit. i. fugauerit tenebras noctis. tūc pulcra dies agit. i. ducit roseos equos sol tūc appli- cat exēpla ad p̄positū. d. Tu prius debes p̄siderare falsa bona et ip̄is extirpatis de- bes cognoscere vera bona i quib⁹ cōsistit felicitas. vñ. d. i. lra. Tu quoq; prius intue- ens. i. respiciēs falsa bona icipe retrahere colla iugo. i. a iugo false felicitatis. dehinc i. postea vera bona subierint. i. subintrabūt aim tuū. Nota q; sicut prius extirpā- da sunt vicia et postea inserēde virtutes sic ager prius ē purgāndus et postea seminā- dus. Unde Thobias. Spinis et tribulis purgare nonalia debent. Agris vt semē fructificare queat. No. q; frutex secundū Buguicionē est densitas virgularum

Liber .iii.

vel arboris vel spinarum vel secundum alios frutex est arbor pua que terram fronde tegit.

Nota quod filix est inutilis herba habens folia admodum filorum de qua. d. persius. **Nota** si ista filix villo mansuescit in agro. **Nota** quod post amaritudinem dulcedo est gravior et sensibilior. vñ poe. **Dulcia** non meruit qui non gustavit amara. **Nota** quod per oppositum noscitur omne bonum. **Hec** paup heinricus. **Nota** quod Bo. hic dicit apium pro apum

in genitivo plurali quod est contra Alexanderum qui dicit. **Am** dat apium. et quod hic dicit apium et non apum patet per metrum quod semper constat ex tribus dactylis continuis si autem poneretur apum non essent tres dactyli continui possunt tamen dici quod causa metri ponitur apium pro apum.

Prosa secunda tertij. li.

Am defixo paululum visu. **Hic** est secunda pars huius tertij in qua philosophia ponit diversas opiniones circa falsam felicitatem. et primo Bo. ostendit quomodo se philosophia habuit post predicata. secundo philosophia ostendit

quod omnes homines nituntur pervenire ad beatitudinem quam ipsa diffinit. tertio ostendit quod homines sepe abducuntur a vera felicitate diversis erroribus. quarto ponit errores siue opiniones circa felicitatem. secunda ibi. **De** mortalium. tertia ibi. **Hic** uti. quarta ibi. quorum quidem. d. primo. Postquam philosophia pervenit ordinem procedendi de falsa felicitate ad veram tunc per hanc ipsam paululum defixo visu. i. inclinat oculum et recepta velut in angustiam. i. nobile sedem sue mentis sic cepit. i. incepit loqui. **Nota** quod capitis inclinatio est signum subtilis ymaginatiois propter quod subtiliter et profunde ymaginantes caput inclinant. et quicquid non videtur delata coram oculis. ideo philosophia volens subtiliter speculari de felicitate cum speculatio difficilis est ipsa inclinato visu contrahit se in nobile speculatioem sue mentis. **De** mortalium cura. **Hic** philosophia ostendit quod omnes homines nituntur pervenire ad unum finem beatitudinis quam beatitudinem ipsa etiam diffinit et. d. sic. **De** cura. i. sollicitudo mortalium. i. hominum quam curam exercet labor multiplex studiorum. quod aliqui studium in litteratura aliqui in mercancia et sic de alijs. illa cura procedit diversis calle. i. diversis modis pervenire sed tamen nituntur pervenire ad unum finem beatitudinis. Illud autem ad quod homines nituntur pervenire est tale bonum quo quis adeptus nihil ulterius querat desiderare quod. i. bonum est summum omnium bonorum continens in se cuncta bona cui. i. bono si quid. i. aliquid absorbet. i. deesset non posset esse summum bonum quia relinqueretur aliquid extrinsecus. i. extra illud bonum quod posset optari. Ex quibus dictis philosophia concludit definitionem beatitudinis dicens. **Liquet**. i. manifestum est beatitudinem esse statum perfectum congregationem omnium bonorum. **Nota** cognitio ultimi finis magni incrementum confert ad vitam. i. ethico.

Incipe colla iugo retrahere.

Vera dehinc animum subierint.

Prosa secunda libri tertij.

Am defixo paululum visu et velut in angustiam sue mentis sedem recepta sic cepit. **Id** est. **De** mortalium cura quam multiplex studiorum labor exercet diversis quidem calle procedit. sed ad unum tamen beatitudinis finem nititur pervenire. **Id** autem est bonum quo quis adeptus nihil ulterius desiderare querat. **Quod** quidem est omnium summum bonorum cunctaque intra se continens bona.

Prosa.ii.

q2 secundū exigentiam finis cetera moderantur secundū Linconiensē p2 im o po-
steriorū iō pbia tradit nobis cognitionē vltimi finis. s. beatitudinis. Nota finis
est magis eligentibus his que sunt ppter finē. vt patz p Aristo. iij. topic orū. Item
ibidē cui⁹ finis ē bonus ipsuz quoq3 bonū. Itē omnia denotanda sunt a fine. Unde
poeta. Si finis bonus est totū laudabile tunc est.

Cui si quid abforet summū bonum es-
se non posset. quoniam reliqueret extri-
secus quod posset optari. Liqueat igitur
esse beatitudinē statum bonorū omni-
um aggregatione pfectum. Hūc vti di-
xim⁹ diūso tramite mortales oēs conāt
adipisci. Est enī mētibus hominū veri
boni naturaliter inserta cupiditas. sed
ad falsa deuius error adducit.

Itē hōis. finis at quo ē opatio qua hōies nituntur adipisci finē grā cui⁹. et tal' finis nō
ē vn⁹ sicut nō ē vna opatio oīm iō. d. pbi. q. cura hominū pcedit diuerso calle ad cō-
sequendū vltimū finē. Nō illud ad quod oīs homines nituntur peruenire est bonū
q2 bonum est quod omnia appetunt. i. Ethicorum. Nota q2 beatitudo h3 rōez
vltimi finis ipsa est tale bonum quo adeptō nihil vltius consideratur nam de rōe
finis est esse vltimum et vltra illud quod est vltimum nihil est. ergo etiā oportet
illud esse summum bonum quia illud quo adeptō nihil vltius desideratur est sum-
mum bonum. tale autem est beatitudo. Nota quia beatitudo est bonum opti-
mum pulcherimum et delectabilissimum ideo beatitudo est status perfectus con-
gregatione omnium bonorum continens in se omnia bona si enim aliquod bonū
sibi deficeret non esset summum bonum. Hūc vti diximus. In ista parte osten-
dit philosophia q homines a vera felicitate diuersis erroribus abducuntur dicēs
Hūc scilicet statum beatitudinis omnes mortales sicut diximus conantur adipi-
sci diuerso tramite. id est diuersa via quia cupiditas. id est appetitus veri boni na-
turaliter est inserta mētibus hominum sed beatitudo est verum bonum quia sum-
mum bonum sed deuius error adducit homines ad falsa bona.

Nota q beatitudo aggregat in se omnia bona ideo eius cupiditas naturali-
ter est hōibus inserta. Abi tñ sciēduz q beatitudinē cōtinere oia bona pōt intelligi
dupliciter. Vno modo formaliter sic non continet omnia bona. quia felicitas for-
maliter et essentialiter potest esse sine bonis exterioribus vt sine diuicijs et ceteris
bonis. Alio modo intelligit cōtinere ea virtualiter ita q beatitudo excellat omnia
bona et sic est vera. Nota q pbia hic vtitur quadā figura que dicitur epiteon
dicendo deuius error nullus enim error est qui non sit deuius. Unde poeta. Fiet
epiteon si dicas tristia bella. Nota cū mens humana naturaliter desideret ve-
rum bonum nunq3 tendit in falsum bonum nisi inquantum ipsum estimatur esse ve-
rum bonū talis aut estimatio est deuius error ergo deuius error ad falsa adducit.

Mo. finis in agibilibus h3 se
sicut principiu in specula-
bilibus sicut ergo intel-
lect⁹ noster naturaliter
adheret p2is p2icipiis sic
appetitus noster natura-
liter adheret vltimo fini
qui est summum bonū.
Nota q duplex est finis
sc3 finis quo et finis gra-
tia cuius omnia fiūt. Ille
ē ei vnus sicut deus vel
beatitudo. et iste finis ap-
petit ab oīb⁹ sub vna rōe
inq3tū bonū sariāt appe-

*nota de finem
vltimo q u
beatitudo.*

Liber .iii.

Quorum quidem alij summum bonum esse. hic philosophia ponit diuersas opiniones circa felicitatem ostendens quomodo homines per errorem ad falsa bona ducebantur. secundo ostendit q̄ in talibus bonis posuerunt beatitudinem. tertio ostendit q̄ naturaliter eorum intentio tendebat ad verā beatitudinem. secūda ibi. Quibus omnibus. tertia ibi. Sed ad hominum studia. Primo ostēdit quomō

homines errabant circa falsa bona statuendo in eis finem. secundo ostēdit quomō quidā fines adinuicē permutabant. tertio alia bona fortuita reducit ad p̄dicta. scōda ibi. sūt etiā. tertia ibi. In hīs igit. Primo dicit. Quorū supple homin qui ducūt ad falsa bona alij credentes summū bonū esse nihilo indigere ipsi elaborāt ut affluāt. habūdēt diuicijs ponēdo oēm sufficientiam esse in diuicijs et i hoc errabāt. Alij vero summum bonū indicātes quod dignissimū est veneratione. id est honore tales ad

Quorum quidem alij summum esse bonum nihilo indigere credentes. Ut diuicijs affluant elaborant. Alij vero bonū quod sit dignissimum veneratione iudicantes adeptis honoribus reuerendi ciuibz suis esse nituntur. Sunt qui summum bonū in i summa potētia esse cōstituant hū vel regnare ipsi volūt vel regnātibus adherere conant. At quibus optimuz quiddā claritas uidet. hū vel belli vel pacis artibus gloriosuz nomē p̄pagare festinant. Plurimi vero boni fructuz gaudio letitiaqz meriuntur. hū felicissimū putāt voluptate defluere.

eptis honoribus nituntur esse reuerendi suis ciuibz putantes in honoribus temporalibus veram dignitatem cōsistere et in hoc errabant. Sunt alij qui summū bonū cōstituūt in sūma potētia. hū conāt regnare vel adherere regnātibus tāqz cōsiliarij vel familia res eorū p hoc putātes se esse vera potētes et in hoc decipiūt. s̄ qbz claritas. i. fama uidet esse optimū bonū illi festinēt p̄pagare. i. dilatare gloriosū nomen. i. pulchrā famā artibus. i. studijs belli sicut viri militares vel artibus pacis sicut sapientes mūdi credētes se per hoc acquirere gloriā immortalem et decipiunt per hoc. Plurimi vero. i. multi meciunt. i. mensurāt fructum boni gaudio et letitia exteriori. hū putāt. i. estimāt felicissimū defluere. i. habūdare voluptate. i. delectatōe corporali estimantes in hoc cōsistere verū gaudiū qd est erroneū. Mo. quiqz sūt in qbus errātes a vō bono posuerūt cōsistere verā felicitatē. s. diuicie. honores. p̄tates. gloria. et voluptates. Quorū sufficiētia sic accipit. Cū finis habeat rōez boni s̄m diuersitatē boni diuersificat finis. Est aut triplex bonū. vtile. delectabile. et bonū honestū et illi qui intēdebant bono vtili posuerūt felicitatē in diuicijs. sed qui intēdebant bono delectabili ponebāt voluptates et in illis posuerūt finem et felicitatē. Qui at intēdebāt bono honesto isti diuersificabant qz bonum honestū est bonū s̄m rōem. Ratio autem ē duplex. s. speculatiua et practica de bono honesto quod cōsistit i speculatione nō loquebant isti qz tale bonū est latēs ipi autem posuerūt felicitatē i bono honesto quod est bonum rōis practice tale ergo bonum vel consistit in opinione

Prosa.iii.

hominum et sic ē gloria vel cōsistit in exercicio actus realis et hoc ē dupliciter vel enim existit in exercicio proprii act⁹ circa alios et sic ē potestas vel cōsistit in exercicio actus aliorum circa se et sic est honor. Sunt etiam qui eorū fines. In ista parte ostendit quomō quidā istorū fines iā dictos permutabāt et dicit. Sunt etiā aliqui qui fines et causas finales permutant alterutro. id est adinuicem desideran-

Sūt etiā q horū fines cās qz alterutro p mutāt ut q diuicias ob potētiā volupta tes qz desiderāt vel q potētiā seu pecu nie cā seu pferendi nomis petūt. In his igit ceterisqz talib⁹ hūanorū actū vo torūqz versat itētio veluti nobilitas fa uorqz popularis q vidēt quādā claritu dinē ppare. Vxor ac liberi q iocundita tis grā petūt amicosū vero qd sanctissi mū qdē gen⁹ est nō in fortuna s3 in vir tute numerat reliquū vero vel potētie causa vel delectationis assumitur.

tes vnum propter alte rum nam quidāz deside rant diuicias et volup tates propter potētiā et sunt alij qui potētiā petunt. i. desiderant cā pecunie. i. propter diuicias vel causa proferen di nominis. i. causa vila tationis fame. Nota se cundū Aristotēle tertio ethi. Qualis vnusquisqz est talis finis videtur ei. secundū ergo diuersam dispositionem hoīm di uersi fines eligūt. Illi aut eligūt ppter aliquē finē per quod aliquis vi detur posse cōsequi illū

finem. cū igit ponētes finē esse diuicias magis putabant se diuicias cōsequi per po tētiā ipsi appetebāt potētiā ppter diuicias. et epuerio qb⁹ videbat se posse cōseq potētiā p diuicias ipsi appetebāt diuicias ppter potētiā et sic posuerūt pmutatōez istorū finū adinuicē. In his igit ceterisqz talibz. hic phia reducit oia bona fortune i qbus ponūt hoīes felicitatē et predicta quīqz et. d. In his igit quīqz bonis et cete ris talib⁹. s. reducibilib⁹ ad pōicta versat itētio actū hūanorū et vtorū. i. desiderio rū et manifestat exēplariter q alia reducāt ad ipsa di. veluti nobilitas et fauor popu laris q vidēt ppare qdā claritatē. i. gloriā iō supple reducūt ad gloriā. vxor autem et liberi. i. filij sūt q appetūt gratia iocunditatis. i. causa voluptatis iō ad voluptatem reducūt. sed sanctissimū genus amicosū nō nūerat inter bona fortune. sed nūeratur in virtute reliquū vero qd cadit sub exteriori fortuna illud assumitur vel causa potē cie sicut ē administratio officiorū vel assumit cā delectationis sicut exercitiū ludorū sed bona corpis pmpitū est vt referātur. i. reducantur etiā ad superiora bona quia robur et magnitudo q est signū fortitudinis corporalis vidēt pstare valētiā. i. poten tiam. et sic ad potētiā reducūt. sic pulchritudo et velocitas vidēt pstare celebrita tē. i. gloriā ad quā reducūt. salubritas at. i. sanitas vidēt cōferre voluptatē ad quā reducitur et sic oia bona fortune reducitur ad predicta quīqz. Nota indigentia alicuius boni augeat desiderij illi⁹ boni. iō s3m variā indigētiā hoīm variatur eorum desiderij. Unde Aristo. i. ethi. dicit q egrotans sanitatem mēdic⁹ diuicias cōscij at sibiipsis ignorātie eos q magnū aliq⁹ hnt supra se admirātur s3m ergo diuersas dispositionem hominum felicitas ponebatur i diuersis bonis fortune q tñ sub pōic

Liber .iii.

tis bonis quoz cōprehendit. *No.* licet amici afferāt iocunditatē tñ nō sunt cōputā
di inter bona fortune cū em̄ amicitia sit virtus oportet q̄ amici virtute acquirantur
quod autem virtute acquir̄ p virtutē cōservatur. et tale nō pōt esse bonū fortuitum.

Item amicitia fūdata sup bono honesto ē sanctissima et in virtute numeratur. s̄
amicitia fundata sup bono vili et delectabili fortuita ē. Quibus oībus solā beatitu

dinē. In ista parte pro
bat p̄bia q̄ oēs predicti
q̄rebāt beatitudinē i his
bonis et dicit. *Sib*⁹ de
siderātibz predicta bo
na. liquet. i. manifestū est
ip̄os desiderare beati
tudinē. nā illud bonū q̄
quisqz petit. i. desiderat
preceteris illud iudicat
esse summū bonū. s̄ nos
diffinimus summū bonū
esse beatitudinē quare
statū illū quē quisqz de
siderat p̄ceteris iudicat
esse statū bonū. id ē bea
tudinē. et tñc recolligit
bona false felicitatis di
cens. Habes ante oculos
tuos propositā for
mā humane felicitatis.
scz opes. honores. potē
tiā. gloriā. voluptates q̄
considerans Epicurus

Jam vero corporis bona promptum ē
vt ad superiora referātur. Robur enīz
magnitudoqz vidētur prestare valētīā
salubritas voluptatē. Quibus omib⁹
solā beatitudinē desiderari liquet. *Naz*
q̄ quisqz p̄ceteris petit: id summū eē
iudicat bonū. S̄ summū bonū b̄titudi
nem eē diffinim⁹. Quare beatū iudicat
eē statū quē p̄ceteris q̄sqz desiderat ha
besigit añ oculos p̄positā fore formāz
felicitatis hūane opes honores potētiā
gloriā voluptates que quidē solā p̄side
rās *Epicur*⁹ cōsequenter sibi summūz
bonū voluptatē eē p̄stituit q̄ cetera oīa
iocūditatē aīo uideāt afferre. s̄ ad hoīz
studia reuertar quorū aim⁹ et si caligāte

cōstituit voluptatē esse sūmū bonū eo q̄ oīa cetera videbantur afferre. i. dare aīo iocūditatē. *No.* q̄ oēs appetētes p̄dicta bona appetebāt beatitudinē. nā q̄cqd aliq̄s
eligit p̄ alijs hoc videt sibi eē sūmū bonū sed aliq̄s p̄ ceteris eligit diuitias ergo diui
cie videbāt sibi sūmū bonū aliq̄s honores et sic de alijs. ergo oēs p̄dicti appetebāt
b̄titudinē. *No.* q̄ p̄dicta bona vidēt p̄ferre aliq̄s iocūditatē cū oīa vidēt eē ordinata
ad iocūditatē tāqz ad finē et qz in voluptatibz ē maxia iocūditas iō *Epicuri* posue
rūt felicitatē cōsistere i voluptatib⁹. Sed ad hoīm studia reuertar. hic ostēdit p̄bia
q̄lz hoīes i p̄dicto mō errēt tñ eorū itētio sp̄ ferf ad veram beatitudinē. sc̄do ostēdit
vñ hoc pueniat ibi. In quo q̄sta sit. p̄rio p̄mittit itētiū suū. sc̄do declarat ibi. *No* ei
p̄rio dī. Ego reuertor ad studia. i. ad itēdēs hoīz quorū aim⁹ et si p̄ q̄uis memoria
caligāte. i. obscurata supple desiderio p̄lētū bonorū tñ sp̄ repetit p̄ naturālē inclina
tionē sūmū bonū s̄ ignorat quō illō repetat velud ebri⁹ q̄ ignorat quo tramite. i. q̄
via reuertat domū. *No.* sicut ebri⁹ scit se habere domū s̄ p̄pter defectū rōnis nescit
quomodo ad eam redeat sic homines aliquo modo in generālī sciunt et cognoscūt
summum bonum et naturaliter inclinantur ad illud tanqz ad principium a quo pro
cesserunt sed inebriati amore tēporaliū bonorū nesciūt quō ad id perueniant.

Prosa.ii.

Num esset errare videtur hic. Sic declarat intentum suum. scilicet quod omnes querentes predicta bona querebant aliquid quod proprie puenit summo bono. Et primo ostendit hoc de diuicijs dicens. Num pro nunquit isti videtur errare per intentionem a summo bono qui nituntur nihilo indigere ratione cuius querebant diuicias. quod d. non errat a summo bono quod nihilo indigere maxime competat ad summum bonum. unde dicit atque

memoria tamen bonum summum repetit. scilicet velut ebrius domum quo tramite reuertatur ignorat. Num ei videtur errare huius qui nihilo indigere nituntur. Atque non est aliud quod eque perficere beatitudinem possit quam copiosus bonorum omnium status nec alieni egens. scilicet sibi ipsi sufficiens. Num uero labuntur huius qui quod sit optimum id etiam reuerentie cultu dignissimum putant. Minime. neque enim vile quiddam continendumque est quod adipisci omnibus fere mortalium laborat intentio. In bonis non est numeranda potentia. quod igitur Num ibecillum ac sine viribus estimandum est quod omnibus rebus constat esse prestantius. In claritudo nihilipeda est. Sed sequestrari nequit quin omne quod excellentissimum sit id etiam videatur esse clarissimum.

pro certe non est aliud quod eque possit perficere beatitudinem quam status copiosus omnium bonorum nec alieni egens sed sibi ipsi sufficiens. Tunc ostendit idem de honoribus dicens. Num uero labuntur supple ab intentione summi boni qui illud quod est optimum putant id etiam esse dignissimum cultu reuerentie. id est honoris. et respondet. Minime supple labuntur neque enim est vile et contemnendum quod intentio omnium mortalium laborat adipisci. et sic querentes honorem querebant aliquid quod est in summo bono eo quod summum bonum est honorabilissimum. Tunc ostendit idem de potentia

dicens. An pro nunquid in bonis. id est inter bona non est numeranda potentia. quasi dicat sic quid igitur est dicendum nisi quod querentes potentiam etiam tendunt ad summum bonum cum summum bonum sit potentissimum non enim istud est estimandum imbellicum et sine viribus. id est sine potentia quod constat esse prestantius. id est potentius omnibus rebus. Tunc ostendit idem de gloria dicens.

An claritudo id est gloria est nihilipendenda. ita ut querentes gloriam non tendant ad summum bonum. quasi diceret non est nihilipendenda sed nequit. id est non potest sequestrari id est negari quin omne quod est excellentissimum illud etiam videatur esse clarissimum id est gloriosissimum. Tunc ostendit idem de voluntate dicens. Quid attinet dicere quasi diceret de se manifestum est beatitudinem non esse anxiam et tristem nec subiectam doloribus et molestijs sed supple magis est plena voluptate et iocunditate. et per consequens querentes voluptatem et letitiam tendunt ad summum bonum. quod autem iocunditas et voluptas includantur in summo bono probatur per locum a minori. d. Quonia in minimis rebus scilicet appetendis patet quod aliquid appetitur quod delectat haberi et ipso fuit. Hec igitur sunt que boies volunt adipisci. Et ea de causa querunt diuicias dignitates regna gloriam. et

Liber .iii.

voluptates. quia per hoc credunt sibi esse venturā sufficientiā reuerentiā potētiā
celebritatē et letitiā. bonū igitur ē qđ hoies appetūt diuersis studijs ī intētiōibz. Mo.
qđ ex tota ista littera pōt formari vna rō. s. qđ q̄rētes p̄dicta bona querūt b̄titudinē
rō est ista. Illi tēdūt ad beatitudinē q̄ tēdūt ad sufficientiā. reuerentiā. potētiā. celebri-
tatē. et letitiā. s. appetētes p̄dicta bona. s. diuicias. dignitates. regna gl'ia; et volup-
tates tēdūt ad sufficientiā
reuerentiā. et sic de alijs
ergo tēdūt ad beatitudi-
nē. Maior ē nota qđ suf-
ficiētia reuerētia sūt cō-
ditōnes b̄titudinis que
perfectissime reperiunt
in beatitudine querētes
ergo p̄prietates b̄tudi-
nis tēdūt ad b̄tudinē.
minor p̄r littera. Mo.
qđ q̄rētes diuicias p̄-
ter sufficientiā querēbāt
in h̄ summū bonū nāsalē
appetitū. qđ ī summo bo-
no ē vera sufficiētia et in

Nā nō esse anxiā tristēq; b̄tudinē nec
doloribz molestiisq; subiectā qđ attinet
dicere qñ ī minimis quoz rebz id appetit
qđ habere fruiq; delectz. Atq; hec sūt qđ
adipisci hoies uolūt ea q; de cā diuicias
dignitates. regna gl'ia. voluptatesq; desi-
derāt qđ p̄ hec sibi sufficiētiā reuerentiā
potētiā celebritatē letitiā credūt eē vē-
turā. Bonū ē igitur qđ tā diuersis studijs
hoies petūt. in quo quāta sit nature vīs

hoc nō errabāt. sed qđ sufficiētia nō est nulli⁹ īdigētie putabāt sibi puenire p̄ diuici-
as in hoc errabāt. similiter querentes dignitates p̄pter reuerentiam naturali intē-
tione ferebant beatitudinē eo qđ beatitudo ē reuerendissimā s. qđ sūmā reuerentiā
putabāt sibi subuenire p̄ dignitates rēporales. id ē in hoc errabāt. et sic itelligit de alijs.
In quo q̄sta sit. hic ostendit p̄bia vñ hoc pueniat qđ q̄sticūq; itētiō hoiz sit diuer-
sa tñ itēdit ī b̄tudinē et ostendit qđ hoc puenit ex vi natural' īclinatōis qđ nulli auferri
pōt et dicit. In quo. s. appetitū boni vel b̄tutis facile mōstrat q̄sta sit vis nature.
cū h̄ sint variē et discēdētes. i. discordātes s̄nie hoim de sūmo bono tñ hoies cōsen-
tiūt. i. cōcordāt ī diligēdo. i. diligēter appetēdo finē boni. i. beatitudinē. Mo. qđ sine
existēte vno pōt diuersificari actōes tēdētes ī illū finē. si ei p̄pter diuersitatē actōnū
eēt diuersitas finis nō eēt euenire ad vñ finē s. p̄cedere ī infinitū ī finibus qđ p̄
falsū et. s. metaphi. et hoc ē verū de fine cui⁹ ḡra oia fiūt qđ ille ē vñ et si de fine quo
ut pri⁹ visū ē. h̄ ergo sint diuersē s̄nie et studia hoim tamē cōueniūt ī appetēdo vñ
finē. s. beatitudinē.

Metrum secundum tertij libri.

Quātas rerū flectat abenas. hic incipit. ii. metrū hui⁹ tertij qđ dicit p̄dicatū ab
inuētoze anapestū a pede p̄domināte et ē dimetrū qđ cōstat ex quatuor pedibz
quorū duo constituūt vñ metrū in quo metro p̄bia supra dixerat qđ vis nature ope-
ratur qđ intētiō hoim sp̄ tēdit ī bonū. id hic cōmēdat vñ nature ostendēs qđ tāta est
vis nature qđ q̄sticūq; res abducat assuefactione vel violentia ad aliqd est sibi p̄ter
naturā tamen sibiipsi derelicta sp̄ redit ad illū qđ uest sibi s̄m naturā et p̄mittit suā
intētiōnē scđo manifestat p̄positū ibi. q̄uis. primo dicit. Abi p̄bie placz p̄mere. i.
manifestare cātu arguto. i. sonoro lētis fidibz. i. cordis mēte sonātibz q̄stas abenas. i.
naturales īclinatōes potēs natura flectat. i. regat qđ legibz p̄uida natura seruat. i.
cōseruat īmēlū orbē et qđ legibz natura strigat ligās singula īresoluto nexu. i. con-

Metrum.ii.

functione id est solubili. *¶* No. triplex est natura. natura naturans sicut est deus a quo dependet celi et tota natura. Alia est natura naturans et naturata simul sicut celum quod dicitur natura naturata in quantum dependet a deo et dicitur natura naturans in quantum influit naturis istorum inferiorum. Alia est natura nata a tempore quam beatus Augustinus sic diffinit. Natura est quodam vis et potentia diuina in rebus creatis quam unicuique rei suam esse tribuit quam cum quicquid male

facile monstrat cum sit varie discedentes
quod sententia tamen diligenter boni fine perscrutatur

Metrum secundum libri tertii.

Quatas rerum flectat habenas. Natura potes quod imensum etas. legibus orbem punda seruet. Strigatque ligas irresoluto. Sigula nexu placet agusto. Sidibus letis premere catu. Quauis peni pulcra leones. Vicula gestet manibus quod capter escas. Metuuntque truce soliti verbera fer

ut malum esse iudicat in proposito dictum perbie per itel ligi de natura tertio modo dicta sit quodam exponat per natura primo modo scripta. *¶* Et leges nature hic vocat determinaciones et proprietates naturales cuiuslibet rei a deo sibi constitutas. Quauis peni pulcra leones. *¶* Hic perbia manifestat propositum per quatuor exempla. scilicet generaliter concludit similiter esse in omnibus alijs ibi reperiuntur. *¶* Prima in quatuor partes sunt quatuor exempla

plura que patebunt. *¶* Primum exemplum est de quadrupedibus sicut de leonibus quod sit ex quadam assuefactione domesticum ita ut mitescant metuendo suum magistrum tamen si multum offendant redit eorum crudelitas naturalis ita ut prius lacerant dentibus magistrum suum unde dicitur in libro. Quis leones peni libici gestet. id est ponet pulcra vicula. id est catenas in collo et capter. id est recipiat escas dadas. id est porrectas eis manibus sui magistrum et quis metuunt truce. id est crudeliter magistrum leones itaque soliti ferre. id est pati verbera magistrum. *¶* Si cruor tixerit. id est madidauerit horrida ora. id est colla leonum per nimiam verbera tunc autem leonum resides. id est geti redeunt ad naturalem crudelitatem. et leones meminere sui. id est sue nature graui fremitu. id est magno rugitu ipsi laxant. id est solunt colla solutis nodis. id est ruptis viculis et primo suum domitorum. id est magister ille ibiuit. id est recipit lacer. id est lacerat rabidas iras cruento dente. id est leonis. *¶* No. sunt Ysido. li. ethimo. peni sunt boies cartaginenses. Est autem cartago ciuitas libie propter quod leones libie vocat leones peni et homines leones libie facilius domant. *¶* No. quicquidque leones domesticum et assuefactione ducant a sua crudelitate. si tamen afficiant cruore vel sanguine redeunt ad naturalem crudelitatem. *¶* Que canit altis. *¶* Hic ponit secundum exemplum quod est de volatilibus. et est tale. *¶* Anicula capta que propter naturam domesticam quicquidque foueat delicijs hominum. tamen habitata oportunitate redit ad siluestritatem. *¶* Unde dicit in littera. *¶* Ales garrula que canit altis ramis si illa capta clauditur in antro canee. id est domuscula suppleat ibi maneat ad solatijs hominum licet ludens cura hominum mistret huic autem pocula illata. id est linat a melle et largas dapes ministret dulci studio si tamen illa auis saliens ex arto tecto. id est ex alta domuscula viderit gratas umbras nemorum ipsa propter pedibus suis escas sperlas et ipsa metastat quod ipsa fuit deterta regreditur inias et dulci voce susurrat. id est catat in siluis. *¶* No. natura non assuescit in contrarium si enim lapis celsus millesies precipitatur sursum non assuescit ascendere sursum. *¶* Et aliqua consuetudine vel violentia natura possit ad tempus impediri tamen

Liber.iii.

tamen semper inclinatur ad proprium opus.

Validis quondam viribus acta. Hic ponit tertium exemplum de vegetabilibus sicut de virga crescente quod tale est. Licet virgula erecta per violentiam incuruetur tamen relicta proprie nature ipsa sursum erigitur. Unde dicit in littera. Virga quondam acta. id est coacta validis viribus supple hominis incuruantis eam ipsa flectit pronus cacumen sed si dextra curuas remiserit hanc ipsa spectat. id est respicit celum recto vertice quasi diceret. deposita violentia incuruantis virga redit ad naturalem rectitudinem. Nota quod licet natura rerum inanimatarum non facile assuescat in contrarium tamen in hominibus rationalibus multum facit assuescendo vel consuescendo. quia licet aliquis sit male complexionatus tamen per visum et consuetudinem abilitatur et complexionatur. Unde Seneca. Consuetudo est altera natura. Cadit hesperias pheb⁹ in undas. Hic philosophia perbat intentus suum ponendo quartum exemplum in corporibus celestibus et est tale. Sol motus ab oriente in occidentem cadit in mare hespericum. sed naturali inclinatione redit ad orientem sub nostro emisperio. Unde dicit in littera. Pheb⁹. i. sol cadit in undas hesperias id est occidentales.

sed secreto tramite .i. secreta via. s. sub terris rursus. i. iterum vertit cursu suum ad solitos ortus. i. ad partes orientales. No. quod Boetius. hic loquitur more poetarum qui dicebant solē tempore vespertino descendere in mare occidentale ut ibi lavaretur a sordibus et a pulvere quo maculatus fuit existens in nostro emisperio sed hoc non est verum quod sic

re mgfz. Si cruor horrida tixerit ora. residues soli redeunt ad fremituque gravi meminē sui. Latant nodis colla solutis. Primumque lacer dēte cruēto domitor rabidas ibuit iras quod cauit alit garrula ramis. Allee cauee claudunt atro. Huic illita pocula melle largasque dapes dulci studio. Ludens hominum cura mistret. si tū arto saliens recto. Memorum gratas viderit umbras sparsas pedibus perit escas. Siluastatū mesta requirit. Siluas dulci voce susurrat validis quodam viribus acta. Pronus flectit virga cacumen. Hanc si curuans dextra remiserit. Recto spectat vertice celus. Cadit hesperias pheb⁹ in undas. Sed secreto tramite rursus. Currum solitos vertit ad ortus. repetunt proprios queque recursus. Reditu suo singula gaudent. Nec manet illi traditus ordo. nisi quod funi iunxerit ortum. Stabilemque sui fecerit orbem.

Prosa tertia
libri tertii.

Prosa.iii.

scit apparet ruditati hominum. Repetunt proprios queq; recursus. Iste philo-
sophia concludit idem esse in omnibus aliis entibus videlicet q; omnia entia quo-
cunq; modo per violentiam seu assuefactionem a sua abducantur natura. tamen si
bi derelicta semper redeunt ad illud quod inest eis per naturam. Unde dicit in lra
Queq; .i. quelibet entia repetunt proprios recursus. id est naturales motus et sine

gula. id est omnia entia
gaudent suo reditu sup-
ple redeundo ad illud
supple quod cōuenit eis
secundum naturam.

Nec ulli manet. id est
adeo traditus ordo nisi
q; suo fini iunxerit ortu.
id est principium et fece-
rit stabilem orbem id est
circulationem sui conu-
gendo finem principio.

Nota q; orbis in p-
posito ē circuli v' linea
circunducta rediens ad
idem punctus. Unde in-
cepit equaliter distans
a medio. facit autem ho-
mo stabilem sui orbē p-
cedens a deo tanquam
a suo principio transit p-
temporalia i quibus nō
sistit sed transit ad deum
tanquam ad suum fines
per cōtēplationē mētis.

Us quoq; o terrena aialia
Tenui licet imagine. Ve-
strum tamen principiū som-
niantis. Verumq; illum be-
atitudinis finem licet mini-
me perspicaci qualicunq; tamen cogita-
tione prospicitis. Eoq; vos et ad ve-
rum bonum naturalis ducit intentio. et
ab eodem multiplex error abducit.

Considera namq; an per ea quib;
se homines adepturos beatitudines pu-
tant. Ad destinatum finem valeant
peruenire. Si enī vel pecunia vel
honores ceteraq; tale quid afferant cui
nihil bonorum abesse videatur. Mos
quoq; fateamur fieri aliquos horum ad-
eptione felices.

Prosa tertia tertij libri.

Us quoq; o terrena animalia. Ista est tertia prosa huius tertij in qua et i
alijs sequentibus ostendit q; vera felicitas non cōsistit in illis que quidā
putauerunt esse summa bona sed tamen est falsa felicitas in ipsis.

Et primo Philosophia ea que dicta sunt in metro adaptat specialiter ad homi-
nes. et cum hoc proponit intentum suum. Secundo probat intentum ibi

Primum igitur. dicit primo dictum est q; omnia repetunt suum finem vos quo-
q; o terrena animalia. id est vos homines qui estis dediti terrenis somniantis. id ē
imperfecte cognoscitis vestrum principium licet tenui imagine. id est exilij simili-
tudine et prospicitis illum verum finem beatitudinis licet cognitione minime per-
spicaci tamen qualicunq; cognitione eoq; id est ideo naturalis intentio ducit vos
ad verum bonum et multiplex error ab eodem vos abducit. Et tunc proponit
intentum suum dicens.

Lib.iii.

Considera namq. **O** Boeti an homines valeant peruenire ad destinatum finem id est ad beatitudinem per ea quibus putant se adepturos beatitudinem si enim pecunia vel honores et cetera afferunt quid. id est aliquid tale cui nihil bonorum videatur abesse nos fateamur aliquos fieri felices adeptione horum bonorum sed si non valent efficere id est facere quod promittunt et carent pluribus bonis nonne liquido. id est manifeste falsa species beatitudinis in eis deprehenditur quasi diceret sic. Nota principii omnium rerum quod est deus est vera beatitudo ut postea patebit.

Tale principii quasi somnians cognoscitur et difficulter ad ipsum deuenitur non enim per se in presenti statu ipsum cognoscimus quia intellectus noster habet se ad ipsum sicut oculus nocturne ad lumen solis. ex secundo metaphysice etiam ad talem beatitudinem cum difficultate peruenitur. Unde Alanus in anticlandia no dicit. Difficilis accessus ad hanc faciliusq. recessus. Accessus paucis casus patet omnibus inq. Dix aliquis transire valet. Valet omnis ab illa Declinare via que paucis premia multis. Claudatur arcta nimis intranti larga ruine.

Primum igitur te ipsum. Hic philosophia probat intentum suum quod ista bona non efficiant quod promittunt. et per consequens in eis est falsa beatitudo. Et primo ostendit hoc de diuitiis post idem de alijs bonis. Primo ergo probat quod diuitie non conferunt sufficientiam quam videntur promittere et propter quam appetuntur.

Secundo probat quod diuitie conferunt indigentiam. Tercio probat quod indigentiam non auferunt. Secunda ibi. Atqui. Tertia ibi. Quis autem modus

Primo intendit talem rationem. In illis non consistit vera felicitas que non reddunt hominem sibi sufficientem. sed diuitie sunt homini et cetera. Maior est nota quia felicitas est bonum sufficientissimum nullius egens. Minorem declarat in littera. et procedit philosophia more dydascalico. id est interrogando et respondendo et dicit sic.

Primum igitur te ipsum Boetius interrogo qui paulo ante diuitiis affluerebas. id est habundabas nunquam ne anxietas. id est tristitia concepta ex aliqua iniuria confudit animum tuum inter opes habundantissimas et respondit Boetius.

Prosa.iii.

Atqui pro certo ego nequeo reminisci me fuisse tam libero animo quin semper angere. id est offenderer aliquo. et dicit. Nonne phia tibi aliquid aberat quod abesse non velles vel tibi aliquid aderat quod adesse noluisses. Respondet boe. Ita est inquit. Tunc phia concludit dicens. Ideo illius quod aberat presentiam desiderabas. huius autem quod aderat desiderabas absentiam. Dicit boe. confiteor inquit. Et philosophia

Mone quia aberat quod abesse non velles vel aderat quod adesse noluisses B. ita est inquam. Phia. Illius igitur presentiam huius absentiam desiderabas. bo. Confiteor inquit. Ph. Eget vero inquit eo quod quisque desiderat. B. eget inquit. Ph. Qui vero eget aliquo non est usquequaque sibi ipse sufficiens Boe. Minime inquit. phia Tu itaque hanc insufficientiam plenus inquit opibus sustinebas Boe. Quid inquam. Philoso. Opes igitur nihilo indigentes sufficere tunc sibi facere nequeunt et hoc erat quod permittere videbatur. Atqui hoc quoque maxime considerandum puto quod nihil habeat suapte natura pecunia ut his a quibus possidetur inditis nequeat auferri. Bo. fateor inquit. Ph. Quid ni fateare cum eam quotidie valentior aliquis eripiat inuito. Unde enim forenses quicrimine nisi quod vel vi vel fraude a nolentibus

inquit. Eget vero. id est. carum quod quisque desiderat. dicit boetius eget et phia Qui vero eget aliquo non est usquequaque sibi sufficiens. Dicit boetius. minime supple est sufficiens. Et phia. Tu itaque hanc insufficientiam sustinebas plenus opibus. Concludit ergo phia ex concessis dicens. Igitur opes nequeunt facere nihilo indigentem et sibi sufficientem et hoc erat quod permittere videbatur. Mo. quod omnis appetitus est ratione carentie unde illud quod quis habet proprie non desiderat sed magis amat. unde Augustinus. ix. libro de trinitate dicit. Item appetitus quo quis ibi rei cognoscere sit amor rei cognite. ideo dicit phia Eget vero quod quisque desiderat Nota phia dicit quod eget non est sibi sufficiens. contra hoc dicit

nota de bono
factum
necesse bonum
philosophum.

ret aliquis sapiens eget quia indiget bonis exterioribus sue quibus vivere non potest et tamen sapiens est sibi sufficiens per Seneca. ix. epistola qui dicit. Sapiens seipso contentus est. Ad hoc dicendum quod sapiens indiget quibusdam ad vivendum. sed ad beate vivendum seipso contentus est. Unde dicit Seneca. ix. epistola. Sapiens seipso contentus est ad beate vivendum sed non ad vivendum. Ad vivendum enim multis rebus illi opus est. sed ad beate vivendum tantum contentus est animo sano erepto et despiciente fortunam.

Atqui hoc quoque. hic probat philosophia quod divicie conferunt indigentiam et per consequens non consistit in eis felicitas cum felicitas sit bonum sine omni indigentia. probat autem in littera quod pecunia confert indigentiam per hoc. quia pecunia facit ut homo indigeat alieno presidio.

Liber.iii.

quo pecuniam suam tneatur ne per violentiam auferatur. vnde subdit i littera atq
pro certe ego puto hoc maxime considerandum q pecunia nihil habeat suapte na
tura id est in sua natura vt nequeat auferri his inuitis id est nolentibus a quibus
possidet. d. B. Fateor inq. et P. quid ni fateare. q. d. oportet vt fatearis cu quo
tidie aliquis valētior .i. fortior eripiat eā inuito. i. nolenti. vnde enim sunt querimōie
forenses. i. iudiciales ni

si q pecunie erepre vi l
frande repetunt in iudi
cio. respōdet Bo. ita est
inq. et phia. Egebit igit
tur quisq. presidio. id ē
auxilio extrinsecus peti
to quo tneatur suaz pe
cuniā quā posset admit
tere respōdet Boetius.
dubitari nequit. Tunc
phia concludit ex dictis
dicens. Igit res est re
lapta. i. mutata i cōtrari
um. naz opes que putā
bātur sibi facere sufficiē
tes faciunt potius indig
gentes alieno presidio.

Nota illud qd per vio
lentia acquiri per violē
tiam potest auferri. sed
pecunia per violentiam
acquiritur. quia dicit.
Aristoteles. i. ethi. q oīs
pecuniosus est violētus
ergo violenter auferret
pecunia ppter quā vio
lentia fiunt querimonie
forenses. Vbi sciendum
q forum est locus rerū

venalium. sed forus est locus exercendarum litium corā iudice. Inde forensis
idem est q iudicialis.

Quis autem modus est. hic philosophia probat q di
uitie non auferunt indigentiam. et sic per consequens non cōsistit in eis felicitas. r
dicit quis est modus q indigentia depellatur diuitijs. nunquid diuites nequeunt
esurire. quasi dicat sic. nunquid non possunt sitire. quasi dicat ymo. nunquid mem
bra pecuniosorū non sentiunt frigus hybernum. i. hyemale. q. d. sic. S; tu inquires
id est dices opulētis. i. diuitibus adest aliquid quo famem satient vt frigus repellat
Respōdet. phia hoc modo indigentia pōt consulari diuitijs sed penitus auferri nō
pōt. Nā si hec. i. indigentia sp hyans. i. desiderans et poscēs aliquid explet opibus
Necesse est tamen vt maneat indigentia que posset expleri. quia qstuncunq sitis

pecunie repetuntur erepte. B. Ita est
inquā. P. hi. Egebit igitur inquit extri
sec^o petito presidio quo suā pecuniā q
q. tneatur. Bo. Quis id inquam neget
P. hi. At qui non egeret eo nisi posside
ret pecuniam quā posset amittere Boe.
Dubitari inquam nequit. P. In tra
riū igitur relapsa res est. Naz q suffici
entes sibi facere putabantur opes. Alie
no potius presidio faciunt indigentes.
Quis autē modus est pellatus diuitijs
indigentia: Num enī diuites esurire ne
queūt. Num sitire non possunt. Num
frigus hibernū pecuniosorū mēbra nō
sentiunt. Sed adest inquires opulentis
quo famē satient quo sitim frigusq. de
pellat. Sed hoc modo consulari quidē di
uitijs indigentia potest sed auferri peni
tus nō potest. Nā si hec hyans semper
atq. alig. poscens opibus expletur ma
neat necesse est que posset expleri.

Metrum. iiii.

distis vel fames mitiget adhuc viues post sitiet et esuriet et quod nature nimium est auaricie nihil satis est quare si opes non possunt submouere. id est repellere indigentiam sed faciunt indigentiam quid est. i. quomodo esse potest quod credatis eas prestare. id est dare sufficientiam. q. dicat nullomodo debet credi. Nota quod omnis indigentia vel est indigentia nature vel auaricie. Indigentia nature paucissimis suppleri potest eo quod natura paucis minimisq; contenta est. unde propter naturam non oportet multum querere diuitias nec per diuitias indigentia nature amoueri potest sicut nec ipsa natura mutari potest. Indigentia vero auaricie est quod nullomodo expleri potest et ita diuitie eam amouere non possunt. id est plus augere quod dicitur. Auarus si implebitur pecunia

nota de indigentia nature.

Taceo quod nature nimium quod auaricie nihil satis est. Quare si opes nec summo uere indigentiam possunt et ipse suaz faciant quid est quod eas sufficientiaz prestare credatis.

indigentia diuinarum.

Metrum tertium libri tertii.

Quanuis fluente diues auri gurgite.
Nun expleturas cogat auarus opes
Oneretq; baccis colla rubri littoz.
Ikuraq; centeno scindat opima boue.
Nec cura mordax deserit superstitem.
Defunctumq; leues non comittantur.
opes:

Nota quod diuitie non solum non inducunt sufficientiam sed ne inducunt sapientiam. q. d. Seneca. Quid prosunt stulto multe diuitie ubi per eas non possit fieri sapiens.

Prosa quarta libri tertii.

Metrum tertium. iij. li.

Quanuis fluente diues auri

gurgite. Iustum est tertium metrum huius tertij quod dicitur archilochi ab inuenteore iambicum a pede predominante cui consistitur metrum elegiacum in quo metro phia inebitur contra auaros quos in presenti vita sollicitudo diuitiarum affligit et in morte derelinquit. r. d. Quis diues auarus fluente. i. habundante auri gurgite. i. multitudine cogat. i. congregat opes non expleturas suam cupiditatem et quis diues oneret. i. premit colla sua baccis. i. gemis preciosis rubri littoz. i. rubri maris quod gemme colliguntur in littoze rubri maris et quis scindat. i. diuidat arando rura opima. i. agros fecundos centeno boue. i. centum bobus adhuc cura mordax. i. sollicitudo non deserit ipsum superstitem. i. uidentem et leues opes que leuiter transeunt non comittantur ipsum defunctum. i. mortuum. Pro. circa litteram quod gurgites secundum linguarum et Ysido. i. libro etymologiarum est locus altus. i. profundus in flumine et in proposito signat habundantem affluentiam auri. Item secundum linguam. bacca per duplex. c. inuenit positum pro fructu oliue vel lauri vel pro quolibet fructu alio quando autem inuenit per gemma preciosa et sic sumit hic. Item diues auarus duplici malo premis in presenti vita semper sollicitus et post mortem nihil eius de diuitijs comitatur de quo diuitie loquitur Alanus in libro de planctu nature dicens. ut oculis varia nummorum fercula donet imponit proprio diues ieiunia ventri. Item ioculatur oculis diues in argento sed venter philosophari cogitur.

Prosa quarta tertij libri.

auarus

gemme rubri
colliguntur in
littoze

Liber. iiii.

Sed dignitates. Ista est quarta propositio huius tertii in qua probatur philosophia quod dignitates temporales non conferunt honorem et reuerentiam quam promittere videntur et per consequens non est in eis vera beatitudo. et primo proponit quod dignitates faciunt honorabilem. secundo improbat illud ibi. Num vis. Primo dicit. sed dignitates reddunt hominem honorabilem et reuerendum cui prouenerit.

Nota honor est ex
hibito reuerentie alieni i
testimoniū virtutis sicut
accipitur ex quarto et hi
corum vel aliter honor est
opinionis benefactiue sig
nū vt. d. Aristote. i libro
rethoricoz. Quando enim
opinamur nobis posse
bene fieri ab aliquo ipsum
honoramus. Sed reuerē
tia est decēs ac maiora
grauitas secundū Tullium

Num est vis ea ma
gistratib⁹. Hic philosophia in
probat propositū quadru
plici via. scilicet quod dignitates
non conferunt honorem et
reuerentiam. Primo quia
malis sepe eueniunt. se
cundo. quia per dignitates
vicia improborum innotescunt
tertio. quia opinio de ho
minū vilescit. quarto quia
temporum mutatione splē
dere desinunt. secunda
ibi In quo. tertia ibi at
quod vt agnoscas. quarta
ibi. Sed hoc apud. Pri
mo dicit. Num pro nunquid ea vis. i. talis virt⁹ ē magistratib⁹. i. dignitatib⁹ vt in
ferant virtutes meritis vtētiū eis vt depellāt vicia quasi diceret nō. vñ subdit. Atque p
certe dignitates non solent fugare nequitiam sed potius illustrare. id est manifestare
quo fit. id ē propter quod fit vt nos indignemur eas sepius contigisse hominibus
nequissimis. unde Catullus qui erat vir sapiens et virtuosus. Nonium qui erat ho
mo viciosus appellat strumā hūc viderit ipsum sedentem in curuli. id est in sede dig
nitatis iudiciaria. vides igitur quāz dedecus dignitates adiciant malis hominib⁹
et manifestant eos esse contempnibiles a bonis. atqui pro certe indignitas. id est ma
licia eorum minus patebit si nullis honoribus inclarescant. id est splendeant. O bo
nunquid tu potuisti tot periculis adduci. id est affigi. vt cum Decorato. i. tali viro

Sed dignitates honorabilem reue
rendūque cui prouenerint reddunt
Num vis ea magistratibus vt vtētiū
mentibus virtutes inferant vicia depel
lant. Atqui nō fugare sed illustrare po
tius nequitiam solent. Quo fit vt indi
gnemur eas sepe nequissimis hominibus
cōtigisse. Unde Catullus licet in curuli
nonium sedentem strumā tamen appel
lat. Vides ne quantum dedecus malis
adiiciāt dignitates. Atqui minus eorū
patebit indignitas si nullis honoribus
clarescāt. Tu quoque num tandē tot pe
riculis adduci potuisti vt euz decorato
gerere magistratum putares cum in co
mentes nequissimi scurre delatoresque re
spiceres. Non enim possumus ob hono
res reuerentia dignos iudicare quos ip
sis honoribus iudicamus indignos. At
si quem sapientia predictum videres.

de honore in d.
manus

Prosa.iiii.

magistratum gereres cum in eo respiceres mentem nequissimi scurrez delatoris. q. d. nō. Nunq̃ possumus indicare dignos reuerentia ob honores. i. ppter dignitates quos indicam⁹ indignos ipsi honozib⁹. i. dignitatib⁹. q. d. non ⁊ si quē videres predictū sapiā. licet nō hēret dignitatē nūquid posses eū nō reputare dignū reuerentia vel sapientia qua predictus esset. q. d. nō posses eū indicare indignū sapiētia ⁊ virtute sua. q. p̃pria dignitas iest virtuti quā virt⁹

num posses eum vel reuerentia vel ea qua predictus est sapientia non dignum putare. **B.** Adinime. **D.** Inest enī dignitas p̃pria virtuti quā p̃tin⁹ i eos quibus fuerit adiuncta transfundit. Qd qz populares facere nequeunt honores: liquet eos p̃p̃iam dignitatis pulcritudinem non habere. In quo illud est anī maduertendum magis. Nam si eo oblectiores quo magis a plurib⁹ quisqz cōtemnitur cū reuerendos facere nequeat quos plurib⁹ ostētat: despectiores poti⁹ i p̃bos dignitas facit. Verū nō ipugne.

trāsfundit in eos quib⁹ fuerit adiuncta et quia p̃p̃ares honores hoc facere nequeat liquet. i. manifestū est eos p̃p̃iā pulcritudinē. i. dignitates nō hēre. Nota ex littera pōt formari talis ratio. Illud qd adueniens alicui nō cōfert ⁊ nō adueniēs nō aufert honozē illud nō facit vere honorabilē. sed dignitates nō cōferūt honores cui adueniūt nec tollūt si nō adueniūt. ergo ⁊c. minor p̃bat. qz honoz seq̃ virtutē ex. iij. et bi.

vnde viciosus nullo honore dignū reputam⁹ in quacūqz dignitate fuerit. sed solū virtuosus etiā si nō sit in dignitate. cū igitur dignitates tēporales nō cōferant virtutes nec tollāt vicia manifestū est qz honorabilē nō faciūt. Nota catulus erat vir sapiēs et virtuosus qui nonis sedentē in curuli ex aī indignatōe vocabat strumā eo qz viro tam malicioso collata fuit dignitas. Est autem struma cōgeries humorū in collo sub hac autē similitudine ipm appellabat strumā. qz in pectore habuit cōgeriē viciorum. Nota qz rex theodorico voluit quēdā noīe decoratū violētē tendere i magistratū vna cū bo. rempublicā regeret cui⁹ nequiciā bo. detestatus recusauit sibi associari. ppter qd bo. multis iniurijs afflictus fuit a rege theodorico. Nota qz scurra secū dum huguitōez idē est qz leccator vel veniloqu⁹ p̃p̃ie autē dicit qui sequitur curiā gratia sibi. Nota qz virtus facit hoīez reuerēdū ⁊ nobilē nō dignitas. qz dī. Seneca. xliij. ep̃la. virtus nō accepit platonē nobilē et reuerēdū sed fecit. qz em̃ est generosus virtuosus ⁊ dign⁹ nisi qui ad virtutē est bene dispositus. Non facit hoīem nobilē atris plenū famosis ymaginib⁹ et nūmis. sed anim⁹ et virtus supra fortunaz surgēs. In quo illud. hic p̃bia p̃bat secūda via qz dignitates nō faciūt hoīez nobilē et honorabilē. qz vicia improboz manifestāt dī. in quo. scz qz dignitas aduenit magis illud est magis aduertēdū qz si aliqs eo est abiectior. i. vilior quo. i. q̃stomagis cōtēniture a plurib⁹ cū dignitas nequeat facere im p̃bos reuerendos ipos facit despectiores quos plurib⁹ ostētat verū p̃ sed hoc nō est impune. i. dignitas non facit hoc impunita. qz im p̃bi parē vicē reddūt dignitatib⁹ quas ipi cōmaculāt sua cogitatōe

nota

7

nota ambigua

q. d. sicut dignitas maculat im pios q. eoz malicia manifestat. sic e contra im pbi & maculant dignitates. Nota per dignitates vicia im pboz innotescunt. q. p. n. cipatus viru ostendit. cuz igitur viciu faciat boiem cōtempnibiles temporalis dignitas adueniens im pbiis facit eos despectiores. vnde Iuuenalis poeta. Omne animi viciu tanto despectius in se Crimen habet quāto qui peccat maior habetur

et Seneca loco ignominie apud indignu est dignitas. Atq. vt agnoscas veram illā reuerentiam. hic pbia pbat terra via q. dignitates nō faciunt reuerendū. quia opinione hoim vilescit qui em dignitatib. funguntur q. uis a suis bonorentur. tamen apud extraneos hoies nō curatur vt ab illis qui sunt alterius dyocesis. vnde d. Atq. pro certe vt tu cognoscas veram reuerentiam que est beatitudo non posse contingere alicui boi per has dignitates vmbatiles. i. transitorias ad modū

Reddunt nāq. improbi parez dignitatibus Vicem qua s sua contagione comaculant. Atq. vt agnoscas veram illam reuerentiam per has vmbatiles dignitates non posse cōtingere sic collige

Si quis multiplici consolatū functus in barbaras natiōes forte deuenierit. Venerandum ne barbaris honor faciet. at qui si hoc naturale munus dignitatib. foret ab officio suo quoquo gentiū nullo modo cessarent: Sicut ignis vbiq. terrarum nunq. tamen calere desistit. Sed quoniam id eis non propria vis sed hominum fallax annectit opinio.

vmbre. sic collige. si quis homo funct. i. v. s. multiplici consolatū. i. dignitate deuenit forte in barbaras nationes. i. extraneas gentes facit ne honor cōsulatus ipm venerandū barbaris. q. d. non. Atqui pro certe. si hoc scz facere reuerendū barbaris est naturale munus dignitatibus nullo modo cessaret ab officio suo quoquo. i. quo cūq. loco gentiū sicut ignis vbiq. terrarū nunq. desistit calere. i. cremare. Sed qm id scz reuerendū facere eis annectit fallax opinio hoim et non p. p. la vis illico. i. statim vaneant cum a deo venerint qui non estimāt eas esse dignitates sicut sunt nationes barbarice. i. extranee. Nota q. res non destituitur a sua p. p. ia operatōe cū em opatio sit finis habentis opationē. secundo celi et mūdi. res destituta a sua opatione destitueretur a suo fine et sic esset frustra. Si ergo facere reuerendū esset naturalis opatio dignitatū vbiq. gentiū facerent boiem reuerendū. sed videm. q. dignitates que faciunt alquem reuerendum apud suos apud extraneos non faciunt ipm reuerendū. Sed hoc apud extraneas nationes. hic p. b. l. o. s. o. p. h. i. a pbat quarta via que sumitur ex hoc q. dignitates temporū mutatione sordescunt quod em magna olim fuit dignitas moderno tempore pro nihilo reputatur. vnde dicit Sed hoc quod dixi verum est apud exteras natiōes id est extraneas. sed inter eos apud quos dignitates orie sunt non perpetuo durant. Atqui pro certe nam p. e. s. e. t. u. r. a. o. l. i. m. e. r. a. t. m. a. g. n. a. p. o. t. e. s. t. a. s. a. p. u. d. r. o. m. a. n. o. s. s. e. d. n. ū. c. e. s. t. i. n. a. n. e. n. o. m. ē. z. c. ē. l. ū. s. i. p. r. e. c. i. o. s. i. t. a. s. s. e. n. a. t. o. r. ū. n. ū. c. e. s. t. g. r. a. u. i. s. s. a. r. c. i. n. a. q. u. e. o. l. i. m. e. r. a. t. m. a. g. n. a. d. i. g. n. i. t. a. s. z. s. i. q. u. i. s.

quondā curasset annonā populi qui dicebatur prefectus annone ille magnus habebatur nūc ea prefectura quid est abiectius. q. d. nihil. vt em paulo ante diximus nihil em habet pprii decoris qd opinione vtentium nūc accipit splēdore nūc amittit. et tūc epilogat di. Igitur si dignitates nequeat facere reuerēdos. vt patz ex prima via si sordescit cōtagione. i. vitio im pboz vt pz ex secūda via. si desinunt splendere

vanescunt illico cum ad eos venerint qui dignitates eas esse non estimant. Sed hoc apud exteras nationes Inter eos vero apud quos orre sunt num perpetuo pdurāt. Atqui pfectura magna olim potestas. nunc inane nomē et senatoriū cēsus grauis sarcina. Si quis quōdam populi curasset annonam magnus habebatur. nūc ea prefectura quid abiectius. At enī paulo ante dixim⁹: quod nihil habet pprii decoris opinione vtētium nūc splēdore accipit. nūc amittit Si igitur reuerēdos facere nequeunt dignitates. si vltro im pboz cōtagione sordescunt si mutatione temporum splendere desinūt si gentiū estimatōe vilescūt quid est quod in se expetēde pulcritudinis habeant nedū alijs prestent.

Metrum quartum tertii libri.

Quanuis se tirio supbus ostro
Comeret. ⁊ niueis lapillis. In
uisus tamē oib⁹ vigeat luxurie Nero
seniētis. Sed quōdā dabat improbus

Quanuis se tirio supbus ostro. Hic incipit quartū metrū hui⁹ tertij qd dicitur metrū valētici ab inuētoze dactilici a pede pdfante tetra metrū a nūero pedū. in quo metro. Pd. cōfirmat p exēplū qd dignitates nō faciūt vere reuerēdū ⁊ p cōsequēs nō est beatitudo quē rēda in eis. qz dignitates adueniebāt Me qui pessim⁹ erat et ab eo alijs cōferebātur vñ. d. in. l. qñs supb⁹ Me seniētis luxurie comeret. i. omaret se austro tyrio. i. pur

mutatinoe tēpoz vt docet quarta via. si vilescūt estimatōe gentiū vt patet ex tertia via. qd est qd habeāt in se expetēde idest desiderāde pulcritudinis nedum alijs pstant. q. d. nihil habēt in se pulcritudinis et id nec eā alijs pstare possunt. Nota qd prefectura quondā erat magna dignitas apud romanos et dicitur ille pfectus qui ceteris magistratibus pstat et oēs dignitates i ciuitate romana ātecellebat. Licz postqz Iulius cēsar imperiū inuaserat talis dignitas ad impatorē trāsserebatur ⁊ diminuebatur eius potestas. ita qd nomē illi⁹ dignitatis mā sit sine re. Itē senatoria dignitas magna fuit apud romāos. qz officiū senatorū prius fuit bonestū. i. vtiliter cōsulere rei publice. sed postea compulsi fuerūt senatores ad seruiēdū volūtatī principis in dānū respūlice.

Metrum. liij. tertij libri.

pheturca 207

Quoniam di
gnitas.

pura tincta in sanguine tyrii & quis cōeret se nūcis lapillis. i. albis margaritis. tamē ipse vigeat oibus inuisus. i. odiosus. nam im. pbus. Nero dabit verēdis patribus i. reuerēdis senatorib⁹ curules. i. tales dignitates ppter quas sedebāt in curulib⁹ indecores. qz ab indigno dabātur. Quis igitur putet. i. reputet istos honores beatos quos miseri. i. im. pbi et viciosi tribuit. q. d. nullus. Nota vi. Meronē senientis luxurie. qz ep⁹s lin. cōn. noie preculius narrat qz Nero oia theatra ytalie & grece plustrans assumpto vario decore vestitus. citbaristas. tragidas. et aurigas sepe supasse visus est tantis libidinib⁹ exagitatus vt nec a matre nec a sorore abstinuisse videbat reuerētia cōsanguinitatis virū in vxore duxerat & ipse a viro in vxore receptus est. & fuit luxurie tā inefrenate vt retrib⁹ aureis piscaret que purpureis funib⁹ extrahēbatur & lauabāt ea frigidis et calidis vnguētis que nunq̄ min⁹q̄ mille talentis cōfecit. et nibilo min⁹ ipse nero tam viciosus dignitatē impialē adept⁹ est. ymo etiā alijs dignitates largitus est.

Prosa. v. tertij libri.

¶ In vero regna.

Hic est quinta prosa huius tertij in qua ostendit pbia qz regnum et regum familiares nō cōferant veram potentiā quā pmittunt et ppter quā appetuntur. Et primo ostēdit verā potentiā nō esse in regnātib⁹. secūdo qz non in regū familiarib⁹ ibi. Nam qd ego. qz aut in regnātib⁹ nō sit vera potētia & p cōsequēs nec beatitudo pbat quattuor vijs. p̄ia sumit ex puitate duratōis regnātū. Secūda sumit ex puitate extensionis. tertia ex annexione timoris. Quarta ex defectu securitatis. Secūda ibi. qz si hec. tertia ibi exptus sortis. quarta ibi. atqui vellēt. p̄io pponit intentū p modū qōis. An regna et regū familiaritas valēt efficere potentē. & respōdet ironice quid nī. i. quare nō efficerēt potētē qñ eorū felicitas. i. potestas ppetuo perdurat qd supple nunq̄ cōtingit. vñ subdit. atqui p certe vetustas plena est exēploz. et etiā p̄sens etas qui reges mutauerint suā felicitatē calamitate. & subdit. O preclara est potētia loquēdo ironice que nec inuenit satis efficac qd cōseruatōem sui. No

Verendis. Patrib⁹ indecores curules
Qui illos igitur putet beatos.
Quos miseri tribuunt honores:

Prosa quinta tertij libri

In vero regna regnūqz familiaritas efficere potentem valent. Quid nī quādo eorum felicitas perpetuo perdurat. Atqui plena est exēploz vetustas. plena etiam p̄sens etas qui reges felicitatem calamitate mutauerit. O preclara potentia que nec ad conseruationem quidē sui satis efficac inuenitur: qz si hec regnoz potestas beatitudinis auctor est: nōne si qua parte defuerit: felicitatē minuat: miserā importet. Sed qzuis late humana tendantur imperia plures necesse est gētes relinquis quibus regum qui sqz non imperet.

non de meo

nero.

ta nulla felicitas ppetuo pdurat saltem tēporalis. hoc patuit prius exēplo vetustatis
posito de creto rege lidoy. hoc etiam patet exēplis eoz qui erāt tpe hoc. sicut de im
peratorib⁹ romanis qui crebro circa tēpora sua mutabātur nūc bellis nūc insidijs
oppressi vel alio mō obiecti. et idem testatur Saufred⁹ in poetria di. hoc vnū pscire
potest q nulla potestas esse morosa potest si vis exēpla priores. Respice fortias emi

Qua vero parte beatos faciens desinit
potestas hac impotentia subintrat que
miseros facit. hoc igitur modo maiores
regibus inesse necesse est miserie portio
nem. expertus sortis sue periculo:ū ty
rannus. regni metus pendentis supra
verticem gladii terrore similauit. Que
est igitur hec potestas que sollicitudinū
morsus expellere: que formidinū acule
os vitare nequit. Atqui vellent ipsi vi
xisse securi sed nequeunt. De hinc de po
testate gloriatur an tu potentē censes
quē videas velle qd nō possit efficere.

nit potestas faciens beatos hac pte subintrat impotētia faciens miseros. hoc ergo mō
necesse est in regib⁹ esse maiore portionē miserie q̄ felicitatis cū in maiori pte sint im
potētes. Tota q si ptas regia efficit beatū ergo vbi est defect⁹ ptatis regie ibi
erit defectus bñtutinis. cū igitur plures sint gentes sup quas nō est potestas vni⁹
regis q̄que subiaceāt sue potestati. legitur q rex in maiori pte erit miser ⁊ nō beatus
igitur in potestate regia nō cōsistit vera beatitudo. Expertus sortis. hic ostendit q in
regnātib⁹ nō sit vera potestas ppter annexionē timoris p exemplū di. quidā tyrā
nus. scz dyonisi⁹ expertus sue sortis. i. sortis quātū esset anxia periculoz metus. i. ti
moris sui ipe similauit. i. similitudie demōstrauit terrore gladii supra verticē pēdētis
Que est igitur hec potestas que nequit expellere morsus. i. corrosiones sollicitudi
num nec potest vitare aculeos. i. stimulos fortitudinū. i. timor. q. d. exilis. i. parua
est talis potestas.

Mora q dyonisi⁹ fuit quidam rex qui cum requi
reretur a quodam suo familiari. quare semper tristaretur. cui tamen semper haberet
beatam vitam. Iste dyonisi⁹ volens sibi designare causam sue tristicie iussit eū po
ni inter epulas lautas et sibi supra verticem iussit suspendi gladiū acutum tenui filo
Iste viso gladio perterritus epulari neqz letari potuit. cui dixit dyonisi⁹. Talis ei
est vita mea quā tu beatam putabas. semper em mortem mihi imminentē puidco
Considera ergo quomō felix esse poterit qui timere non desinit. Atqui vellent ipsi.
Hic pbia ostendit idem quarta ratione que sumitur ex defectu securitatis dicens.
Atqui pro certe ipsi reges vellent vixisse securi. sed nequeunt idest non possunt

cuit illa prioz. Florida
pspiras mios subuertit
arbenas. qd si h regnoz
potestas. Hic ostēdit q
potestas regia nō est ve
ra potestas nec beatifi
ca ppter puitatē exten
sionis ei⁹ d. q si hec po
testas regnoz ē auctor
i. causa bñtutinis nōne
si qua pte vuerit regia
potestas ipsa minuat fe
licitatē et inducat mise
riam. q. d. sic. sed q̄uis
hūana impia late tēdan
tur. tñ necesse est plures
gētes relinq quib⁹ quis
qz regū nō impat. nō ei
potest esse q vn⁹ oibus
impet qua aut pte desi

Debit. i. ex quo sequitur quod securi esse non possunt quod gloriatur de sua potestate quod non est faciendum quod probat di. An. i. nunquid tu potentem censeres. i. indicas illum quem vis deas efficere. i. perficere velle quod non potest. q. d. non est potens. An. i. nunquid illi censes potentem qui abit. i. circumdat latus suum satellite. i. multitudine qui plus metuit illos quos ipse terret qui ut videatur potens situs. i. locatus est in manu seruientium. q. d. non est potens.

Nota ex littera potest formari talis ratio. Illud quod non facit hominem securum hoc non facit vere beatum. sed potentia temporalis est homini igitur et. cose quetia est nota. quia quanto maior potentia tanto minor securitas. Nota reges securi esse non possunt. quia incommoditates imminere non possunt non formidare. Narrat enim valerius de dyonisio supradicto quod in tantum timuit tonsores barbarum quod filias suas docuit de tondere barbas. Ipsis autem senesceribus precepit barbam et capillos sibi aburerent et lectum cubicula rem in lata fossa fecit in quem se ligneo porte recepit. quia satellites et barbaros timuit. Nam quid

Potentem censeres qui satellite latus ambit. Qui quos terret ipse plus metuit. Qui ut potens esse videatur. in seruitium manu situs est. Nam quid ego de regibus familiaribus differas: cum regna ipsa tante imbecillitatis plena demonstrem Quos quidem regia potestas sepe incolumis: sepe autem lapsa prosternit. Macrobius senecam familiare preceptoremque suum ad eligende mortis coegit arbitrium. Papinianum diu inter aulicos potentem militum gladius Antho-nius obiecit. Atqui uterque potentie sue renunciare voluerunt: Quorum seneca opes etiam suas tradere Meroni sequi in otium conferre conatus est. sed dum ruituros moles ipsa trahit neuter quod voluit effecit.

ego de regibus. hic proba ostendit quod in familiaribus non consistit vera potentia. secundo excludit quandam obiectionem ibi. An subsidio. probat ergo quod familiaritas regum non facit esse vere potentem cum homini familiaritas non possit retineri ad nutum et ipsa res tenta frequenter vergit in nocumentum. dicit ergo. Nam quid ego differam id est dicam de familiaribus regum cum ipsa regna demonstrent esse magne imbecillitatis quos scilicet familiares regum regia potestas incolumis. i. sana sepe prosternit. et ipsa regia potestas lapsa etiam prosternit ipsos quod autem regia potestas incolumis destruat suos familiares docet per exempla dicens. Macrobius coegit senecam familiare suum preceptorem id est magistrum ad arbitrium eligende mortis. Antho-nius impator obiecit gladium militem Papinianum suum familiare diu potentem inter aulicos. cum autem uterque seneca et papinianus vellent renunciare sue potentie propter crudelitatem principum voluerunt se subtrahere ab eis quorum duorum Sene. conatus est opes suas tradere neroi ut ipsum placaret et voluit se conferre in otium. i. in vitam solitariam. sed dum ipsa moles. i. magnitudo potentie trahit ipsos ruituros. i. casuros neuter effecit quod voluit quod ergo ista potentia quam habentes putescunt quam cum habere velis non sis tutus ut cum deponere

cupias vitare non possis ut patuit de Seneca et papiniano. Nota nero fingeat se magistrū suū senecā timere postq̃ impator sc̃tus ē sicut ī puericia. vñ mādauit sibi ut genus mortis eligeret quia viuere non posset seneca cibo et potū faciatus aperire fecit venā et bibens de anulo venenoso interiit. Antiqui em̃ potētes et nobiles sub gēma anulivenenū portabāt. ut si quis aduersi eis cōtigisset ad mortē cōfugerēt.

Que est igit̃ ista potentia quā pertime-
scunt habētes: quā nec cū habere velis
tutus sis. et cū deponere cupias vitare
non possis. An presidio sūt amici quos
non virtus sed fortūa cōciliat. S; quē
felicitas amicū fecit. infortunūz faciet
inimicūz. Que vero pestis efficacior ad
nocēdum q̃z familiaris amicus.

Metrum quintuz libri tertii.

Qui se volat esse potentem.
Animos domet ille feroces.

Dicere q̃ hō pōt cōseruari in sua potētia p̃ amicos. vñ q̃ aliqui p̃dūt prātē est p̃pter defectū amicorū. hoc excludit p̃bia dī. q̃ hoc non potest esse verū de amicis qui for-
tuna cōciliātur. de amicis autē qui virtute cōciliātur nō est hic loquēdū cū nō cōpu-
tentur inter bona fortis de quib⁹ hic loq̃tur. vñ dī. in lit. An p̃sidio. i. auxilio sunt a-
mici quos nō virtus. sed fortūa cōciliat. q. d. non hoc p̃bat p̃ locū ab oppositis sic.
Quē felicitas. i. fortūa fecit amicū illū infortunūz faciet inimicū que vero pestis est ef-
ficacior ad nocēdū q̃z familiaris inimic⁹. q. d. nulla. qz inimicitia illi⁹ cauere nō possu-
mus cū ei cōstēt secreta nostra p̃pter familiaritatē. Nota de amicis sophisticis lo-
quit̃ Sene. ix. ep̃la. Qui vtilitatis causa assumpt⁹ fuerit tam diu placebit q̃z diu vti-
lis fuerit. amicorū turba florentes circūsedūt. sed circa euersos solitudo est. vñ poeta
Nam p̃cio quesit⁹ amor cū munere sedit. Inq̃stuz durat largitio durat amic⁹. alter
poeta Duz fortuna tonat fugiētes terret aicos. Nam q̃s amet quos nō vera p̃cel-
la docet. et alter poe. Duz zephirus flabat m̃tis comitabar amicis. Alst om̃s aglo
turbine flāte fugat. et Orati. Horrea formice nunq̃ ad inania tēdit. Null⁹ ad amī-
sas ibit amicus opes. Qd̃ autē familiaris inimicus multū noceat dī. poe. plus nocet
ut nostis ad cuncta domesticus hostis. et res ipsa docet qualiter ipse nocet.

Qui se volat esse potētē. Hic incipit metrum. v. Metrum. v. iij. libri.
hui⁹ tercij qd̃ dicit̃ p̃amaticū ab inētoze anapestū a pede p̃d̃fante cata-
lecticū. qz vna sillaba deficit ad metri p̃fectōez. In quo metro p̃bi. ostē-
dit q̃uo vera potētia sic acgrēda d. q̃ vera potētia p̃sistit in reprimēdo viciosos mor⁹
vel cōcupiscētias inordinatas. qz sine hoc null⁹ est vere potēs q̃sticūqz d̃fietur. dicit̃

ergo ille qui volet esse potentem domet animos seroces idest crudeles quia crudeli-
tate homo assimilatur feris nec summittat colla victa libidine concupiscentie sedis ha-
bens idest viciosis motib⁹. licet em⁹ tell⁹ indica idest terra idie tremiscat tua iura lo-
ge. i. licet potestas tua extendat se ad indiam. et licet tibi seruiat vltima thyle que est
insula vltra britaniam vbi sol facit solstitiu^m estiuu^m et vltra non p^{ro}greditur. tamen nō

posse pellere atras curas
i. obscuras solitudines
et fugare miseras quere-
las puenientes ex aduer-
sitate fortune nulla est
potentia. Nota q^{uod}
vere potens est qui sen-
sualitatem subicit ratio-
ni. vnde Sene. Si vis
oia tibi subicere subice
te rationi. Multos em⁹
reperis si ratio te rexit
et Aristo. in ethicor^{um}. d.
Quēadmodū puerū o^{mn}
portet viuere secundū
p^{re}cepta pedagogi. ita
op^{er}ū concupiscibile p^{er}sona
r^{ati}ōni. Item Seneca.
Magnum impiū regit
qui sibi p^{ro}p^{ri}o d^{omi}natur. For-
tior est qui cupiditatez
vinxit q^{uam} qui hostem su-
biccit. est em⁹ difficilior
vincere seipsum. et Salo-
mō. fortior est expugna-

tor animi expugnatore vrbium.

Gloria vero q^{uod} fallax. Ista est sexta pro-
sa huius tertij in qua phi-
losophia ostendit q^{uod} gloria mūdāna non spectat ad veram beatitu-
dinem nec facit vere beatum. Et primo ostendit hoc de gloria pro-
prie virtutis. secundo de gloria que puenit ex nobilitate sanguinis
ibi. Jam vero. Primo ostendit intentus de gloria que puenit ex laude falsa virtutis
Secundo de gloria que ex veris meritis pcedit ibi. que si etiam. Primo intendit ta-
lem rationez. Illud q^{uod} est fallax non spectat ad beatitudinē nec facit beatum. sed glo-
ria false acquisita est fallax igitur et. vnde vi. in lit. Gloria vero q^{uod} fallax sit et q^{uod} tur-
pis supple satis patet. q^{uod} autē sit fallax pbat auctoritate cuiusdam poete qui tragedi-
as cōposuit vi. Unde quidā tragicus exclamat et ponit auctoritatem eius in greco
que tantum sonat in latino O gloria in milibus hoīm nihil aliud facta est q^{uam} magna
auriū inflatio. q^{uod} manifestat dicens. Plures em⁹ magnū nomē. i. gloriā abstulerūt
idest false receperūt falsis opinionibus vulgi. et ostendit q^{uod} hmoi gloria sit turpis vi-
dens. Quo scz iam dicto scz habere gloriā falsis opinionibus quid turpius excogi-

Nec ficta libidine colla.

Sedis sum mittat habenis

Et tenim licet indica longe. Tellus tua
iura tremiscat. Et seruit vltima thyle
Tamē atras pellere curas. Adiserasq^{ue}
fugare querelas.

Non posse potentia non est.

Prosa sexta libri tercii.

Gloria vero q^{uod} fallax sepe q^{uod} tur-
pis est. Unde non iniuria tra-
gicus exclamat. O gloria milibus mor-
talium nihil aliud facta nisi aurū infla-
tio magna. Plures em⁹ magnum sepe
nomen falsis vulgi opinionibus abstu-
lerunt. quo quid turpius excogitari po-
test. Nam qui falso predicantur: suis

Prosa sexta tertij libri.

de falsis notis

sari potest. q. d. nihil. Nam qui falso predicantur idest landantur necesse est vt erubescant suis laudibus. Nota q. secundum tullium gloria est frequens fama cum laude et est duplex vana et vera. Vana gloria est que nullo conficiente pcedit in esse. Vera est que nullo conficiente non pcedit in esse. Fama autē est cognitio alicuius non solum in ppinquo sed etiam in remoto. Nota q. fama inducit falsam gloriam. falsa gloria erubescitiam. Nam erubescitiam est crimen in gloriationis causatū ex aliquo turpi perpetrato. Cum autē aliquis se cognoscat false acquisisse gloriam. tunc hoc timet manifestari ex cuius manifestatione incidit in ingloriationē et verecundiam. Que si etiam meritis cōquesite. hic pbā pbat q. gloria meritis acquisita nō spectat ad beatitudinem intendēs talem rationem. Illud non spectat ad beatitudinem de quo nulla est cura sapiēti. sed de gloria etiam meritis acqui-

ipsi necesse est laudib⁹ erubescant. Que si etiam meritis conquēsite sunt: quid tamen sapientis adiecerint cōscientie: qui bonum suum non populari rumore sed conscientie veritate meretur. Quod si hoc ipsum propagasse nomen pulcrum videtur consequens est vt fedum non extendisse iudicetur. Sed cum vti paulo ante disserui plures gentes necesse sit esse ad quas vnius fama hominis nequeat peruenire: fit vt quem tu estimas gloriosum esse p maxima parte terrarū videatur inglorius. Inter hec vero popularem gratiā nec cōmemoratōne quidē

sita nulla est cura sapienti ergo etc. maior est nota. Nam sapiens maxime curat beatitudinem cum sit maxime felix. x. et ibi. minore ponit in littera dicens. Que scz laudes spectantes ad gloriam licet sint cōquesite meritis. quid tamē adiecerint cōscientie sapientis qui bonū suū meretur non rumore populi sed varietate cōscientie. q. d. nihil. secundo idē per locū ab oppositis dicens. Quod si pulcrū est ppagasse nomē ergo miserum est nomen non ppagasse. sed cum pro magna parte terrarum necesse sit nomen non esse ppagatum. necesse est pro maiori parte miserū esse. dicit ergo Quod si hoc ipsum pulcrum videtur. scz ppagasse idest diuulgasse nomen idest gloriam consequens est vt iudicetur fedum non extendisse nomen. sed sicut paulo ante disserui necesse est esse plures gentes ad quas fama vnius hoīs nequit peruenire fit idest contingit vt pro maxima parte terrarum ille videatur inglorius quem tu estimas gloriosum. Et quia aliquis diceret sufficit ad beatitudinem q. homo sit gloriosus in populo suo habendo fauores populi dicit philosophia inter hec bona que sunt in operatione virtuosa non puto gratiam popularem dignam cōmemoratōne que nec iudicio recte rationis prouenit nec vnq. firma perdurat.

Nota q. sapienti non est cura de gloria. quia dicit Adacrobius Sapiens fructum in conscientia ponit. Stultus autem in gloria. Et Seneca. Conscientiam potius q. famam attende. sed pleriq. famam pauci conscientiam verentur.

Nota q. fama popularis non prouenit ex recto iudicio rationis.

plus em̄ populus sequitur inclinatioē sensus q̄ iudiciū rationis. Nec etiā fama eoz ppetuo durat q̄ secundū diuersas passiones vulgi variatur fama populi. vnde vulgares iudicant secundū cōcupiscentiā non secundū rei veritatē. p tanto similes sunt anibus quarū intuitū nox illuminat ⁊ dies cecat ex quarto huius p̄sa quarta. Jam vero q̄ sit inane q̄ futile. Hic pbat q̄ gloria pueniens ex nobilitate sanguinis etiā nō spectat ad verā beatitudinē. et primo ostendit vanitates h̄mōi glorie. secūdo ostendit quid boni sit in nobilitate ibi. qd si quid dī. p̄mo. Jam vero quis non videat q̄ inane q̄ futile. i. labile sit nomē nobilitatis. q. d. manifestum est. que scz nobilitas si referatur ad claritudinē idest ad gloriam aliena est ab illis qui se nobiles esse gloriāntur qd pbat p diffinitionē nobilitatis dicens. Namqz nobilitas videtur esse quedā laus veniens de meritis parentū q̄ si p̄dicatō idest laus facit claritudinem necesse est vt illi sint clari qui p̄dicātur. i. laudātur. h̄mōi autē sunt parentes non tu. quare si non habes tuā claritatem que ex laude tua pueniat aliena claritudo non efficit te splendidū idest gloriosum. Notandum q̄ nobilitas sanguinis est inane et futile nomē. q̄ nihil vere nobilitat hōiez nisi virtus. vñ Alla. in li. de plāctu nature. Quid tibi nobilitas quid clarū nomē auoz Si seruus vicij factus es ipse tuus. Item nobilis est em̄ si quis virtute refulget. de gener est solus cui mala vita placet. et paup̄ benricus. Non presigne genus nō clarū nomē auoz. Sed p̄bitas vera nobilitate viget. et Sene. Nemo est melior altero nisi qui rectius ingenij habet altero. et ad bonas artes aptius. Quod si quid est in nobilitate. Hic ostendit cuiusmōi bonū sit in nobilitate di. Si quid bonū est in nobilitate illud solum esse arbitroz vt nobilibus videatur imposita necessitudo ne a virtute maior. i. p̄genitoz degenerent supple per mores viciosos. melius est em̄ a patre ignobili descendere et morigeratum esse q̄ a nobili et per vicia degenerare.

Notandum q̄ gloriandum non est de nobilitate. quia dicit Seneca Si pulcer es lauda naturam. si nobilis lauda parentes. si virtuosus et sapiens lauda teipsum si diues lauda fortunam. si potens expecta paulisper et nihil eris. Notandum secundum Tullium optima hereditas a patribus traditur liberis omni patrimonio prestantior. scz gloria virtutū et decoz rerū gestaz. Adetrum sextū tercij libri.

Adetrum sextum libri tercij

One genus hominum. Istud est sextum metrum huius tertij qđ dicitur alemanicū ab inuatore datilicū a pede pcedente. trimetrum a numero pedū ypcatalecticū. qz vna sillaba suphabundat. In quo metro phia pbat omēs hoīes esse nobiles pter viciosos. d. Dñe genus hoīm in terris cuiuscūqz cōditionis sit surgit ab ortu simili. quia secūdū aīaz

One humanū genus in terris
Simili surgit ab ortu. Unus
enī rerum pater est. Un⁹ qui cuncta mī
strat. Ille dedit pbebo radios. Dedit
cornua lune. Ille hoīes etiam terris.
Dedit et sydera celo. Hic clausit mem
bris animos celsa sede petitos. Aborta
les igitur cunctos edit nobile germen.
Quid genus et proauos strepitis. Si
primordia vestra auctoremqz deū spe
ctes. Nullus degener extat. Nī viciū
peiora fouens. Propriū deserat ortum

Prosa septima libri tertij.

vestrū ⁊ pauos vestros si em tu spectes. i. consideres auctores deum et primordia vestra nullus extat. i. est degener et ignobilis nisi fouens. i. opās peiora vicijs suis deserat propriū ortū idest deū a quo processit. Nota qđ omēs homines ex ea parte qua sunt homines sunt eque nobiles cum em nobilitas sit quedam excellentia contracta ab origine. nobilitas hominis precipue debet attendi ex ea parte qua est homo. scz ex parte anime. Cum igitur in omnibus hominibus sit eadem origo anime. quia omēs anime sunt a deo omēs homines sunt eque nobiles. Solū autē illi sunt ignobiles qui degenerant a sua origine. anima autē a sua origine pducta est a deo et est similis deo. ideo illi soli a nobilitate degenerant qui vicijs moribus similitudinez dei deturpant quā ex origine contraxerūt. Nota di. animos celsa sede petitos. hoc loquitur more platonico qui voluit omēs aīas simul esse creatas in celo et post ea mitterentur in corpora. qđ non est verum. sed anime creantur in corporib⁹. ergo loquitur more platonico qđ deus animas receptas in celo clausit membris corporeis. et de hoc magis videbitur nono metro huius tertij. Nota qđ oīm hominū est vna origo. quia a deo sunt creati quem patrem omnes vocamus et omnes anime sunt a deo. ergo nullus est nobilior alio secundum creationem. nec secundū ingenium bene. quia soli sunt ignobiles qui degenerant suam genealogiam. cum discedunt a virtutibus et adherent vicijs.

Prosa septima tertij libri.

omēs sunt ab vno creatore. vnus em est pater rerū. i. vnus creator supple nobilis qui cūcta ministrat supple gubernando. ille vn⁹ pater dedit pbebo radios suos. dedit lune cornua. dedit hoīes terris. i. habitare in terris. dedit celo sydera ppter ornatū eius. Hic p clausit aīas mēbris supple corporeis aīas inqz petitos. i. acceptos celsa sede. i. in celo. Igitur nobile germen. i. nobile principū edit. i. pducit cunctos mortales. i. homines. Hoīes quid. i. ad quid strepitis. i. cu strepitu lactatis genus

nota

nota p. nota

Quid autem de corporis voluptatibus? Ista est propositio. vii. huius ter-
cij in qua probatur ostendit beatitudinem non esse in voluptate. et primo
ostendit hoc de voluptate generaliter. Secundo de quadam volup-
tate specialiter. secunda ibi. honestissima quidem. primus probat dupliciter
secundum quod ponit duas rationes. secunda ibi. que si beatos. Primo intendit tales rationes

In illis non consistit beatitu-
do ad quam sequitur multe in-
commoditates. sed ad vo-
luptates sequitur mul-
te incommoditates sicut
declarat in littera et di.
Quid loquar de volup-
tatibus corporalibus? quare
appetentia. i. cupiditas
plena est anxietatis. quia
homo anxietur cum caret
eo quod cupit facietas ve-
ro. i. plenitudo volupta-
tis plena est penitentia. i.
pena. cum igitur volup-
tatibus sit coniuncta anxie-
tas et penitentia in eis
non consistit beatitudo. et
addit quatuor morbos il-
le voluptates et quod in

Quid autem de corporis volupta-
tibus loquar. quarum appetentia
quidem plena est anxietatis. facietas ve-
ro penitentiae quantos ille morbos.
quod intolerabiles dolores quasi quem-
dam fructus nequitie fruentium solent re-
ferre corporibus. quarum motus quid
habeat iocunditatis ignoro. Tristes ve-
ro esse voluptatum exitus quisquis re-
minisci libidinum suarum vollet intelli-
get. Que si beatos explicare possunt ni-
hil cause est quin pecudes quoque beate
esse dicantur. quarum omnis ad ex-

tollerabiles dolores solent afferre corporibus fruentium eis quasi quendam fructum ne-
quitie supple satis patet. quarum voluptatum motus id est affectus quid habeat io-
cunditatis id est voluptatis ignoro. quisquis autem vollet reminisci suarum libidinum
id est voluptatum ipse intelliget id est cognoscet exitus id est fines voluptatum esse
tristes. Nota quod duplex est voluptas. scilicet intellectualis et corporalis. prima est
prosequenda scilicet intellectualis quia consistit in speculatione animam beatificans. se-
cunda est fugienda. quia consistit in delectatione sensuali corpus mortificans. An-
te Seneca. liij. epistola. voluptates precipue extirpa que latronum more nos ample-
ctuntur ut stranguleut et Tullius. Voluptas impedit omne consilium atque sic di-
cam oculos prestringit mentium et inimica est rationi nullum vult cum virtute habe-
re commercium. Nota quod voluptas plena est penitentia. Narrat enim Valerius
quod cum Demosthenes philosophus quereretur amorem Thaidis meretricis ut consen-
sum ferret ei centum talenta petens. Demosthenes aspiciens in celum respondit. pro
tanto precio non emam tantum penitentiae. sciebat enim quod voluptatem inseparabiliter
sequitur penitentia. Nota quod voluptates multos morbos afferunt. quod. Seneca
quadam epistola. multos morbos multa fercula fecerunt. et vult Aristoteles in ethicis
quod laborantes in passionibus veneris et crapule maxime transmutantur secundum
corpus. crapula enim plures occidit quam gladius. Que si beatos. Hic probatur con-
clusionem prius positam alio modo deducendo ad inconueniens. et est ratio ista. si
in voluptatibus consisteret beatitudo sequeretur quod pecudes essent beate quod est

Metrum. vii.

falsum pecudes enim laborant ad explendam corporis voluptatem. unde dicit. Que voluptates si possunt explicare beatos nihil cause est. i. nihil impedit quin pecudes iudicentur esse beate quaz omnis intentio festinat ad explendam corporalem lasciuia.

Notandū q̄ cum felicitas sit bonū nature rationalis null⁹ bestias felicitabit. q̄ tantum genus hoīm viuūt arte et ratione. Notandū q̄ ad fugam bestialiu⁹ volu

explendam corporalem lasciuia festinat intentio. Honestissima quidem cōiugis liberozūq̄ foret iocunditas. sed nimis e natura dictum est nescio quem filios inuenisse tortores. quozum quaz sit mordax quecunq̄ cōditio neq̄ alias expertum te: neq̄ nunc anxius necesse est ammonere. In quo Euripedis mei sententiam probō: qui carētē liberis infortunio dixit esse felicem.

Metrum septimum tertii libri.

Habet hoc voluptas oīs. stimulis agit fruētes. apūq̄ par vo

gis foret. Hic phia ostendit q̄ beatitudo non consistit in quadā speciali voluptate. sed in matrimonio que licita est ppter generationē p̄lis intendens talem rationem. In illa voluptate nō cōsistit felicitas q̄ h̄z anxietatē sibi annexā. sed voluptas m̄ionij est h̄mōi sicut tangit in littera. vii di. Iocunditas cōiugis et liberoz foret honestissima. sed nimis est extra naturā dictū. q̄ natura abhorret qd volo dicere. q̄ nescio utaceo quē. i. aliquē inuenisse. i. habuisse filios tortores. quoz filioz q̄ sit mordax. i. anxia quecunq̄ conditio siue bona siue mala nō necesse ē te amonere alias expertus est. neq̄ necesse est amonere te nunc anxium in quo ego approbo sententiam. Euripedis mei philosophi qui dixit carentem liberis infortunio felicē esse. Notandū q̄ anxietas inest patribus ppter maliciā filioz. Narrat em̄ euripides tropius in historia romanor q̄ demetrides in suos seniens filios duos ex eis interfecit et cū persequeretur tertium ille cōgregato exercitu obsedit patrem. pater autē videns se nō posse euadere seipsum interfecit. Etiam pater anxietur de bonis filiis ppter intensam dilectionem eoz et p̄motionē quibus si aliquis aduersi cotigerit pater reputat se infelicem. Ex quo patet q̄ voluptas coniugalis habet anxietatē sibi annexā.

Metrum septimum tercii libri.

Habet hoc voluptas omnis. Istud est metrum septimum huius tercii. qd dicitur anacroanticū ab inuētoze iambici vel anapesti a pede p̄d̄icante. q̄ habet primū pedem anapesti et reliquos iambos et est

pratus hortatur Aristo. alexandrum quadā epistola vi. Q alexader declina a conatibus bestialium voluptatū que corruptibiles sunt. carnalis enim appetit⁹ inclinat ad corporales voluptates que contristant intellectum. et subdit conatus voluptatū generat carnalem amorē hic generat auariciā. hec generat desideriu⁹ diuiciāz que generant inuerecundia. inuerecundia presumptio. presumptio infidelitas latrocinium. ppterq̄ mala vitanda est voluptas. Honestissima quidem cōi

nota & p̄p̄o

dimetrum idest quattuor pedes. catalecticum qz deficit sillaba. nam post tres pedes remanet una sillaba de quarto pede. In quo metro phia ostendit quid mali consequitur omne voluptatem. omnis enim voluptas preter anxietatem sibi annexam est transitoria quod confirmat per quoddam exemplum dicens. Omnis voluptas habet hoc quod dicam. quia voluptas agit idest vexat fruentes stimulis idest punitionibus et

est par idest similis. Stimulus apium volantius ubi postquam apes fudit. grata mella fugit et ferit cor. Icta idest percussa anxietate nimis tenaci morsu. q. d. iocunditas voluptatis nimis est transitoria. sed anxietas quam affert nimis est permansura. Notandum licet omnis voluptas corporalis primo delectet et postea pungat ad modum apum cum hoc maxime inuenitur in voluptate venerea ad cuius fugam Aristo. hortatur alexandrum dicens. O clemens imperator nolite nimis inclinari ad coitum. qz coitus

anciu. Abi grata mella fudit Sugit et nimis tenaci. Serit icta corda morsu.

Prosa octaua libri terti.

Nihil igitur dubium est quin hec ad beatitudinem vite deuia quedam sint nec perducere eo quicquam valeant ad quod se perducturas esse promittunt. Quamuis vero implicite malis sint breuissime monstrabo. Quid enim: pecuniam congregare conaberis. sed eripies habenti. dignitatibus fulgere velis donati supplicabis. Et qui preire ceteros honore cupis. poscendi humilitate vilescis.

tus est quedam proprietas porcorum. que igitur tibi gloria si exerceas vicium bestiarum et actus brutorum. Crede mihi indubitanter quod coitus est destructio corporis. abrenuntiatio vite. corruptio virtutum. legis transgressio. et generat semineos mores. Qualiter autem sit fugienda delectatio venerea docet Alanus in de planctu nature dicens. Si veneres fugare velis loca tempora vita. Nam locus et tempus pabula donat ei. et pauper henricus loquens de amore dicit. Proscribas igitur gloriam et sustibus ipsum. Et fugiendo fuga quem fuga sola fugat.

Prosa octaua tertij libri.

Nihil igitur dubium est. Ista est octaua prosa huius tertij in qua phia ostendit quatis malis sunt implicata predicta bona in quibus aliqui posuerunt felicitatem. secundo ostendit quod exilia sunt corporis bona ibi. Jam vero. primo dicit. Nulli dubium est predicta consideranti quin hec vite quibus nituntur homines ad beatitudinem peruenire sunt quedam deuia nec valeant quemquam perducere eo. id est illuc ad quod promittunt se esse perducturas. quatis vero malis sunt implicite breuissime monstrabo. quid enim supple istorum est sine malo. q. d. nihil. vñ subdit. Pecuniam congregare ne conaberis. id est laborabis sed eripies. id est rapies habenti. et ita implicaberis malo violenter vis fulgere. dignitatibus donati supplicabis. et qui cupis ceteros preire honore tu vilescis humilitate poscendi poteris ne desideras subiacabis periculis subiectorum gloriam petis. sed per aspa distractus securus esse delistis voluptariam vitam vegas. sed quod non speras.

atq; abiciat tanq̃ contemptibilem seruum vilissime et fragillissime rei scz corporis.

Notandum q̃ homo querens pecuniam incidit in malum violentie, q̃ omnis pecuniosus est violentus. i. et hicoz. Sed querēs honores et dignitates humiliat eo se alijs supplicabit. sed dicit seneca in libro de beneficijs. Adolesti est verbis et onerosum demisso vultu dicere. rogo. Querens autē potentiam et gloriam oportet

Potentiam ne desideras: subiectorum insidijs obnoxius periculis subiacebis. **G**loriam petis: sed per aspera queq; distractus securus esse desistis. **V**oluptatiam vitam degas: sed quis nō spernat atq; abiciat vilissime fragillissimeq; rei corporis seruicijs. Jam vero qui bona pre se corporis ferunt: quaz exigua quā fragili possessione nituntur: Num enī elephantes mole. tauros robore supera re poteritis Num tigres velocitate preibitis. Respicite celi spacium. firmitudinem. celeritatē. et aliquādo desinite vilia mirari. Quod quidem celus non his poti⁹ est q̃ sua qua regit ratōe mirādū.

q̃ propter potentiam et gloriam defendendam persecutionibus improboz se obiciat et sic securus esse desistit. querēs autē vitam voluptuosam oportet q̃ corpori seruiat. sed dicit seneca. Maior sum et ad maiora genitus sum q̃ q̃ sum mācipium idest seruus corporis mei quod non aliter aspicias q̃ aliqd̃ vinculum mee libertati circundatum. Jam vero Itē philosophia pbat in speciali q̃ vilia sunt bona corporis que aliq̃ reputant eximia bona. secundo breuiter recolligit supradicta ibi. Ex quibus omnibus. Pr

mo ostendit intentum de magnitudine. fortitudine. et corporis agilitate. secūdo de pulcritudine ibi. forme vero. primo ostendit q̃ homo non debet mirari de magnitudine fortitudine et agilitate corporis. q̃ illa excellētius inueniuntur in brutis q̃ in hominibus dicens. Jam vero qui ferunt. i. cupiūt bona corporis pre se. i. gratia sui tanq̃ sint optima q̃ exigua idest valde vilia quā fragili possessione nituntur. i. laborant. Num enī elephantes mole idest magnitudine superare idest excedere poteritis. nec tauros robore idest fortitudine. Num tigres preibitis velocitate. Respicite spatium. i. magnitudinem celi. firmitudinem idest fortitudinem celi celeritatem idest velocitatem eius et aliquādo desinite idest cessate mirari vilia idest inferiora bona quod quidem celum non his predictis potius ymo multominus mirandum est q̃ sua ratōe idest intelligentia qua regitur sic similiter in homine multo magis laudanda sunt bona rationis q̃ bona corporis. Nota q̃ bona corporis sicut magnitudo. fortitudo. agilitas. non multum sunt miranda. quia dicit Seneca. Non magnitudine et corporis velocitate magne res geruntur sed virtute. vnde Catho. Consilio pollet cui vim natura negauit. Item seneca. Excellentia ingenij potest latere sub quacūq; pelle. Nota secundū Isido. in libro etimologiar. Elephantē greci a magnitudine corporis putant dictū eo q̃ formā montis preferat. Apud indos vero dicitur

Liber.iii.

barro eo q̄ vox eius barritus dicitur. dentes eius ebur. rostrum eius p̄muscida dī
 clatur. Nota secundum Isido. Tigris est bestia varijs coloribus distincta mira
 bilis velocitatis ex cuius nomine quidam fluminis tigris appellatur qui rapacissim⁹
 est oīm flumioꝝ. Et est sciendū q̄ pro bestia dicitur hec tigris in genituo tigris vel
 dīs. pro fluuio dicitur tantum hic tigris et in genituo huius tigris. Forme vero
 nitor. Hic philosophia
 ostendit intentū de pul
 critudine forme supple
 q̄ sit exile bonum q̄ est
 trāsitoria ⁊ quia est tan
 tum superficialis et dicit.
 Tero p̄ sed nitor idest
 pulcritudo forme vt id
 est quā rapidus est vt. i.
 quā velox. i. velociter ē
 transiens ⁊ est fugatioꝝ
 idest instabilioꝝ mutabi
 litate floꝝ vernaliū. q.
 d. satis est euident. vñ
 de si homines vterent
 linceis oculis vt ait ari
 stoteles ita vt eorum vi
 sus penetraret obstātia
 scz corpora nonne illud
 corpus alcibiadis sup̄
 ficie pulcerrimū introspe
 ctis visceribus turpissi
 mū videretur quasi dī
 cat sic ex quo concludit
 philosophia. Igitur te
 pulcrum videri non facit tua natura sed infirmitas oculozū spectantium. et subdit.
 Sed estimate quam nimio vultis bona corporis dum sciatis hoc quodcūq̄ fuerit
 de bonis corporis posse dissolui igniculo idest calore febris triuane. febris enim
 acuta secundum medicos quādoq̄ tertio die perimit. et tunc breuiter recolligit su
 pradicta dicens. Ex quibus omnibus licet redigere in summam. q̄ hec scz supradic
 ta bona non possunt prestare ea que pollicentur idest p̄mittunt nec perfecta sunt
 congregatione omniū bonozū. nec ad beatitudinem ferunt quasi quidam calles
 idest vie nec ipsa perficiunt beatos. Notandum q̄ pulcritudo corporis non
 est durabilis. quia dicit virgilius. O formose puer nimium ne crede colori. Alba li
 gustra cadunt vacinia nigra leguntur. Notandum q̄ communiter dicitur q̄ vi
 sus linceus obstantia corpora penetrat. sed illud nec ab Aristotele neq̄ ab aliquo
 autentico inuenitur. Unde Isidorus in libro etimologiarū loquens de lince dī
 cit q̄ lincx dictus est quia in lupozū genere numeratur bestia maculis distincta ter
 go vt p̄dus. sed similis lupo cuius vrinam conuerit in duriciem preciosi lapidis dī
 cunt qui ligurius appellatur. nihil autem dicit Isidorus de penetratione visus.

Lincei vrina in lapide pretioso

Metrum octauū.

Nota quod alchibiades mulier fuit pulcherrima quā vidētes quidam discipuli aristotelis duxerūt eā ad aristotelem ut ipas videret q̄ visa dixit. si hoīes linceos oculos haberēt ut neq; obstātia penetrarent introspectis viscerib⁹ corpus quod apparet pulcherrimum turpissimum videret.

Metrum octauum tertij libri.

Euheu que miseros tramite deuio. Istud est octauum metrum huius ter

beatitudinez quasi quidam calles ferūt
nec beatos ipsa perficiunt.

H Metrum octauum libri tertij.
Euheu q̄ miseros tramite deuio
Abducit ignorantia

Non aurū in viridi queritis arboze

Nec vite gemmas carpitis.

Non altis laqueos montibus abditis

Arpiscite ditetis dapes.

Nec vobis capreas si libeat sequi

Thyrrena captatis vada.

Ipsos quinetiam fluctibus abditos.

Norunt recessus equoris.

Que gemmis niueis vnda feratior:

Vel que rubentis purpure:

Necnon que tenero pisce vel asperis

Preitent echinis litora.

Sed quonā lateat quod cupiūt bonum

Nescire cecī sustinent.

Et quod stelliferum transabūt polum

Tellure dimerſi petunt.

cij cuius primus versus
dicit metrum asclepiadicum
ab inuētoze coriābicū a
pede predomināte. Se
cundus vsus dicit me
trum archilogicū ab in
uētoze iambicū a pede
predominante. In quo
metro pbia deplāgit er
rorem hoīm q̄ in querē
do mīma bona sunt pru
dentes h̄ in querēdo sū
mum bonū adducit i
gnorātia. pmo facit hoc
secundo p̄catur ut homi
nes tediati falsis bonis
redeant ad verum bonū
scdā ibi. Quid dignū. di
cit ergo. Heu est interie
ctio dolens et est dissil
laba ppter metrum. que
ignorantia abducit mi
seros deuio tramite id
est trāsuersa via supple a
vō bono. vos hoīes nō
queritis aurum in vi
ridi arboze nec carpitis
gēmas in vite. vos non
abditis id est nō abscon
ditis laqueos pro cap
tura pisci in altis mon
tibus. ut ditetis dapes

pisce et si vobis libeat sequi capreas non captas id est non accedis vada thyrrena. i.
mare thyrrenum quod est in ytalīa quinetiam p̄ certe hoīes norunt id est nouerunt
ipsos recessus abditos. i. absconditos fluctib⁹ equoris. etiā hoīes norūt q̄ vnda sit se
ratior. i. habūdātor niueis gēmis. i. margarit. v̄l que vnda sit feratior rubētis pur
pure. i. conchiliorū quoz sanguie sit purpur. Et hoīes norūt que litora p̄stant. i. ba
bundāt tenero pisce vel asperis echinis. i. talib⁹ piscibus. h̄ quonā. i. vbi lateat bonū
libeatificū qd cupiūt nec scire sustinet cecī exītes et illd bonū qd abūt trās polū stel
liferū illd hoīes dimerſi cecitate ignorācie petūt tellure. i. q̄rūt tra. Modū fm Jsi. li.

nota dupliciter

Liber tertius.

no

erbimo. caprea est agrestis capra q̄ q̄ actissime videt greci eā pōdoīdā appellane
rant. Nōdum secundū Iſido. q̄ echinus est piscis parans semipedalis q̄ adbe
rendo videt retinere nauē ⁊ est piscis asperim⁹ ad modū ericij ad edendū satis su
auis. Quid dignū stolidis mētib⁹ ip̄cecer. Ibi precat p̄bia vt post tediū fallorum
bonorū hoies redeāt ad verum bonum ⁊ dicit Quid dignū ego ip̄cecer stolidis mē

tibus hoīm .q. d. nihil
aliud nūi hoc q̄ hoies
ābiant ipsos hōies et o
pes ⁊ cū parauerit. i. ac
quisuerit sibi talia bona
grauī mole. i. tediosa sol
licitudine tādē tedio du
cti cognoscā vera bona
Notandū q̄ ista depre
catō p̄bie nō est ex mali
uolentia s̄ ex benignita
te. ⁊ iō nō optat q̄ ho
mines p̄maneāt in desi
derio bonorum tēpalitū
s̄ vt illud desiderū ma
gis sit eis mediū p̄ducē
di ad verū bonū nec ip̄a
imp̄cat cupiditatem v̄
ambitōz honoris adesse
sed vt quibus adest per
hoc ad verum bonū de
ducant.

Prosa. ix. tertij libri.

Hactenus menda
cis. Ista ē nona
prosa hui⁹ tertij

in qua p̄bia vult ostēde

re que sit vera beatitudo. et Primo cōtinuat dicta dicēdis. Secūdo assignat causā
falsē felicitatis. Tertio ostēdit que sit vera felicitas. secūda ibi. Quod enī. tertia ibi
habes igit inq̄ ⁊ formā. Primo dicit. Hacten⁹. i. hucusq̄ sufficiat ostendisse for
mam mēdacis felicitat. i. falsē quā si p̄spicaciter intueris. i. p̄sideres. ordo ē. i. restat
mōstrare deinceps. i. pōtea q̄ sit vera felicitas et dicit Boe. ego video nec opibus
suffitentiā posse p̄tingere nec regnis potentiā. nec dignitatibus reuerentiā. nec cele
britati gl̄iaz. nec leticiā voluptatib⁹ que tamen vident p̄mittere. ⁊ sic falsa felicitas
est in eis. et. d. p̄bia. Nunq̄ tu deprehendisti causas cur illud ita sit. et dicit Boe.
ego videoz intueri. i. cognoscere tenui rimula. q. d. nō plene. s̄ ip̄fecte video illas
causas sed apert⁹ cognoscere mallē. i. magis vellē ex te ⁊ dicit p̄bia. Atqui p̄ certe
rō. i. causa falsē felicitat. p̄mptissima est. Nō q̄ falsa felicitas dī mēdar eo q̄ si adplet
q̄ p̄mittit. diuinitē em̄ p̄mittit suffitentiā dignitates reuerentiā quā nō p̄ferit licet
p̄ ex p̄dicij. Nō q̄ cognitio falsē felicitat. vtilitas est. q̄ cognitō mali expēdiēs ē ad

Quid dignū stolidis mētib⁹ ip̄cer opes
honores ābiāt. Et cū falsa graui mole
parauerit cum vera cognoscant bona.

Prosa nona libri tertij.

Hactenus mendacis formam fe
licitatis ostēdisti e suffecerit quā
si p̄spicaciter intueris: ordo est deinceps
que sit vera monstrare. Boecius. At
qui video inquam nec opibus suffici
tiam: nec regnis potentiam. nec reue
rentiam dignitatibus. nec celebritatem
glorie. nec leticiam voluptatibus pos
se contingere. P. An etia⁹ causas cur
ita sit deprehendisti. B. Tenui quide⁹
veluti rimula mihi videoz intueri. sed
ex te cognoscere apert⁹ mali Philoso
phia. Atqui p̄optissima ratio est.

Prosa. ix.

cautelaz. scdm alant de planctu nature qz malum vitar nisi cognitum et qz noticia mali ducit i cognitioez boni per oppositu igit vult pbia p assignare causas false felicitatis tunc ostendere q sit vera felicitas. Quod est simplex est. Hic pbia assignat causam false felicitatis et declarans eam ostendit q sufficientia potentie reuerentia gloria et leticia sunt vnum in re. Secundo ostendit quomodo homines ista separant ab

Quod enim simplex est indiuisumqz natura id error humanus separat: et a vero atqz perfecto ad falsum imperfectumqz traducit. An tu arbitraris hoc quod nihilo indigeat egere potentia. Bo. Mi nunc inquam. P. Recte tu quidem. Nam si quid est quod in vlla re imbecillioris valentie sit: in hac presidio necesse est egeat alieno. Bo. Ita est inquam. P. Igitur sufficientie potentieqz vna eadem qz est natura. Bo. Sic videtur. philo sophia. Quod vero huiusmodi sit sp nendum ne esse censes: An contrare omnium veneratione dignissimum. Bo. At hoc inquam. nec dubitari quidem potest. Bo. Addamus igitur sufficientie potentieqz reuerentiam vt hec tria vnu esse iudicemus. Boetius. addamus si quidem vera volumus confiteri.

no presidio. Et dicit. B. Ita inquam. Concludit ergo philosophia dicēs. Igitur vna et eadem est natura sufficientie et potentie. et dicit. B. Sic videtur. tunc ostendit dignitatem esse eandem cu predictis dicēs. Quod vobis huiusmodi est sufficiens et potens. nunquid illud censes. i. indices sp nendum tanquaz indignum. an contra non sp nendum sed dignissimum omni veneratione. Respondit Boe. Non potest dubitari quin hoc sit dignissimum omni veneratione. et philosophia. addamus ergo sufficientie et potentie reuerentiam qz hec tria vnum iudicemus. et dicit boetius. addamus ergo si volumus vera confiteri. Notandum q potentia idem est sufficientie q enim aliquid omnimodo sit sufficiens ita q nullus egeat et q careat potentia contradictionem includit si careret potentia respectu alicuius possibis non esset omnino sibi sufficiens

Notandum cuiusqz inest summa sufficientia et summa potentia eidem inest et summa reuerentia. inquit ei aliquid huius rationem principij inest dignum reuerentia cum filij reuerent patres qz sunt principium esse eorum et serui dominos quia sunt princi

inuicem. secunda ibi. hoc igitur quod est vnu. P. mo dicit q causa false felicitatis est q error humanus id quod est simplex et indiuisum natura sepat idest diuidit. et error humanus traducit a vero bono et perfecto ad falsum et ad imperfectum bonum. et tunc declarat istam causam ostendens q reuerentia potentia et oia talia sunt vnum et idem in re. et prio ostendit potentia idem esse cum sufficientia et dicit. An tu arbitraris illud quod nihilo indigeat illud egere potentia. et respondit. B. Mi nunc inquam. P. approbat dicēs. Recte tu quidem respondes nam si quid est quod sit valentie imbecillioris idest potentie debilis in vlla idest i aliqua re necesse est esse q hoc egeat alie

Liber tertius.

pla seruorū in mandato mouētia eos p̄ impium et reueremur viros virtuosos quia
sunt principia gubernātia vitā politicā. potentia autem dicit rationē principij vñd
illud est maxime principium quod est potentissimum et ideo tale reuerendissimum
Quid vero inquit. hic ostendit p̄dictis esse annexam gloriā et leticiāz dicēs. Quid
vero iudicas. Illud qđ est sufficientissimum. potētissimum. reuerendissimum ē ne b̄ ob
scurū et ignobile vel est
clarissimū oī celebrare
i. gloria. Respondit. B
ego p̄fiteor illud esse ce
leberrimū. i. gl̄iosissimū
sicut est. Tūc p̄bia con
cludit dicēs. Cōsequēs
igit est vt fateamur cla
ritudinem. i. gl̄iā nihil di
ferre a trib⁹ supioribus
et d. B. Cōsequit in
q̄. Tunc ostēdit idē de
leticia. d. Illud qđ null⁹
alieni egeat et qđ cūcta
suis viribus possit quod
est reuerendū et clarum
nōne hoc ē letissimū. re
spondit. B. nō possum
cogitare vnde tali vllus
meror obrepat. i. intret
tunc pcludit p̄bia dicēs
Si superiora manebunt
vera necesse est illō ple
num esse letitie et p̄ eadē
concessa necesse est esse
nomina diuersa sufficiē
tie potētie claritudinis
reuerentie et iocundita
tis sed substantiam eorū
nullo modo discrepare
quod concedens. Bo.
dicit necesse est inquam
Notandum qđ omnes

creature comparant ad deum sicut effectus ad suam causam et qđ noticiā cuiuslibz
cause relucet in suo effectu necesse est ipsius dei habere notitiā per effectum et no
ticiā cū laude. qđ effectus dei representat ip̄m sub rōne bonitatis et p̄fectionis que ē ma
teria laudis. Cum igit gloria sit clara cū laude noticiā necesse est principij oīm rez
qđ est sufficientissimū potētissimū et reuerendissimū etiā esse gloriōsissimū. Notā
dum qđ sufficientissimo nullū bonū deest et talis hz appetitū getatū in bono adeptō.
qđ est aut appetit⁹ in bono adeptō. i. leticia. ergo bonū sufficientissimū etiā ē letissimū

Quid igitur inquit: obscurū ne hoc atqz
ignobile cēses cē: An oī celebritate cla
rissimū. Cōsidera vero qđ nihilo indi
gere qđ potētissimū. qđ honore dignis
simum esse cōcessus est. egere claritudi
ne quā sibi prestare nō possit atqz ob id
aliqua expte videat abiect⁹. B. nō pos
sum inquā quī hoc vti ē ita etiā celeberrimū
esse p̄fitear. P. Cōsequēs igit
est vt claritudinē supiorib⁹ trib⁹ nihil
differre fateamur. B. Cōsequit inqūā
P. Quid igit nullius egeat alieni quod
suis cūcta virib⁹ possit. qđ sit claz atqz
reuerendū: nōne hoc etiā p̄stat esse letis
simū. B. S; vñ huic inquā tali meror
vll⁹ obrepat nec cogitare quidē possum
Quare plenū esse letitie siquidem supe
riora manebunt necesse est cōfiteri. P.
Atqui illud quoqz per eadem necessa
rium est sufficientie. potentie. claritudi
nis reuerentie. iocunditatis nomina quī
dem esse diuersa nullo vero modo dis
crepare substantiam. Boe. necesse est

Prosa. ix.

Notandum qd omnia ista sufficientia. potētia. reuerētia. gloria et letitia sunt vnus in substantia nō aut sunt vnū in substantia sicut aggregatū ex diuersis rebus tunc enim ibi esset ppositio quod repugnat potētissimo et dignissimo. eo qd simpliciora digniora sunt cōpositis sed de hoc postea melius patebit. Hoc igitur qd est vnus. hic philosophia ostendit qualiter homines illud qd est vnū diuidunt. Secundo mouet dubi-

inquā hoc. **P.** Hoc igitur qd est vnū simplexq; natura prauitas hominū dispertit. et dum rei que partibus caret partez conat adipisci: nec portioez que nulla ē: nec ipaz quā mime affectat assequē. **B.** quonam modo inquam. **P.** Qui diuicias inquit petit penurie fuga d potētia nihil laborat vilis obscurusq; esse mauult multas etiaz sibi naturales quoq; subtrahit voluptates. ne pecuniam quā parauit amittat. Sed hoc modo nec sufficientia quidē cōtingit ei quem natalitia deserit. quē molestia pūgit. quē vilitas abicit. quē recōdit obscuritas. Qui vero solū posse dīderat pfligat opes despiciat voluptates honoreq; potentia carētem. gloriamq; nihilipēdit.

Gloria talis etiā subtrahit sibi multas voluptates naturales ne amittat pecuniā. quā parauit. id est lucratus est. sed hoc modo nec sufficientia cōtingit ei quem valentia id est potētia deserit quē molestia pūgit quē vilitas. i. reuerētia abicit quē obscuritas id est infamia recondit. q. d. non. Sic ostendit de potētia idē. d. Qui vero solum desiderat posse. i. potentia ille pfligat id est dispergit opes despiciat voluptates et honorem carētem potentia et nihilipendit gloriā sed videas quā multa huic deficient. sit enī aliquando vt talis egeat necessarijs vt mordeat anxietatibus et cū neqat ista depellere etiā illd qd maxime petebat desistit esse potens. Similiter h rōcinari de alijs tribus. i. de honoribus. de gloria. de voluptatib; sicut de predictis duob;. nam cum vnumquodq; horū perfecte acceptū sit idē quod cetera vt declaratū est quisquis petit aliquod horum sine ceteris non apprehendit illud quod desiderat.

Notandum qui querit partem rei indiuisibilis partem non inueniet nec ipsam rem cui; partē qrit qz in rerum natura indiuisibile partem non h; cum igit predicta quinq;. i. sufficientia reuerentia et c. ex parte rei sunt vnum et indiuisibilia h; differat moib; q querit vnū sine alio non inueniet. Notandum q ista quinq; put inueniuntur

7
tationē ibi. Quid igitur inq;. pmo ostendit quōd hoies diuidūt illud qd est vnū et dicit. Illud qd est vnū et simplex natura illud dispartit. i. diuidit prauitas humana. i. prauus error hoim que rēdo vnū sine alio et dū homines conantur. i. laborant adipisci partem rei que ptibus caret hō nō assequitur vllam portionem. i. partes nec ipaz rez integrā quā affectat et querit. **B.** quonam modo diuidunt hoies ista dicit pbia q petit diuicias ppter fugaz penurie. i. causa sufficientie vel laborat de potētia h mauult. i. magis vult esse vilis. i. indignus et obscurus. i. inglorius et ita nihil curat de dignitate et

Liber terius.

In rebus sensibilibus in quibus habet esse modo imperfecto et diminuto sic unus inuenit sine alio in quantum autem accipiunt finem esse perfectum et summum putat inuenit in beatitudine sic sunt idem indiuisibiliter et unus non inuenit sine alio quia summa sufficientia est beatitudo summa reuerentia est beatitudo. summa potentia est beatitudo et sic de alijs. Notandum quod quod homo naturaliter desiderat beatitudinem tunc unumquodque predictorum quicquid desiderat secundum

quod spectat ad beatitudines hoc autem est finem perfectum in quantum eadem sunt beatitudini et quod beatitudo cum sit deus est indiuisibilis omnia quinque predicta sunt unus indiuisibiliter ex quo patet quod quia homines querunt ista scilicet quod imperfecta in quantum sunt in sensibilibus et tamen desiderant ea secundum perfectionem ideo homines non affecunt per ea quod desiderant. Quid igitur inquit. Hic philosophia monet dubitationes quod dictum est iam quod homo querendo singulum horum diuisim ipse frustratur beatitudine. potest ergo dubitari utrum querendo omnia simul queratur beatitudo. Dicit ergo Boetius in littera.

Quid igitur inquit quia si dicat licet non queratur beatitudo querendo unumquodque diuisim quid igitur erit si quis cuncta simul cupiat adipisci. nuncquid ille sic vellet summam beatitudinis. nuncquid beatitudinem reperiet in his bonis que demonstrauimus non posse conferre quod pollicentur. id est promittunt. et respondit Boetius. Adinime inquit. Concludit ergo philosophia dicens. In his ergo nullo modo est inuestiganda beatitudo que creduntur prestare singula expetendorum. id est desiderandorum. quod. Boetius concedit dicens. quod fateor affirmo inquit ita esse et hoc nihil verius dici potest. Notandum si aliquis querit omnia quinque simul ille querit beatitudinem in vniuersali sed errat in particulari querendo eas in istis temporalibus bonis in quibus non inuenitur non enim summa sufficientia nec potentia inuenit in eis et sic patet quod querens unum illorum vel omnia simul secundum quod inueniunt in rebus sensibilibus cum habeant esse in eis modo imperfecto non consequitur beatitudinem querens autem unum istorum secundum esse perfectum cuius omnia sunt unus indiuisibiliter omnia querit et querit beatitudinem. Habet igitur inquit. Postquam philosophia assignauit causam false felicitatis hic ostendit que sit vera felicitas.

Prosa. ix.

Secundo ostendit in quo sit constituta ibi. *Qm̄ igitur agnouisti.* *Proph̄ia dicit.* Habes ne igit iam causas et formā false felicitatis nunc deflecte intuitus mentis tue in aduersum. i. in contrariū false felicitatis hoc est ad veram felicitatem ibi statim videbis verā felicitatem quam p̄misimus et dicit. *B.* Atqui pro certe vera beatitudo p̄spicua est. idest manifesta ex dictis etiā homini ceco. q. d. tam manifesta est vera

Sateor inquit et hoc nihil veri⁹ dici potest. *P.* Habes igitur iquit et formam false felicitatis et causas deflecte nūc in aduersum mētis intuitū. ibi enim verā quā p̄misimus statim videbis. *B.* At qui hec inquit vel ceco p̄spicua est eāq; tu pauloate monstrasti: dum false causas aperire conabar. *Nam* nisi fallor ea uera est et p̄fecta felicitas q̄ sufficiētē potētē reuerēdū celebrē letunq; p̄ficiat. Atq; ut me iteritus aiaduertisse cognoscas: que vnum horū quoniā idem cūcta sunt veraciter prestare potest: hanc esse plenā beatitudinē sine ābiguitate cognosco. *p.* De te alumne hac opinione felicez censeo. siquidem hoc inquit abieceris. *B.* Quidnā inquit. *P.* esse ne aliquid in his mortalibus caducisq; reb⁹ putas qd̄ h̄mōi status possit afferre. *B.* Minime inquam puto. atq; a te nihil ut amplius desideretur ostensum est. *P.* Hec igitur vel ymagines veri boni vel imperfecta quedā dare bona mortalibus videntur. Verum autē atq; perfectum bonū conferre non possunt. *Boe.* Assentior inquit. *Philosophia*

ra beatitudo ex dictis q̄ etiā ceco si aliqd̄ posset videre pateret. et tu pauloate monstrasti eā supple veram felicitatē dū conabar aperire. i. de clarare causas false felicitatis. et d. *B.* Nisi ego fallor ea est vera et perfecta felicitas que perficiat sufficientē potentes et reuerendū celebrē. et letū. ut etiā tu p̄bia cognoscas me. *B.* interi⁹ i. plenius aiaduertisse q̄ sit vera felicitas. ego sū ambiguitate cognosco hanc esse plenā beatitudinem que vnum horū. i. predictorū veraciter potest prestare qm̄ idē cūcta sūt et d. *P.* q̄ cōgratulo. *B.* Alumne hac opinione te felicem supple dico siquidē hoc abieceris supple qd̄ modicā et d. *B.* Quidnā dicas. *Dicit.* *P.* putas ne aliquid esse in his rebus mortalibus et caducis. i. transitorijs q̄ possit afferre. i. dare h̄mōi statū. *Respondet.* *Boe.* minime puto et illō ostēsum est a te ut nihil amplius desideret beatitudinē cōcludit ergo. *P.*

d. Hec igit. i. sufficientia reuerētia et c. q̄ in rebus caducis inueniunt. vel sunt ymagines. i. similitudines veri boni et vidēt dare mortalib⁹ imperfecta bona. verū autē et p̄fectū bonū p̄ferre nō possunt. et d. *B.* assentior inq̄. Nō sufficientia imperfecta que cōsiderat

Libertertius.

In reb⁹ tēporalib⁹ nō est vera sufficientia. s. tantū similitudinaria. sufficientia autē perfectā includit oīa alia quatuor. et singulū alioz quatuor pfecte alia includit et ideo illud qd dat vnū pfectū dat oīa sed illud quod dat oīa facit vere perfectū. ergo. d. B. illud qd pōt veraciter vnū conferre illud cognosco esse beatitudinē. Item assētiō est verbū deponētale et idē significat cū verbo neutrali quod est assēntio. Qm̄ igit que vera. hic ostendit. P. in quo vera felicitas sit pstituta. et p̄io tangit ordinem huius p̄tis ad precedentia et docet diuinū auxilium eē implorandū ut cognoscat in quo sit vera beatitudo. secūdo inuocat diuinū auxilium. tertio intēdit intentum in quo sit vera beatitudo. secūda ibi o qui p̄petua. tertia ibi. qm̄ igit. p̄io dicit. P. e boeti quoniam agnouisti q sit illa vera beatitudo et agnouisti que mētiātur beatitudinē. nunc superest ut agnoscas vñ illam verā beatitudinē petere possis. r. d. Bo. illud iā dudū a te vehementer expecto. r. d. P.

Quoniā igitur agnouisti que vera illa sit: que autē beatitudinem mentiantur nūc superest ut vñ de verā banc petere possis agnoscas. B. Id quidē inquam iam dudū vehementer expecto. P. S. cū vti in thimeo Platonī iquit nostro placet in minimis quoqz reb⁹ diuinum presidium debeat implorari: quid nūc faciendum censes vñ illi⁹ summi boni se des reperire mereamur. B. Inuocādū inquam rerum omnium patres quo p̄termissō nullum rite fundat exordium Philosophia recte inquit: ac simil ita modulata est.

Metrum nonum libri tertii.

Cum diuinū auxiliū in minimis rebus debeat implorari sicut placet platonī nostro in thimeo quid nūc censes faciendū supple in tam arduo negotio. Respondet. B. inuocandum supple censeo patrem omnium rerum. s. deum sine quo nullū exordī rite fundatur. quod approbat philosophia dicens. recte tu inquit censes. et simul sine intervallo phia ita modulata est. i. p̄posuit inuocatiōē dei metrica modulatiōe. Nota qd in omnibus diuinum auxilium est implorandum. quia deus est qui diuicias sue sapientie influit in animas sapientum et tribuit studentibus gratiam cognoscendi cui nihil est difficile. et sine quo nihil possibile est possideri. ita scribitur in prologo de regimine principum. et omne datum optimum et omne donū pfectum de sursum est descendens a patre luminum. ut dicit alia scriptura. Et dicit beatus augustinus. Nemo tam eruditus. nemo tam doctus qui superna illustratione non indigeat. Et beatus gregorius. Nisi intus sit qui doceat inuicem lingua doctoris laborat ideo philosophia volens ostendere in quo sit vera beatitudo inuocat diuinū auxilium quo p̄termissō nullum rite fundatur exordium.

Qui perpetua mundū rōne gubernas.

Metrum. ix. Li. iij.

Istud est metrum nonū huius tertij quod dicitur omericum ab iuatore qz omerus ipsum adinuenit. et dicitur eroicum a materia qz gesta

implorā r om̄i
diuinū aux

eorum idest vtroque illustrium hoc metro describebantur et dicitur dactylicum a pede predominante. Hexametrum a numero pedum quia constat ex sex pedibus in quo metro philosophia innocat diuinum auxilium ad ostendendum in quo sit vera beatitudo et quomodo ad ipsam perueniatur. Primo ergo philosophia captando benivolentiam dei ipsum multipliciter commendat. secundo petitionem suam exprimit ibi. da pater.

Qui perpetua mundum ratione
gubernas: Terrarumque
torque qui tempus ab euo Ire iubes stabilis
que manens das cuncta moueri.

Circa primum sciendum
quod tria requiruntur ad pe-
titionem exaudiendam
Primo requiritur pote-
tia exaudiendi. Secun-
do voluntas. tertio sci-
entia. de primis duobus
dicitur in quarto huius

ita inquit
ad petitionem exaudi-
endam.

prosa secunda. Duo sunt in quibus omnis humanorum actuum effectus constat vo-
luntas et potestas quorum si alterum desit nihil est quod explicari queat. De sci-
entia patet quia sine ea nihil rationabiliter geritur. volens ergo philosophia osten-
dere quod deus possit vel sciat exaudire suam petitionem. ostendit ipsum esse poten-
tem ex mundi gubernatione. ex celi et terre creatioe. ex temporis productione.

Secundo ostendit ipsum volentem siue benivolentem ex sui bonitate et clementia qua
produxit cuncta. Tertio ostendit ipsum esse sapientem ex quorundam affectu-
um specialium productione. secunda ibi. quem non externe. tertia ibi. Tu numeris
Primo dicit. O pater qui gubernas mundum perpetua ratione. idest perpetua pro-
videntia tua qui es factor. idest creator terrarum et celi qui iubes tempus ire. idest pro-
cedere ab euo. idest a perpetua tua duratione tu manes stabilis. idest immutabilis das
idest facis cuncta moueri.

Notandum quod tota ista littera. O pater perpetua usque
ad illam partem. da pater debet legi suspensue et potest o hic teneri vocatiue. admira-
tiue. vel deprecatiue. Notandum quod gubernare est res in debitum sui finem or-
dinare quod spectat ad diuinam bonitatem. regit autem prima causa omnes res per
hoc quod commisceatur cum eis influendo super eas virtutem vite et bonitatis
secundum auctorem in libro de causis. Notandum quod mundus secundum Ari-
stotelem in libro de celo et mundo est constitutus ex celo et terra et naturis que in eis
sunt quem mundum deus gubernat perpetua ratione idest sua providentia perpe-
tua que non est transitoria sicut providentia humana sed permanet duratione infinita

Notandum quod sicut aliquis dicit factor qui semina plantarum et arborum precipit
sic deus dicitur factor in quantum celum et terram creauit et produxit. per celum autem
et terram etiam intelliguntur elementa que sunt in medio. Dicit autem terrarum po-
nendo numerum pluralem pro singulari per antithesim. Notandum quod tempus
est duratio successiua cum sit numerus motus. idest mensura motus secundum prius et
posterius ex. iij. philosophorum que duratio procedit ab euo. Ubi notandum quod cum est du-
ratio permanens tota simul nullam habens successionem vel mutabilitatem annexam et
est idem quod eternitas que est propria duratio dei secundum quam deus est causa temporis. sicut
enim deus per suum esse est causa cuiuslibet esse et per suam bonitatem est causa cu-
iuslibet boni ita per suam durationem est causa cuiuslibet durationis

Notandum quod deus est stabilis. idest immutabilis quia nulla specie motus mo-
uetur non generatione et corruptione cum sit ingenerabilis et incorruptibilis. nec

Libertertius.

augmentatōe et diminutione cum non sit quantus non alternatione nec loci mutatione cum sit impartibilis. et probat Aristot. viij. phisicorum ex ordine mouentium et mobilium necesse est deuenire ad aliquod primum omnino immobile et per se et per accidens. Notandum q̄ omnia primo sunt mutabilia vel secundum esse vel secundum operationem. Si secundum esse hoc est dupliciter vel secundū esse substantiale sicut entia generabilia et corruptibilia vel secundū esse accidentale sicut corpora celestia que licet non mutantur generatione et corruptione tamen mutantur secundum esse locale. Si autem est mutatio secundum operationem sic intelligentie sunt mutabiles q̄ in ipsis est successio intellectuum licet ergo non mutantur quo ad esse tamen quo ad operationem. Aliter exponitur.

Stabilisq̄ manens das cuncta moueri vel omnibus speciebus motum. vel alie quibus speciebus motus accipiendo motum stricte vel large. Aliter exponitur

Stabilisq̄ manens das cuncta moueri nō q̄ omnia moueantur sed quicquid mouetur te dante mouetur. et simile genus locutionis habetur. Iohannis primo. Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum non q̄ omnes simul illuminantur. sed omnes qui illuminantur a deo illuminantur. Quem nō externe. Hic Philosophia ostendit deum esse beniuolum ex bonitate clementie qua omnia produxit. et dixit. Quem scilicet deum externe. idest extrinsece cause non pepulerunt. idest non coegerunt fingere. idest componere opus. idest creaturam fluitantis materie que fluit de esse ad non esse et econuerso de non esse ad esse forme verum pro sed insita. idest intrinseca forma summi boni. idest summe tue bonitatis. s. pepulit te fingere opus fluitantis materie. Q̄ pater tu ducis. idest producis cuncta ab exemplo superno. idest ab exemplari perpetuo tu ipse pulcherrimus ab omni deformitate elongatus gerens mente. i. memoria plenum mundum seu pulchrum mundum. s. archetipum. et formans. idest produciens ipsum mundum sensibilem simili ymagine sicut presuit in mente tua et tu iubes mundus perfectum. idest perfecte productum absoluere. idest absolutum tenere sine defectu alicuius perfectas partes. idest elementa et elementata que spectant ad integritatem mundi.

Notandū q̄ omne qd̄ necessitatur a causa extrinseca necessitatur ab efficiente vel a fine quia non sunt plures cause extrinsece. Efficiens autem necessitat dupliciter vel violentiam inferendo vt proiciens lapidem sursum. vel aliquo cōferendo quo naturaliter moueatur sicut generans dans formam leuitatis mouet ignem sursum de necessitate nature. deus autem non necessitatur ab efficiente primo modo. s. necessitate violentie cum nihil sit potentius eo. nec necessitate secundo modo cū nihil ab alio recipiat nec etiaq̄ necessitatur necessitate finis q̄ non necessitatur ab alio tanq̄ a fine comparatur ad ipsum sicut imperfectum ad perfectū eo q̄ finis est bonū

et perfectio illius quod est ad finem. deus autem a nullo extrinseco perficitur.

Notandum q̄ sola bonitas diuina coegit ipsum ad producendū opus fluitatis materie non autem coegit ipsum necessitando sed libere mouendo. Notandum q̄ inuidia facit q̄ aliquis bonum alteri nō communicat. quia inuidia est tristitia de bono alterius et quia talis inuidia in deo non est. ideo summam bonitatem per creatio-

nem alijs communica-
uit. vñ dicit plato in tibi
meo. Ab optimo inuidi
a longe relegata est et p
cōsequēs sibi dissimilis
put naturaliter cuiusq̄
capax beatitudinis esse
poterat efficiq̄ voluerit
Notādū q̄ sicut in agē

**Tu muneris elementa ligas. Vt frigo
ra flammis. Arida pueniāt liquidis ne
purior ignis: Euolet aut mersas dedu
cant pondera terras. Tu triplicis me
diam uature cuncta mouentem.**

libus pnaturā forma rei fiende preexistit secundum esse reale. sic in gentibus secun
dum intellectum forma rei producende preexistit secundum esse intellectuale. sicut
artifex volens producere domum oportet formam. domus primo in mente preexi
stere tanq̄ exemplar ad cuius imitationem facit domum in materia. cum igitur de
us sit agens per intellectum produciens mundum ipse prehabuit in mente sua exem
plar mundi et omnium partium eius ad cuius imitationem produxit mundum ex
tra supple qui mundus in mēte diuina preexistēs dicitur archetypus ab archos qd
est princeps et tipos similitudo quasi principalis similitudo cuius ymago dicitur
iste mundus sensibilis.

Tu numeris elementa ligas. Hic philosophia commē
dat deum ex parte sapientie quo ad specialem effectuum productionem. Et pri
mo ex productione elementorum. Secundo ex productione anime mundi.

Tertio ex productione nostrarum animarum. Secunda ibi tu triplicis. Tertia ibi
tu causas et dicit. O pater tu ligas elementa numeris idest proportionibus nume
rabilibus et elementa frigida conueniant. idest concordent flammis. idest calidis
elementis. et ut arida. idest sicca elementa conueniant liquidis. idest humidis ele
mentis ne ignis purior inter elementa euolet. idest creat speram suā magis ascendē
do et ne pondera. i. grauitates deducant. idest magis deorsum ducant terras mer
sas idest depressas. Notandum q̄ elementa habent proportionem numeralem
inter se sicut enī duo numeri quadrati conueniunt in vno medio proportionali sic
duo elementa contraria in duabus qualitatib⁹ conueniunt in vno elemento medio
pproportionali vtriq̄. Verbi gratia. Numerus quadratus est q̄ constat ex ductu sui
ipsius in seipsū dicendo bis duo. ter tria. bis duo in quaternarium et ter tria noue
narium. et accipere vnū numerum medium proportionabilem scilicet senarium q̄
secundum eandem pportionalem excedit quatuor in qua exceditur a nouem. sicut
enī nouē continent sex et mediam partem sex. ita sex continent quatuor et mediam
partem quatuor. sic similiter est in elementis. nam ignis et aqua in duabus qualita
tibus contrariantur. Ignis enim est calidus et siccus aqua frigida. et que colligant
vno medio supple aere qui conuenit cum igne in caliditate et cum aqua in humidit
ate. similiter est de aere et terra respectu aque. Secundum hanc sententiam littera
sic exponatur. Tu ligas elementa numeris. idest proportionibus numeralibus. ut

nota p̄ mundū

Liber tertius.

frigora. idest aque que frigide sunt conueniant flammis idest ignibus qui calidi sunt per vnum elementum medium quod est aer et arida idest terre que aride sunt conueniunt liquidis idest partibus aeris que humide sunt per elementum medium quod est aqua. Tu triplicis mediam nature cuncta mouentem. Hic philosophia ostendit sapientiam ex aie mundi productione. Tbi sciendum q ista littera communiter ex ponitur ad intentiones platonis in thimco. sed q ista expositio est difficillima et modice utilitas ego eam premitas et ponam facilem expositionem que est de mente Aristotelis. Ad cuius e uidentia est notandū q

Connectens animā: per consona membra resoluis. Que cū secta duos motū glomerauit i orbes. In semet reditura meat: mentemq; profundam Circuit et simili conuertit ymagine celum.

per animam mundi hic intelligitur intelligentia mouens orbem que per motum virtutem suam insluit inferioribus. et hec intelligentia dicitur media inter deum et animam humanam. Sicut enim in dignitate et perfectione exceditur a deo sic ipsa excedit animam nostram. Notandum q intelligentia huiusmodi dicitur esse triplicis nature propter tres operationes quas habet supple mouere orbem intelligere deum et intelligere seipsam. Notandum q orbes celestes dicuntur consona membra intelligentie quia per ipsos tanquam per organa et instrumenta intelligentia insluit inferioribus. Licet enim intelligentia prima intentione moueat propter se. tamen secunda intentione mouet propter inferiora. His premisis littera plana crit. Unde dicit sic. Tu deus animam supple mundi que est intelligentia mediam supple inter deum et animam humanam triplicis nature idest triplicis operationis mouentem cuncta supple inferiora per influxum illam tu conectens resoluis. idest distinguis eam per consona membra idest per puenientes orbes. que anima cum secta idest diuisa quantum ad operationes glomerauit idest impressit motum in duos orbes supple in orbem primi mobilis et in orbem planetarum ipsa reditura idest reflexa meat id est procedit in semetipsam supple intelligendo q est vna operatio et ipsa circuit mentem profundam idest mentem diuinam deum intelligendo que est alia operatio et ipsa conuertit idest mouet celum simili ymagie idest intellectoe quod est tertia operatio ei. Adhuc nō. Licet corpora celestia sint diuersa tamen rōne unitatis ordinis possunt dici vnum corpus Similiter intelligentie licet sint diuerse tamen possunt dici vna intelligentia propter unitatem ordinis in operatione mouendi. ergo dicit in singulari animam et non animas.

Tu causis animas paribus vitalisq; minores. hic pbia commendat sapientiam dei ex animarum nostrarum creatione dicens. O pater tu prouebis idest pducis animas hominum et minores vitas idest animas brutorum et plantarum paribus causis quibus animam mundi produxisti. s. tu aptans sublimes. idest animas rationales hominum lenibus curribus. idest celestibus stellis tu seris eas in celum et terram. idest in corpora terrena. quas animas conuersas reduci igne. idest caritate reducente facis reuerti ad te benigna lege idest ordinatione tua.

Nota q anime bestiarum et plantarum dicuntur minoris vite respectu anime hois eo q nō habēt tot nec ita perfectas operationes vite sicut anime hominum.

De Petrum. ix.

Nota q per leues currus secundum intentionem platonicoꝝ intelligit stellas compares curribus. Dixerunt eniꝝ platonici q deus omnes animas siml' creauit et seminauerit eas in celo delegendo eas stellis comparibus a quibus postea di-
labantur in corpa. sed hec opinio non valet. s. q omnes anime siml' sint create ymo
omni die de nouo creantur quib' creatis corpibus infunduntur. Dicuntur autē aie

Tu causis aias paribus vitasqꝫ mino-
res. **Prouehis** z leuibus sublimes cur-
ribus aptans. **In celus** terramqꝫ seris
quas lege benigna. **Ad te conuersas** re-
duci facis igne reuerti. **Da pater** angustā
menti conscendere sedem. **Da fontē** lu-
strare boni. **Da luce** reperta: **In te cōspi-**
cuos animi defingere visus. **Disiice**
terrene nebulas z pondera molis.

seri in celum propter v-
tutem celestem ex qua
vnio anime ad corp' cō-
trahit suam periodum li-
cet anima a deo produ-
catur in corpore tamen
vnio ex parte dispositio-
num corporalium depē-
det a v̄tute celesti. ideo
dicit eas seri in celum z
terram quia anime non
coaptantur corporibus
nisi mediāte virtute ce-
lesti. vnde secundo phi⁹

ficorum homo enī hominem generat et sol. Nota q de⁹ animas creatas aptat le-
uibus curribus. idest stellis comparibus quod sic potest intelligi. quia anima crea-
ta comparitatem et similitudinem habet cum stella. Sicut enim stella est nobilior
pars sui orbis et est perpetua sic anima rationalis perpetua existens est nobilior ps
hominis. vel sic potest intelligi q deus animas creatas aptat leuibus curribus. id
est rationi z intellectui que dicuntur currus anime qui ducunt hominem in cogni-
tionem rerum quas animas seri in celum et terram quia anima ratione et intelle-
ctu habet cognitionem celestium et terrestrium. Nota q per ignem reducem
intelligit ardorem caritatis que hominem auersum a deo vicis fecit ipsum redire
virtutibus. nisi enim homo deum amet ipsum non querit. nisi querat non inueniet
nisi inueniat ad ipsum non reuertetur. **Da pater angustam.** Postq̃

philosophia captauit beniuolentiam dei ipsum multipliciter commendādo. Hic ex-
primit suam petitionem dicens. **O pater tu qui facis omnia predicta.** da. idest con-
cede menti humane conscendere angustam sedem. idest nobilem sedem summi bo-
ni da lustrare. idest inuestigando inuenire fontem boni. idest deum qui est fons
omnis boni da luce reperta. idest cognitione prehabita in te defigere. scilicet per a-
morem conspicuos visus. idest claros intuitus animi. idest rationis et intellectus.

O pater tu disijce. idest disperge nebulas. idest obscuritates. et pondera. idest
grauitates terre molis. idest dilectionis terrene atqꝫ mica. idest resplende tuo
splendore tu namqꝫ es serenum quo supple omia illustrantur. Tu es tranquilla re-
quies p̄is supple mentibus. te cernere. idest videre. est finis supple omnium.

Tu idem existens es principum quia origo omnium rerum. Tu es vector quia ve-
bis nos per gratias quo peruenire non possumus per naturam. Tu es dux ducēs
ab errore ignorantie ad veritatem sapientie. Tu es semita cuz sis via z veritas z p-
te ad te ipm peruenitur. Tu es terminus vltra quem nihil queritur cū sis summus
et perfectum bonum. Nota q sedes summi boni dicitur angusta. idest subtilis

*prouehis
p̄m dō*

Liber tertius.

quia vix magno labore ad ipsam pervenitur. vel dicitur angusta idest nobilis quia nihil sibi comparari potest. Item deum vocat fontes summi boni sicut enim rivuli sunt existeret et fluere a fonte et ipse a nullo. sic a deo omne bonum habet esse. ipse autem a nullo. Nota ad hoc quod sedes summi boni conscendatur oportet quod investigetur et quia non sufficit investigare si non inveniatur. nec invenire si non diligatur id. *Id.* petit per amorem defigere visum animi. rationem et intellectum in summum bonum. Nota quod quia intellectus et ratio impediuntur et obscurantur per affectionem et desiderium terrenorum quod corpus quod corrumpitur aggravat animam quam corpori est subiecta ideo probia petit fugari nebulas terrene molis. et quod non sufficit fuga tenebrarum nisi adsit lux illuminans ideo petit illuminationem dicens. Atque tuo splendore micta. *Id.* visio visio idest visio pergo vel remoueo et dicitur a dis prepositione inseparabili et a verbo ico ico.

Prosa. x. iij. libri.

Quoniam igitur que sit imperfecti ista est decima prosa huius tertij in qua probia

ostendit ubi vera beatitudo sit constituta et primo continuando probat beatitudinem perfectam esse in rerum natura. Secundo ostendit in quo sit vera beatitudo. ubi. Quo vero. Primo dicit. *O* Boetius quoniam vidisti in precedentibus que sit forma imperfecti boni et que sit forma perfecti boni nunc reor idest opinor esse demonstrandum quoniam idest ubi hec perfectio felicitatis idest perfecta felicitas sit constituta in quo supple inuestigando illud arbitror primum esse inquirendum. An aliquod huiusmodi bonum perfectum quale paulo ante. scilicet octava prosa diffinisti possit existere in rerum natura ne cassa idest vana ymago idest species cogitationis nos decipiat preter veritatem subiecte rei idest existentis rei. Sed nequit negari quin esset in rerum natura perfectum bonum et perfecta felicitas et hoc bonum sit veluti fons omnium bonorum et tunc probat ipsum esse tali ratione

In quocumque genere est reperire imperfectum in eodem est reperire perfectum sed in genere rerum est reperire imperfectum bonum et imperfectam felicitatem ut

Atque tuo splendore micta. tu namque serenorum. Tu requies tranquilla piis. recernere finis Principium Vector dux semita terminus idem.

Prosa decima libri tertij.

Quoniam igitur que sit imperfecti que etiam perfecti boni forma vidisti nunc demonstrandum reor quoniam hec felicitatis perfectio constituta sit. In quo illud primum arbitror inquirendum an aliquod huiusmodi bonum quale paulo ante diffinisti in rerum natura possit existere. ne nos preter rei subiecte veritatem cassa cogitationis ymago decipiat. Sed qui existat: sicque hoc veluti quidam omnium bonorum negari nequit. De enim quod imperfectum creditur: id minutione perfecti imperfectumque esse

patet ex precedentibus .ergo in rerum natura erit dare perfectum bonum et perfectam felicitatem .Hanc rationem Pertrahat in littera et dicit .Omne quod dicitur esse imperfectum illud perhibetur imperfectum diminutione .idest ex defectu perfecti .quo fit ut si in quolibet genere videatur esse quid idest aliquid imperfectum in eo genere necesse sit aliquid esse perfectum .etenim sublata .idest circumscrip-
 one nec fingi potest .vnde

perhibetur . Quo fit ut si in quolibet genere imperfectum quid esse videatur in eo perfectum quoque aliquid esse necesse sit . Etenim perfectione sublata : vnde illud quod imperfectum perhibetur extiterit nec fingi quidem potest . Neque enim a diminutis inconsummatisque natura recepit exordium . sed ab integris absolutisque procedens in hec extrema atque effecta dilabitur . Quod si vti paulo ante monstravimus est quedam boni fragilis imperfecta felicitas : esse aliquam solidam perfectamque non potest dubitari . **B** firmissime inquam verissimeque conclusum est . **P**hia . Quo vero inquit

extiterit idest esse habeat quod perhibet imperfectum neque ei natura cepit exordium a diminutis et in summam . id est ab imperfecto sed natura procedens ab integris et absolutis . id est a perfectis dilabitur in hec extrema . idest inferiora atque effecta . idest infructuosa . ex hoc ergo accipitur maior rationis in quocumque reperitur aliquid imperfectum in eodem reperitur perfectum . Tunc subiungit minorem dicens . sicut paulo ante monstravimus que est est fragilis boni et imperfecta felicitas . et ponit conclusionem di-

cens . ergo dubitari non potest esse aliquam solidam et perfectam felicitatem . quod concedens Bo . dicit firmissime et verissime conclusum est . Notandum quod in temporalibus et sensibilibus non potest esse summum et perfectum bonum et quod multi sunt qui non putant esse alia bona preter sensibilia ideo ne aliquis putet nullum esse perfectum bonum in rerum natura philosophia primo antequam ostendat ubi sit situm perfectum bonum probat ipsam esse . Notandum quod res subiecta est de qua habetur sermo et cognitio . sed dum cogitamus de re que non est tunc est cogitatio cassa preter veritatem subiecte rei decipiens nos . ne autem talis cognitio videatur esse summi boni ideo primo probat ipsam esse in rerum natura .

Notandum quod imperfectum non potest esse principium rerum . quia perfectius prius est imperfecto . principio autem non est aliquid prius . ex quo sequitur quod ubi est imperfectum ibi est reperire perfectum . Notandum quod est devenire ad aliquid quod perfectum a quo natura incipiens progreditur ad posteriora imperfecta cuius modi sunt hec inferiora que dicuntur extrema et effecta sunt ultima causatorum non causa aliorum inferiorum . Quo vero inquit . hic philosophia ostendit in quo perfectum bonum siue felicitas sit sita secundo concludit quoddam correlarium . tertio movet dubitationem . Secunda ibi . super hec . Tertia ibi atque hoc quoque . Primo dicitur

Libertertius.

ostendit perfectam felicitatem esse in deo constitutam. Secundo ostendit per quem modum sit in deo. ibi. sed queso. Primo ponit unam propositionem notam. Secundo ex ea probat intentum ibi. Ita vero. Primo dicit. Jam probatum est quod est dare perfectum bonum. quo vero id est in quo habet illud perfectum bonum. ita considera. Et tunc subiungit propositionem. Omnis conceptio communis humanorum animorum probat. i. conce

dit deum esse bonum principem omnium rerum. Et quod deus sit quoddam bonum probat per hoc. quod deo nihil melius excogitari potest. et quis dubitat illud esse bonum quo melius nihil est. quod. nullus. Notandum quod deum esse principem omnium rerum omnes preceperunt sed quia pythagorici duo posuerunt esse principia rerum unum bonum aliud malum. ne ergo aliquis occasione huius negaret deum esse bonum id hoc probat ex eo quod nihil potest melius excogitari deo. Unde dicit beatus Augustinus in libro de doctrina christiana. Omnes latine lingue

scientes cum aures eorum sonus tetigerit quo profertur deus mouentur ad cogitandum excellentissimam quandam immortalem naturam ita autem cogitatur deus ut aliquid quo nihil sit melius. Ita vero bonum esse deum ratio demonstrat. Et sic probat intentum quod beatitudo siue perfectum bonum sit situm in deo tali ratione. Perfectum bonum est vera beatitudo. sed in deo est perfectum bonum. ergo in deo est vera beatitudo. Unde dicit in littera. Ratio ista demonstrat deum esse bonum et conuincat. id est infallibiliter conducat in eo esse perfectum bonum. nam nisi deus sit tale scilicet perfectum bonum non poterit esse princeps omnium rerum. si enim non sit perfectum bonum erit aliquid prestantius eo possidens perfectum bonum quia omnia perfecta claruerunt id est manifesta sunt esse priora minus integris id est perfectis quare ne ratio procedat in infinitum confitendum est summum deum esse plenissimum summi et perfecti boni et sic patet minor rationis. scilicet quod in deo est perfectum bonum nunc probat maiorem dicens. Sed concessimus id est probauimus nona prola perfectum bonum esse veram beatitudinem igitur restat concludere quod necesse est veram beatitudinem sitam esse in summo deo. Cuius. consentiens dicit. accipio. id est concedo inquit nec est quod ullomodo queat contradicere.

habitet ita considera deum rerum omnium principem bonum esse: communis humanorum conceptio probat animorum.

Nam cum nihil deo melius excogitari queat: id quo melius nihil est bonum esse quis dubitat: Ita vero bonum esse deum ratio demonstrat: ut perfectum quoque in eo bonum esse conuincat. Nam naturale sit: rerum omnium princeps esse non poterit. Erit enim eo prestantius aliquid perfectum possidens bonum. quod hoc prius atque antiquius esse videatur.

Omnia namque perfecta minus integris priora esse claruerunt. Quare ne in infinitum ratio prodeat: confitendum est summum deum: summi perfectique boni

Prosa .x.

Notandum qd si deus non esset perfectum bonum sed imperfectū pcederetur i infinitum sic arguendo. Deus vel est perfectū bonum vel imperfectū. si perfectū habetur ppositum. si imperfectū ergo erit aliquid prius eo cū perfectum sit pū impfecto. Illud ergo prius vel est perfectum bonū vel imperfectū. si perfectū illū erit deus. et habetur ppositum. Si imperfectū erit aliquid prius eo. cum perfectū sit prius

esse plenissimum. Sed perfectū bonū veram esse beatitudinem cōstituimus. Veram igitur beatitudinem in summo deo sitam esse necesse est. **B.** Accipio inquā: nec est quod contradici vllō modo queat. **P.** Sed queso iquit te vide qd id sancte atq; inuolabiliter probes qd boni summū deum diximus esse plenissimum. **B.** Quoniam inquit modo. **P.** Ne hunc rerum omnium patre illud iūmum bonum quo plenus esse phibetur: vel extrinsecus accepisse: vel ita naturaliter habere presumas: quasi habentis dei habiteq; beatitudinis diuersam cogites esse substantiam. Nam si extrinsecus acceptum putes prestantius id quod dederit eo qd acceperit extimare possis. sed hunc esse rerum omnium precellentissimum dignissime cōfiteatur. Quod si natura quidem inest: sed ratione diuersum: cum de rerū principe loquamur deo fingat qui pōt quis hec diuersa cōiunxerit. Postremo qd

prem oīm rerū accepisse extrinsecus illū summū bonū quo phibet esse plenus. vel psumas ita naturaliter habere a se illud bonū quasi cogites diuersam esse substantiā dei habentis et beatitudinis habite. et tunc improbat membra. pmo qd deus non accepit summū bonū ab extrinseco dicēs. Nam si putes bonū qd in deo est extrinsecus acceptū. tūc possis. i. potes existimare esse prestantius. i. melius illud bonū qd dederit eo qd acceperit. i. deo. qd est falsum. qd pfitemur hūc precellentissimū oīm rerū. Tūc pbat qd pfectū bonū i deo nō ē in ipso nālī tanq; differēs a substantia sua dicēs

imperfecto. Iterū queritur de illo priori vel ē perfectum bonū vlt im perfectū. et sic pcedetur in infinitū. vel dabitur deū esse perfectum bonū et hoc innuit littera cū dicit. Quare nē i infinitū rō pcedat. S; queso te iquit. Hic philosophia ostendit per quē modū vera beatitudo sit in deo qd non est in deo tanquā aliqd distictum ab ipso sicut accipiens a subiecto. h ē idē cū ipso. qd pbat quatuor rōnibus. secunda ibi postremo. tertia ibi. oī no em. quarta ibi. respice inquit. Primo pmit tit intentum suū cum qdā diuisione cuius membra improbat dicēs. **B.** Qd te vide qd id sancte. i. firmiter et inuolabiliter pbes qd dixim⁹ summū deū ē plenissimū summī boni. et dicit bo. Quoniam supple hoc pbat. tūc ponit pbia diuisionē dicēs. Pre sumas. i. putas ne hūc

Liber .iii.

Quod si natura. i. per naturam inest deo summū bonum. h̄ est diuersum ab ipso rō
ne quiditatis fingat qui potest quis hec diuersa coniūgerit scz deum. ⁊ summū bo
num. q. d. non est dare aliquem priorem ista diuersa iungentem. Notandū q̄ ra
tio quam pb̄a pretendit est ista. Summū bonum quod est in deo vel est acceptum
ab extrinseco vel inest sibi naturaliter. si ab extrinseco aliquid erit prestantius ⁊ no
bilius deo. qz dās sum
mū bonum prestantius
est recipiente ipsum. si
aut inest deo naturalit̄
vel tanquā idem sibi v̄l
tanquā diuersum ab ip
so. si tanq̄ idem sibi ha
betur ppositū. si tanq̄
diuersum ab ipso erit a
liquo prius q̄ ista di
uersa iunxerit. talia at
fingere est difficile.

Postremo quod a q̄li
bet. hic pb̄a pōt secun
dā rōem q̄ summū bo
num in deo non differt
ab ipso ⁊ ē rō talis. Ill
ud q̄ est diuersum ab
alio nō est illud a quo ē
diuersum. si ergo sumū
bonū esset diuersum a
deo deus nō esset sum
mū bonū q̄ nephas ē
dicere. vñ dicit in litte
ra. Postremo illud q̄
est diuersum a qualibet re illud non est illud a quo videtur esse diuersum. quare q̄
sui natura diuersum est a summo bono illud nō est summū bonū. si igitur summum
bonū ita sit in deo q̄ fm naturam est diuersum ab eo sequitur q̄ deus nō sit sumū
bonū. quod nephas est cogitare de deo quo nihil cōstat esse pstantius. Nota si alī
quid esset in deo diuersum ab ipso deus esset cōpositus ⁊ nō essentia simplicis. q̄
est falsum. Item quod est in deo diuersum ab ipso vel est accis vel ps etus. non ac
cidens qz deus nō est subiectum alicuius accis. si est ps etus cū pars pcedat to
tū aliquid erit prius deo q̄ falsum ē. Omnino cū nullius rei natura. hic pb̄a
ponit tertiā rōem que talis est. Illud q̄ est pncipium oīm formaliter est summū bo
num. qz summū bonū non pōt esse pncipiū. h̄ deus est pncipiū oīm. ergo forma
liter est summū bonum. summū aut bonū est beatitudo. ergo deus formalit̄ est sum
ma beatitudo. vñ dicit in littera. Dīno. i. generaliter nullius rei natura poterit esse
melior suo pncipio. quare q̄ omnium est pncipium sicut deus illud etiam pclude
rim verissima rōne summū esse bonū substantia. i. per sui sub̄am. cū assentiēs boeti⁹
dicit. plenissime inq̄ pclusum est. h̄ summū bonum esse beatitudinem concessum est

a qualibet re diuersus est id non est illud
a quo intelligitur esse diuersum. quare
quod a summo bono diuersum est sui
natura id summum bonum non est. q̄
nephas ē de deo cogitare quo nihil cō
stat esse prestantius. Omnino enī nul
lius rei natura suo pncipio melior po
terit existere. quare quod omnium pnci
pium sit. id etiaz sui substantia summū
esse bonum verissima ratione concludē
rim. **B.** Rectissime inq̄s. **P.** S; sum
mum bonum beatitudines esse conces
sum est. **B.** Ita est inq̄s. **P.** Igitur in
quit deum esse ipsam beatitudinem ne
cesse est confiteri. **B.** Nec inq̄s propo
sitis prioribus refragari queo. Et ab il
lis hoc illatum consequens esse pspicio

Prosa.x.

Dicit bo. ita est inq. Concludit ergo pbia igitur necesse est deū confiteri ipsaz beatitudinē. dicit Bo. nec queo refragari. i. resistere prioribus ppositis. i. premissis et ego percipio hoc illatū esse psequēs illis. i. ad illa. Nota qd pncipiu oīm rerum oī esse summū bonū substantialiter. qd si aliquō aliud a pncipio esset summū bonū substantialiter sicut aliquō pncipiatū sequitur qd pncipiatum sit nobilius suo pncipio. nam bonū substāti

P. Respice inquit an hinc quoqz idē firmitus approbetur qd duo summa bona que a se diuersa sunt esse non possint. Etenim que discrepant bona nō esse alterum quod sit alterū liquet. quare neutrum poterit esse perfectum cum alter utri alterum deest. sed quod perfectum non sit id summum non esse manifestū est. Nullo modo igitur que summa sūt bona ea possunt esse diuersa. atqui et beatitudinem et deum summū bonū esse collegimus. quare ipsam necesse est sūmam esse beatitudinem que sit summa diuinitas. Boetius. Nihil inqz nec re ipsa Verius: nec ratiocinatione firmitus nec deo dignius concludi potest. **P.** Super hec igitur inquit veluti geometre solent demonstratis propositis aliqd inferre que posismata ipsi vocant. Ita ego quoqz tibi veluti correlarius dabo

aliter nobilius est bono accidentaliter. Item si pncipiu non est bonum substantialiter h accidentaliter cū oē quod est tale p accis reducatur ad aliquō tale per se tunc pncipiu reducetur ad aliquō et p pns nō esset pncipiu. Respice inquit an hic. hic pōit quartaz rōem qd beatitudo in deo si differt ab ipso. si beatitudo differret a deo cū utriqz tā deus qz beatitudo sit summū bonū essent duo summa bōa. quorum vnū nō esset alteri. et cū vnū desit alteri neutri erit pfectus et summū bonū. qd perfectum ē cui nihil deest ergo necesse est beatitudinem esse idem cum deo. vñ dicit in littera. **O** boe. respice an hinc quod modo dicam illis quod pbatuz est firmi⁹

approbetur duo summa bona esse non possunt que sint a se diuersa. etenim liquet. i. manifestū est qd bona que discrepant alterum non est quod alterum. quare cū alterum desit alteri neutrum poterit esse pfectum cum perfectum sit cui nihil deest. sed manifestum est illud nō esse summū bonum quod nō est perfectum igitur nullo mō possunt esse diuersa ea que sunt summa bona. sed deum et beatitudinem collegim⁹ esse summū bonū. quare necesse est ipsam naturam que est diuinitas. i. naturā dei esse summā beatitudinē. quod Boetius approbans dicit. nihil verius est ipsa re. nec rōcinatione firmitus nec deo dignius pcludi pōt. Nota ex quarto topicoz qd superbabundantia dicitur vni soli conuenit. cum igitur summū bonū dicatur p superbabundantiā non erunt duo summa bona. Itē si essent duo summa bona vñ essent eiusdem speciei vel differrent specie. si eiusdem speciei erūt equaliter perfecta et vnū

Liber .iii.

erit superfluum. si differunt specie vnū erit perfectius altero. q̄ impossibile est duas species esse equaliter perfectas. sed quod est imperfectius non est summū bonum. ergo non sunt plura summa bona. Super hec inquit. Hic pb̄a concludit ex dictis quandā conclusionem correlariam dicens. super hec. s. predicta ego tibi dabo correlarium. i. conclusionem correlariam. ita. s. sicut geometre aliquis solent demonstra-
tis suis p̄positis inferre que illata ipsi vocāt porismata. i. aperitiōes et tunc ponit correlariū q̄ omnis beatus ē de⁹. quod sic inferit. q̄ ad eptione beatitudinis fiunt homines beati. beatitudo vero est ipsa diuinitas vt p̄batum est. manifestum est homines beatos fieri adeptione diuinitatis. s. sicut adeptione iustitie fiunt homines iusti. et adeptiōe sapientie sapientes. ita necesse est adeptiōe diuinitatis esse beatos siue deos. Igitur omnis beatus est deus. s. natura quib⁹ vnus deus est et non plures. participatiōe autē nihil p̄hibet plures deos esse. hanc p̄clusionem p̄mendans boe. dicit. Et pulcrū inq̄ hoc. s. quod mō p̄clusisti atq̄ preciosus siue porisma siue correlarium. magis. i. magis velis ipsum vocari. Notandū q̄ ois beatus est deus. hoc p̄batur ex littera sic. Homines fiunt beati adeptione beatitudinis. sed beatitudo est diuinitas ergo homines fiunt beati adeptiōe diuinitatis. s. adeptiōe diuinitatis aliquis efficitur deus. ergo ois beatus est deus. vel pōt sic argui. Adeptiōe diuinitatis aliquis efficitur deus. adeptiōe diuinitatis aliquis efficitur beatus cū diuinitas sit idem cum beatitudine. ergo omnis beatus est deus. Nota s̄m huguicōdem porus pori est subtile foramen in corpore p̄ quod sudor emanat. Inde porisma tis. idest aperitiō vel illuminatiō sensus. dicunt etiam porismata regule quas geometre p̄ponūt ad aliquid ostendendū eo q̄ aperiant et illuminēt mentem lectoris. et ipse allegat boe. in hoc libro de hoc nomine porisma. Notandū s̄m eundem huguicōdem a corona venit coronarium quod est premium victorie vel premium belli vel certaminis. s. corona vel aliquid aliud. vel coronarium est vñ aliquis meretur honorem vel adipiscitur coronā. et etiam allegat Boe. in hoc loco de hoc nomine coronarium. sed cōmuniter ipsum nominamus correlarium. et est correlarium conclusio sequens ex p̄missis. Nota aliquis diceret. Si omnis beatus est deus cum plures sint beati plures erunt dī. Respondet Boe. q̄ vnus est deus naturaliter et essentialiter sed participatiue scilicet participatione virtutis et immortalitatis possunt esse plures dī. Unde psalmista. Ego dixi dī estis et filij excelsi oēs. Item innuit pb̄a. xij. methaphisice vbi sic concludit. non valz pluralitas principij sit ergo vnus princeps scilicet s̄m naturam et essentiaz. Ergo dicit Seneca. vir spe-

Nam quoniam beatitudinis adeptiōe fiunt homines beati. Beatitudo vero est ipsa diuinitas: diuinitatis adeptiōe fieri beatos manifestum est. s. Vti iusticie adeptiōe iusti sapiētie sapientes fiunt. Ita diuinitatem adeptos deos fieri simili ratione necesse est. Omnis igitur beatus deus: s. natura quidē vnus participatione vero nihil prohibet eē q̄ plurimos. Bo. Et pulcrum inquam hoc atq̄ preciosum siue porisma: siue

Prosa.x.

culatius est quasi deus in humano corpore hospitatus. Pro quo ulterius notandum quod deus est quadruplex. Aliquis est deus nicipatiue ut ydolum. Alius usurpatiue ut demones cultum dei sibi usurpantes ut dicit scriptura. Omnes dii gentium demonia. Tertius est participatiue ut homines beatitudinem participantes. Quartus est deus natura habens essentie eternitatem immutabilitatem et omnimodam immutabilitatem. primis tribus

correlarium vocari maius. **P.** Atqui hoc quoque pulchrius nihil est quod his annectendum esse ratio persuadet. **B.** Quid inquit. **P.** cum multa inquit beatitudo continere videatur vtrumne hec omnia vnum veluti corpus beatitudinis quadam partium varietate coniungant. An sit eorum aliquid quod beatitudinis substantiam compleat: ad hoc uero cetera referentur. **Bo.** Vellem inquam id ipsarum rerum commemoratione patefaceres. **P.** Nonne inquit beatitudinem bonum esse censemur. **B.** Nec summum quidem inquam. **P.** addas inquit hoc omnibus licet. Nam eadem sufficientia summa est eadem summa potentia. Reuerentia quoque claritas et voluptas beatitudo esse iudicatur. **Bo.** Quid igitur

modis possunt bene esse plures dii si non quarto modo. Ultimo nota deitate siue diuinitate participare non est nisi immortalitatem impassibilitatem subtilitatem et agilitatem adipisci. Nam mortale additum nobis separatur nos a diis ut dicit Porphyrius. ergo ademptione immortalitatis erimus dii. Atqui hoc quoque pulchrius nihil est. hic philosophia mouet circa predicta quandam dubitationem secundo soluit eam. ibi Cuius discretionem. primo dicit. Ex quo dicis hoc correlarium esse pulchrum. atqui per certo hoc quod iam dicam nihil est pulchrius. quod ratio persuadet esse annectendum his. scilicet supradictis. et dicit bo. quid est pulchrum illud

dicat philosophia cum beatitudo videatur multa continere dubitatur vtrum hec omnia coniungant. id est constituent veluti vnum corpus beatitudinis quadam varietate partium an sit aliquid eorum quod compleat substantiam beatitudinis ad quod cetera referantur. tunc boetius petit hanc questionem magis elucidari dicens. Vellem inquit ut patefaceres illud quod queris commemoratione ipsarum rerum supple exemplificando. et philosophia condescendens bo. querit. nonne censemur beatitudinem esse bonum. dicit boetius. certe summum bonum. cui philosophia. licet. id est licitum est addas hoc scilicet summum omnibus his. nam beatitudo est summa sufficientia. eadem est summa potentia et iudicatur esse summa reuerentia claritas et voluptas. quid igitur estimas dicendum beccine. id est nunquid hec omnia. scilicet sufficientia et potentia et cetera sunt veluti quedam membra beatitudinis an cuncta referuntur ad bonum veluti ad verticem. scilicet tanquam ad summam rationem appetendi omnia alia. Tunc bo. fatetur se intelligere questionem et prestolari eius solutionem dicens. Intelligo quid

Liber .iii.

proponas inuestigandum si desidero audire quid possitias. i. diffinitas questionē dissol-
uendo. Notandum quod questio quā pbia mouet est ista. An predicta quicquid scilicet
sufficiētia reuerentia et cetera constituent beatitudinem sicut diuersa membra vnum
corpus. vel vtrum omnia sint eadem et referantur ad aliquod vnum. scilicet ad bonū quod
sit rōe appetēdi omnia ista. Notandum quod in beatitudine est summū bonū et in be-
atitudine est sufficiētia.

reuerentia. potētia. glo-
ria et locunditas. id que-
ritur an ista sint in bea-
titudine tanquā diuersa
aut ad vnum relata. scilicet
ad bonum ratione cuius
appetuntur. Nota ad
primam partem questio-
nis debet responderi.
quod non. quia membra vni
corpus constituētia de-
bent esse inter se diuersa
ut statim probabitur in
littera sequenti. sed illa
quinque sunt vni ut pro-
batus est ergo non possunt
esse partes beatitudinis
constituentes ipsam sicut
membra vni corpus. etiā

si sic sequeretur quod beatitudo seu deus non esset omnino simplex quod est impossibile.
Cuius rei discretionem. hic pbia soluit questionē. Et primo ostendit quod ista quinque
non sunt partes et membra beatitudinis. Secundo ostendit quod omnia referantur ad
bonum. ibi. Ad bonum vero. Primo intendit talem rationem. Membra constituentia ali-
quid vnum adinuicem debent esse diuersa. sed ista omnia quinque sunt idē ergo non
sunt membra et partes beatitudinis. Unde dicit in littera. Cuius rei supple posite in
questionē sic accipe. discretionem id est discretam solutionem. Si hec omnia forent me-
bra beatitudinis tunc discreparent ad seinuicem. Hec enim est natura partium ut
diuersa proponant vni corpus. atque per certo hec omnia quinque monstrata sunt idē
esse supple in. ix. p. 1. igitur minime sunt membra beatitudinis. si si eis saluetur ratio
membri omnia erunt vni membrum. et tunc sequitur beatitudinem componi ex vno
membro quod est impossibile. et hoc est quod dicit alioqui. i. si aliter dicatur quod non
sunt membra si vni membrum videbitur beatitudo esse coniuncta ex vno membro. quod
fieri nequit. et dicit Bo. id quidem quod modo conclusum est non est dubium. sed
illud quod restat de veritate alterius partis questionis expecto. Notandum quod bea-
tutudo est diuinitas ut prius visum est. et quod diuinitas est omnino simplex et indiuisibi-
lis ex nullo potest esse constituta. cum enim constituens sit prius constituto esset aliqd
prius veritate quod absurdum est. ergo beatitudo non potest esse constituta ex plu-
ribus membris vel ex vno membro. Ad bonū vero et c. hic pbia ostendit quod omnia
referantur ad bonum tanquā ad causam propter quā appetuntur. Secundo ex dictis

P. Hecce omnia bona sufficiētia:
potentia ceteraque ueluti quedam beati-
tudinis membra sunt: an ad bonum ve-
luti ad verticem cuncta referuntur. **B.**
Intelligo inique quid inuestigandum pro-
ponas: sed quid constituas audire desi-
dero. **P.** Cuius rei discretionem sic ac-
cipe. Si hec omnia beatitudinis mem-
bra forent se quoque inuicem discreparet
Hec est enim partium natura ut vni
corpus diuersa componant. **B.** Atqui
hec omnia idē esse monstrata sunt. **P.**
Minime igitur membra sunt: alioquin

Prosa. x.

deducit quasdam conclusiones superius probatas ut melius intelligantur. secunda
sibi. Cuius vero causa. primo dicit palam est cetera. scilicet quinqz supradicta ad que om-
nia appetenda reducunt ipsa referri ad bonum. idcirco enim petitur. id est appetitur suffici-
entia quia bonum esse iudicatur. idcirco potentia desiderat quia id est creditur esse bonum
idem licet pietate. id est iudicare de reuerentia claritate et iocunditate. et sic vniuersalit

ex vno membro beatitudo uidebitur esse
coniuncta: quod fieri nequit. **Boe.** Id
quidem inqz dubium non est sed id quod
restat expecto. **P.** Ad bonum uero ce-
tera referri palam est. Idcirco enim suf-
ficientia petitur quoniam bonum esse
iudicatur. idcirco potentia quoniam id
quoqz esse creditur bonum. Ideo de re-
uerentia claritudine iocunditate conia-
ctare licet. Omnium igitur expetendo-
rum summa atqz causa bonum est. Ad
enim neqz re neqz similitudine ullum in-
se retinet bonum id expeti nullo modo
potest. Contraqz etiam que natura bo-
na non sunt tamen si esse videantur quasi
vera bona sint appetuntur. Quo fit ut
summa cardo atqz causa expetendorum
omnium bonitas esse iure credatur.

Cuius uero causa quid expetitur id ma-
xime uidetur optari. Veluti si salutis
causa quispiam uelit equitare non tam equi-
tandi motum desiderat qz salutis effectum

cludere quod bonum est sum-
ma. id est perfectio et causa omni-
um expetendorum. id est desi-
derandorum. quod declarat
per signum dicēs. Illud. n.
quod neqz in re neqz in
similitudine. id est apparen-
tia nullum bonum retinet
in illud nullo modo potest ex-
peti. id est desiderari. et hoc id
est per primum illa que non
bona natura. id est ex natu-
ra tamen si videantur. id est ap-
pareant esse quasi vera
bona sint appetuntur. et
fit ut bonitas iure cre-
datur esse summa atqz
causa omnium expetendorum.
Notandum quod bonum est
causa omnium desiderandorum.
quia deficiente ratione boni in
aliquo siue sit bonum finis
apparentia siue existen-
tiam tollitur ratio appeti-
bilis. posita uero ratione
boni in aliquo siue finis
re siue finis apparentia
ex quo ipsum est appetibi-
le propter quod dicit aristo-
teles tertio de anima. mo-
uet enim appetibile hoc
quidem bonum hoc autem

apparēs bonum. Cuius uero causa. hic ex dictis proba deducit quasdam conclusiones
prius probatas ut melius intelligatur. et sunt due. Prima est quod bonum et beatitudo sunt
idem. Secunda quod deus et bonum idem sunt. deducēs ergo primam conclusionem dicit. Illud
maxime uidetur optari cuius causa quid. id est aliquid expetitur. id est desideratur. ut si causa salutis. id
sanitatis. quispiam. id est aliquis uelit equitare non tam. id est non tamen desiderat actum equitandi. quam
id est quantum desiderat effectum salutis. id est sanitatis. Cum igitur omnia petantur. id est appe-
tantur gratia boni illa non potius desiderantur ab omnibus quam ipsum bonum. sed nos concessi-
mus beatitudinem esse propter quam cetera optantur. quare sola beatitudo tanquam finis omnium

Liber .iii.

aliorum desideratur. ex quo liquide. i. manifeste apparet esse eandem substantiam ipsi boni et beatitudinis. Bo. assentiens isti deductioni dicit nil video cur quispiam possit dissentire. Notandum quorum proprietas per se est eadem necesse est illa esse eadem. cum igitur bonum et beatitudo habeant unam et eandem per se proprietatem erunt eadem. Nam per se proprium est beatitudini quod omnia propter eam desiderantur. similiter illa proprietas est boni quod omnia appetuntur quia bona. ergo bonum et beatitudo sunt idem. Notandum quod illud magis appetitur cuius causa aliquid appetitur quia illud propter quod aliquid appetitur prius est in causando motum desiderii quam illud quod appetitur propter aliud. quia causa primaria prius influit quam secunda varia. et ideo illud propter quod aliquid appetitur prius influit desiderio quam illud quod appetitur propter aliud. sicut finis plus influit quam ordinata in finem. et Beatus declarat per exemplum in littera de sanitate quod prius appetitur quam actus equitandi factus propter sanitatem. Sed deus. hic philosophia ex conclusionem prius probata deducit secundam scilicet deum et bonum esse idem secundum substantiam. et dicit. hunc demonstramus deum et veram beatitudinem esse idem

et unum. dicit Bo. ita est inquit. Ex quo concludit philosophia dicens. igitur secure licet concludere substantiam dei esse sitam in ipso bono. nec usquam alio. i. alibi. Nota quod ex prima conclusionem inferitur secunda accipiendo primam conclusionem pro maiore arguendo sic. Bonum et beatitudo sunt idem secundum substantiam. sed deus est vera beatitudo. ergo deus et bonum sunt idem secundum substantiam.

Cum igitur omnia boni gratia petantur non illa potius quam bonum ipsius desiderantur ab omnibus. Sed propter quod cetera optantur beatitudinem esse concessimus. quare sic quoque sola queritur beatitudo. ex quo liquido apparet ipsius boni et beatitudinis unam atque eandem esse substantiam. Boetius. Nihil video cur dissentire quispiam possit. Sed deum veramque beatitudinem unum atque idem esse monstrauimus. Boetius. Ita inquit. Philosophia. Securo igitur concludere licet dei quoque in ipso bono nec usquam alio sitam esse substantiam

Metrum decimum tertii libri.

Hic omnes pariter venite capti
Quos fallax ligat in praeceptis cathedris
Terrenas habitans libido mentes

et unum. dicit Bo. ita est inquit. Ex quo concludit philosophia dicens. igitur secure licet concludere substantiam dei esse sitam in ipso bono. nec usquam alio. i. alibi. Nota quod ex prima conclusionem inferitur secunda accipiendo primam conclusionem pro maiore arguendo sic. Bonum et beatitudo sunt idem secundum substantiam. sed deus est vera beatitudo. ergo deus et bonum sunt idem secundum substantiam.

Metrum decimum libri tertij.

Hic omnes pariter venite capti. Istud est metrum. x. huiusmodi tertium quod dicitur valenticum ab inuatore. et est vndeasillabum constans ex spondeo et dactilo et duobus vel tribus trocheis. quia ultimo loco potest poni spondeus vel trocheus. in quo metro philosophia postquam ostendit in quo sit summa beatitudo hortatur ad istam beatitudinem peruenire dicens. Omnes capti quos fallax libido idest fallax delectatio. habitans. idest possidens terrenas mentes ligat improbia

Metrum.x.

castrensis. i. viciosis cupiditatibus. venite pariter huc. i. ad summum bonum quod est sibi
in deo. Tunc ostendit utilitatem veniendi ad illud bonum dicens. Hic. i. in isto bono
quod est deus erit vobis requies laborum cum ipse sit primum in hac vita labora-
tium. hic est portus. i. securitas manens placida quiete. et asilum. i. domus refugii.
vnum. i. solum. quia nisi ad deum est tutum refugium patens. i. apertum miseris. tunc

Hic erit vobis requies laborum.
Hic portus placida manes quiete
Hoc patens vnum miseris asilum
Non quicquid tagus aureis harenis.
Donat aut herinus rutilante ripa.
Aut indus calido propinquus orbi:
Candidis miscens virides lapillos.
Illustrant aciem: magisque cecos
In suos condunt animos tenebras.
Hoc quicquid placet excitatque mentes
Infirmis tellus alluit cavernis
Splendor quo regitur vigetque celum
Vitat obscuras anime ruinas.
Hanc quisquis poterit notare lucem
Candidos pbebi radios negabit.

Prosa vndecima tertii libri.

id est quodcumque placet et excitat mentes ad cupiditates. illud tellus alluit infirmis
cavernis. i. profundis. quia in profundo terre gignuntur metalla et gemme. Tunc ostendit
utilitatem boni quod est deus in quo est vera beatitudo dei. Splendor. i. beatitudo splendor
qui splendor regit celum ille vitat obscuras ruinas anime. quia splendor et obscuritas se non co-
parant in eodem. quisque ergo poterit notare. i. notare habere hanc lucem ipse negabit. i. non
curabit candidos radios pbebi. i. solis. Notandum propter litteram quod asilum secundum huguonem
dicitur domus refugii quam romulus fecit. ab a quod est sine et silon quod est tacitus quasi sine
tacito. quia non erat pbeas ibi aliquem tangere vel offendere. Notandum secundum Isidorum li-
bro etymologiarum Tagus est fluvius quem cartago hispanie sic nuncupavit ex quo
procedit copiositas arenis auriferis. et ob hoc ceteris fluviiis hispanie est prelatus.
Notandum secundum huguonem quod herinus est fluvius asie qui campos simir-
neos secat fluctibus et est plenus aureis arenis. Indus autem secundum Isidorum
est fluvius orientis qui rubeo mari excipitur a quo india nuncupatur habundans
margaritis et smaragdis.

Prosa vndecima tertii libri.

comparat istud bonum
ad bona temporalia ostē-
dens bona temporalia
esse dānosa quia sui cupi-
ditate obtenebrant ani-
mam. d. Quicquid do-
nat tagus fluvius iste au-
reis suis arenis. quicquid
donat herinus fluvius
rutilante. id est splenden-
te sua ripa. aut indus flu-
vius a quo dicitur india
propinquus calido or-
bi quia vicinus torride
sone. indus inquit commi-
scens lapillos virides.
id est smaragdos. candi-
dis. id est margaritis. to-
tū illud non illustrat aci-
em supple mentis sed ma-
gis condunt. id est invol-
vunt cecos animos in su-
as tenebras. i. ignoran-
tias veri boni. hoc. scilicet bo-
num temporale quicquid

Liber tertius

Assentior inq̃. Ista est vndecima p̃sa huius tertij in qua p̃bia inducit bo-
etium in cognitōem quorūdam qui prius falsus fuit se ignorare. s. quis sit
finis omnium rerum et quibus gubernaculis mundus regatur. Primo
ducit ipsum in cognitōem primi. secūdo secūdi in sequēti p̃sa. primo philosophia
investigat diffinitōem boni. secūdo ex hoc ostendit quis sit finis omnium rerum.
ibi et illa nitiū. p̃mo p̃-
mittuntur quedam. se-
cūdo p̃bia aggredit̃ p̃-
positus. ibi. Nonne inq̃
primo Bo. assentiēs p̃-
dictis dicit. Assentior
inq̃. s. iā dictis. cuncta
enim constant nexa fir-
missimis rōnibus quia
demonstratiuis. et p̃bia
inquit. Quanti. s. p̃ecq̃
estimabis si agnoveris
quid sit ip̃m bonū. Rñ
det Bo. Infiniti. s. p̃e-
cū inq̃ estimabo siqui-
dem mihi pariter cōtin-
gat agnoscere deū qui
bonum est. dicit philo-
sophia. Atqui p̃ certe.
hoc patefaciā verissima
rōne. maneāt. i. cōcedā-
tur. mō. i. t̃mmodo que
conclusa sunt pauloātē
et dicit Bo. manebunt
sine omni cōtradictōe

in sui veritate. Notandum q̃ ad p̃bandam aliquam conclusionē oportet p̃cepta
manere in sui veritate et ea concedi. si enim negarentur non poss̃ ex eis deduci cō-
clusio. volens ergo philosophia ex his que conclusa sunt tāq̃ ex p̃ncipijs conclu-
dere quid sit bonum dicit hoc velle facere manentibus his que probata sunt. et di-
cit Boetius q̃ manebunt in sui veritate. Nonne inquit monstrauimus ea. Hic
philosophia aggreditur intentum ostendendo quid sit bonum et intendit probare
istam conclusionem. Bonum est illud quod omnia appetunt. quam probat tali ra-
tione. Unum et bonum sunt idem. sed omnia appetunt esse vnum. ergo omnia ap-
petunt bonum. Circa istam rationem sic procedit. p̃mo p̃bat maiorem. secūdo
minorem. tertio resumpta maiore infert conclusionē. secūda ibi. nosti ne igitur. ter-
tia ibi. est ne igitur. probat ergo maiorem q̃ vnum et bonum sunt idem per modum
questionis. Et primo querit dicens. Nonne supra monstrauimus in nona p̃sa ea
que appetuntur a pluribus. s. sufficientia reuerentia et potentia idcirco nō esse vera
bona et perfecta quoniam discreparent a seinuicem supple eo modo quo appetunt

Assentior inq̃: cuncta enī firmis
simis nexa rationibus constant.
Philosophia. Tum illa. Quanti in-
quit tu estimabis si bonum ipsum quid
sit agnoveris. Bo. Infiniti inq̃ siqui-
dem mihi pariter deū quoq̃ qui bonū
est cōtingat agnoscere. Philosophia.
Atqui hoc verissima inquit ratione pa-
tefaciam maneant mō que pauloātē cō-
clusa sunt. Boe. Manebunt inq̃. P̃.
Nonne inquit monstrauimus ea que ap-
petuntur a pluribus idcirco vera per-
fectaq̃ bona non esse quoniam a seinu-
cem discreparent. cunq̃ alteri adess̃ al-
terum plenum absolutumq̃ bonum af-
ferre non posse. Tū autem verū bonū
fieri cum in vnam veluti formas atq̃

Prosa.x.

a pluribus et cum alterum abesset alteri non possit asserre plenum et absolutum bonum quod nullo modo indigeat tunc ante monstrauimus unum verum bonum fieri cum colliguntur in unam formam beatitudinis atque efficientiam. id est in unam causam efficientem. scilicet deum. ut que sit sufficientia eadem sit potentia et reuerentia claritas et iocunditas. nisi vero omnia sint unum et idem monstratum est ea nihil habere quo nume-

efficientiam colliguntur: ut que sufficientia est eadem sit potentia. reuerentia claritas. atque iocunditas. Nisi vero unum atque idem omnia sint nihil habere quo inter expetenda numerentur. Demonstratum est inquit nec dubitari vilo modo potest. Philosopho. Que igitur cum discrepant minime bona sunt. Cum vero unum esse ceperit bona fiunt.

Nonne hec ut bona sint unitatis fieri adeptione contingit. Boetius. Ita inquit uidetur. Philo. Sed omne quod bonum est boni participatione bonum esse concedis: an minime. Bo. Ita est. P. oportet igitur idem esse unum atque bonum simili ratione concedas.

illam conclusionem per locum ab effectu dicens. Namque eadem est substantia eorum quorum non est naturaliter diuersus effectus quia idem inquam idem natus est facere idem. Boetius concedens dicit negare inquit nequeo. Nota ex littera sic probatur quod unum et bonum sint idem. Quicunque non sunt bona nisi quia sunt unum illa non sunt bona nisi adeptione unitatis. sed omnia sunt bona adeptione unitatis ergo unum et bonum idem sunt. Vel aliter arguitur sic. Omnia sunt bona adeptione bonitatis. omnia sunt bona adeptione unitatis. ergo bonum et unum sunt idem. Aliam rationem innuit in littera dicens. Illa sunt unum quorum non est diuersus effectus. quia idem inquam idem non facit nisi idem. ex secundo de generatione sed unius et boni non est diuersus effectus quia effectus utriusque est bonum. ergo sunt idem. et hec conclusio patet ex quarto metaphisice. ubi Aristoteles vult quod bonum et unum conuertantur. Propterea ne igitur omne quod est. hic philosophia probat minorem sed quod omnia appetunt esse unum per talem rationem. Unusquodque tandem manet atque subsistit quod diu est unum. scilicet omnia naturaliter appetunt manere et subsistere. ergo omnia appetunt esse unum. Illius rationis primo declarat maiorem. secundo minorem. ibi

rentur. id est reputentur inter expetenda. id est de sideranda. et dicit Bo. demonstratum est inquit nec vilo modo dubitari potest. Alterius querit philosophia illa que cum discrepant minime sunt bona et cum ceperint esse unum sunt bona. Nonne hec contingit fieri bona adeptione unitatis. dicit Bo. Ita videtur esse inquit. Et subdit philosophia. si omne quod est bonum participatione boni concedis esse bonum. an minime. Et dicit boetius. ita est. Tunc philosophia ex concessis concludit maiorem dicens. Igitur simili modo oportet ut concedas unum et bonum esse idem. et confirmat

Liber tertius

est ne igitur. Tercio resumpta maiore concluditur intentum. ibi autem inquit. Primo ergo declarans maiorem quod unumquodque tantum manet quod diu est unum. dicit. Mosti o Bo. omne quod est tantum manere atque subsistere quod diu sit unum. et cum desinit esse unum pariter contingit dissolui atque interire. Querit Bo. Quoniam modo. probia declaratur in exemplo dicens. in animalibus hoc patet cum anima et corpus in unum coeunt atque permanet unum

illud unum vocatur animal. cum vero hec unitas dissoluitur a separatione utriusque anime et corporis. liquet id est manifestum est animal interire et non iam esse animal. Ponit aliud exemplum ipsum etiam corpus humanum cum permaneat in una forma coniunctione membrorum tunc visitur. id est videtur humana species. si si partes corporis distribute et se gregate. id est separate ab invicem distraxerint unitatem corpus desinit esse quod fuerat. eodem modo percurrenti cetera proculdubio patebit unumquodque subsistere. id est permanere dum est unum. cum vero desinit esse unum interire videtur. et dicit Bo. minime inquit videtur mihi aliis consideranti plura. Nota quod aliquis diceret non videtur quod esse et esse unum sint eadem. quia mali sunt et tamen non sunt unum probatio. unum et bonum sunt idem ut iam probatum est. si mali non sunt boni ergo non sunt unum. Ista ratio soluitur ex quarto huius ne quando maiorem. quia probia

quarto huius probat malos non solum non esse potentes sed simpliciter non esse. unde mali bene sunt mali. sed quod simpliciter dicantur esse non est verum sicut homo mortuus simpliciter non est homo et de hoc videbitur in quarto. Est ne igitur inquit. Ibi probia probat seu declarat minorem. id est quod omnia appetant esse et permanere. et primo ostendit hoc. secundo probat

Eadem namque substantia est eorum quorum naturaliter non est diversus affectus. Bo. Negare inquit nequeo. P. Mosti ne igitur inquit omne quod est tam diu manere atque subsistere quod diu sit unum: si interire atque dissolui pariter atque unum esse desisterit. Boecius. Quoniam modo P. Ut in animalibus inquit cum in unum coeunt ac permanent anima corpusque: id animal vocatur. cum vero hec unitas utriusque separatione dissolvitur interire nec iam esse animal liquet. ipsum quoque corpus cum in una forma membrorum coniunctione permanet humana visitur species. At si distribute se gregateque partes corporis distraxerint unitatem desinit esse quod fuerat. Eodem modo percurrenti cetera proculdubio patebit subsistere unumquodque dum unum est. cum vero esse desinit interire. Boe. Consideranti inquit mihi plura minime aliud videtur. Philosophia. Est ne igitur inquit quod in quantum naturaliter agat relictis subsistendi appetentia venire ad iteritum corruptionisque consideret

minorem. s. q. omnia appetant esse et permanere. et primo ostendit hoc. secundo probat q. talis appetitus est naturalis. secunda ibi. Neq. nunc nos. primo ostendit intentus in animalibus. secundo in vegetabilibus. tertio in rebus inanimatis. secunda ibi. at qui non est. tertia ibi. ea etiam. primo dicit proba. Est ne aliquid quod in quantum natura liter agat desideret peruenire ad interitum. i. ad mortem et ad corruptionem relicta

Bo. si animalia in quibus considerem quae habent aliquam volendi nolendi que naturam: nil inuenio quod nullis extra cogentibus abiciant manendi intentionem et ad interitum sponte festinent. Omne namque animal tueri salutem laborat mortem vero perniciemque deuorat. Sed quid de herbis arboribusque: quid de inanimatis omnino insentientibus rebus proorsus dubito. **P.** Atqui non est quod de hoc possis ambigere cum herbas atque arbores intuearis primum sibi convenientibus innascentibus locis: ubi quantum earum natura queat cito exarescere atque iterire non possunt. Nam alie quidem campis alie montibus oriuntur: alias ferunt paludes: alie saxis he

appetentia subsistendi. respondet bo. Si respondeat animalia que habent naturam. i. appetitum volendi. i. persequendi et nolendi. i. fugiendi aliquid. nihil inuenio quod abiciat intentionem manendi supple in rebus natura et festinet sponte. i. voluntarie ad interitum nullis causis extra cogentibus. quia omne animal laborat tueri salutem et deuorat mortem et perniciem. h. ego proorsus dubito quid de herbis et arboribus. et quid de rebus inanimatis omnino insentientibus supple an talia appetant esse et permanere. **Ad Bo.** non dubitat quin animalia appetant esse et permanere. cuius rationem

inuenit. illud quod laborat tueri salutem et vitare mortem hoc appetit esse et permanere. sed omne animal est huiusmodi ergo et. sed utrum ita sit in vegetabilibus et in rebus inanimatis de hoc dubitat. et potest esse ratio dubitationis. quia in talibus non sunt operationes ita manifeste subseruientes appetitui naturali permanendi sicut in animalibus que mouentur ad percipiendum nutrimentum et alia que pertinent ad conseruationem vite. Atqui non est quod de hoc quoque possis. Hic philosophia probat quod vegetabilia sicut herbe et arbores appetant esse et permanere.

Et hoc probat quatuor modis sicut patebit. Primo ex locorum qualitate. quia in talibus locis nascuntur ubi diutius possunt conseruari in esse. Unde dicit. Atqui pro certe. **Boetii** non est quod possis ambigere. idest dubitare de hoc utrum inanimata et vegetabilia appetant esse primum. idest primo signo. Cum tu intuearis herbas. idest arbores innascentibus locis sibi convenientibus. ubi quantum earum natura. idest vigor nature queat non possunt cito exarescere et iterire. nam alie campis oriuntur sicut olive. alie montibus sicut cipressi. alias ferunt paludes sicut alnos et salices. Alie adherent saxis sicut herbe que dicuntur capilli veneris et barba iouis. Aliarum herbarum sunt secunde. idest habundantes. steriles barene ut illi

Liber tertius

berbe que dicitur mericaquas si quisq; conatur transferre in alta loca arescunt sed natura dat unicuique quod sibi conuenit et elaborat ne intereant q̄dū manere possunt. Nota locus est principium generationis q̄ saluat et p̄seruat locatū et ipso mediante virtus celestis influit ipsi locato. Cum igitur vegetabilia sicut herbe et plante requirant determinata loca in quibus saluantur et in alijs arescant patet q̄ ipsa appetant esse et p̄manere. Quid dicam q̄ oēs velut in fras. Hic p̄bia probat idem alio signo quod sumitur ex modo situationis partium fm conuenientiaz ad attractionem alimentī quo conseruatur esse eorum et dicit. quid iudicas ex hoc q̄ oēs herbe et arbores trahunt alimēta radicibus velut ore demerso in terras et diffundunt sibi alimentū per medullas per robur et per corticem. quod nō est nisi p̄pter appetitū permanendi. Tūc pōit aliud signū quod sumitur de dispositione partium ad p̄hibendū documentum extrinsecus. dices. Quid tu iudicas ex hoc q̄ nobilissimum quodq; sicut est medul

rent. aliarū fecunde sunt steriles harenae quas si in alia quispīam loca trāsferre conetur arescant. Sed dat cuiq; natura quod conuenit et ne dum manere possunt intereant elaborat. Quid dicā q̄ omnes velut in terras ore demerso trahunt alimenta radicibus. ac per medullas robur corticemq; diffundunt. Quid quod nobilissimū quodq; sicuti medulla est in interiore semper sede reconditur. extra vero quadā ligni firmitate vltimus autem cortex aduersus celi intemperiem quasi mali patiens defensor opponi. Jam vero quanta ē nature diligentia vt cuncta semine multiplicato propagentur que oīa nō modo ad tempus manēdi Verum generatim quoq; quasi i p̄petuū p̄manēdi. Veluti

la semper reconditur. i. locatur in interiori sede. idest in medio plante. extra vero tūctur quadam ligni firmitate. vltimus aut. i. exterior cortex arboris quasi patiens mali. i. potens sustinere mala opponitur defensor versus intemperiem celi. i. aeris. tūc ponit aliud signum quod sumitur ex p̄pagatione seminis que ordinatur ad conseruationem nature in alio simili in specie cum non possit manere idem numero. et dicam vero quanta est diligentia nature vt cuncta propagentur semine multiplicato supple considera que omnia semina quis nesciat esse tanquam quasdam machinas idest instrumenta manendi. non modo. idest non tū ad tempus verum etiam manēdi in perpetuum. generatim. idest successina generatione. q. d. nullus est cui bec nō pateant. Notandum q̄ radices plantarum oīi similes sunt cum habeant eandem operationem supple trahere alimentum. habent autē plante radices infiras terre. quia ex terra humorem trahunt et alimentum quod primo diffunditur in medullam. deinde in robur. deinde in corticem. est autem medulla mollissimū quod est in medio plante vel arboris non potens pati intēperies caloris et frigoris. ideo

Prosa.xi.

natura ipsam locauit in medio quam circūdat robur quod est lignum arboris. ro-
bur autem circūdatur cortice exteriori tanquā defensore ab intemperie aeris. No-
tandum q̄ q̄ vegetabilia non possunt idem numero manere ideo natura producit
in eis semina per quorum ppagationem permaneant idem in specie. s. in suo simili.

Ea etiam que inanimata esse creduntur. hic pb̄a pbat q̄ etiam inanimata appetant

quasdam machinas esse quis nesciat.

Ea etiam que inanimata esse creduntur
nonne id quod suum est queq̄ simili ra-
tione desiderant. Cur enim flāmas qui-
dem sursum leuitas vehit: terras vero
deorsum pond⁹ deprimit nisi q̄ hec sin-
gulis loca morionesq̄ conueniunt Por-
ro autem quod cuiq̄ consentaneus est
id vnumquodq̄ cōseruat. sicuti ea que
sunt inimica corrumpunt. Ita vero q̄
dura sunt vt lapides adherent tenacis-
sime partibus suis: et ne facile dissoluan-
tur resistunt. que vero liquetia vt aer
atq̄ aqua facile quidem diuidentibus
cedunt: s̄ cito in ea rursus a quib⁹ sunt
abscisa relabuntur. Ignis vero oēm re-
fugit sectionem. Neq̄ nūc nos de vo-
luntariis anime cognoscentis motibus

esse duobus signis. pri-
mo ex inclinātōne natu-
rali eorum ad locum. et
dicit sic. Ea etiam que
creduntur esse inanima-
ta vt lapis. aer. ignis.
nonne desiderant. i. ap-
petunt. queq̄. idest oīa
inanimata. quod suum
est. idest sue nature pso-
num. idest simili rōe p-
pter conseruationē sui
esse. q. d. sic. Cur enī le-
uitas vehit. i. monet flā-
mas sursum. et pōdus. i.
grauitas deprimit iras
deorsum nō ppter aliā
causam nisi q̄ hec loca
et moriones conueniūt
singulis supple pro sal-
uatione eoz esse. et sub-
dit. Porro illud quod
est consentaneum. idest
cōueniens cuiq̄ illud
supple conseruat in esse
vniquodq̄. sicut ea q̄
sunt inimica. i. cōtraria

corrumpunt. Secundo pbat idem per aliud signum sumptum ex conseruatione na-
turalis pprietatē h̄mōi ē p̄tinitas quā q̄libet res nālis nitit p̄suare. vñ dicit. Jam
supple ista vero q̄ dura sunt vt lapides adherēt tenacissimis. i. firmissimis suis p̄tib⁹
et resistūt p̄ suā duriciē ne facile dissoluant. q̄ vero sunt liquetia. i. mollia sicut aer.
et aqua de facili cedūt diuidentib⁹ s̄ cito relabunt. i. redeūt ad ea a quib⁹ sunt abscisa.
s̄ ignis refugit oēm sectionē. Nota q̄ b̄ vltimū q̄ dicit ignē fugere oēm sectionē
dupliciter exponit. p̄mo sic. Aliquid secat cū p̄tes eius abinuicē separant ita vt in
nullo pueniāt. s̄ p̄tes ignis sic non p̄t secari quin sp̄ in aliquo conueniant vt maxi-
me patet de igne qui est flamma. Alio modo exponitur sic q̄ ignis refugit omnem
sectionem. quia propter vehementiam sue actionis corrumpit ipsum quod d̄y seca-
re et igniēdo ipsum in suam naturam cōuertit. Neq̄ nūc nos. Hic philosophia
ponit q̄ desiderium essendi non est appetitus voluntarius sed naturalis. et dicit

Liber tertius

Neq; nos tractauimus nunc de motibus voluntarijs aie cognoscentis sed de naturali intentione sicut naturale est qd transigimus. i. digerimus acceptas escas sine cogitatione. et quod in somno nescientes ducimus spiritum. i. respiramus. Nam amor idest appetitus manendi. i. subsistendi in animalibus non puenit ex voluntatibus supple sicut tu estimas. qz superius posuisti solis in animalibus esse appetitum manendi Sed venit ex principiis

nature qz natura reperiatur tam in animas qz in inanimatis. qz autem appetitus manendi non sit ex voluntate pbat dupliciter. Primo probat hoc qz voluntas sepe amplectitur mortem qz tollit esse individui. vñ dicitur voluntas sepe amplectitur mortem quam natura reformidat. i. abhorret cogentibus causis scz extrinsecis sicut p3 8 martiribus. Secundo pbat idem ex hoc qz voluntas quicqz cohibet operatio ne pseruatiua esse specifi ci dicēs. etraqz. i. p contrariū illud opus gignendi quo solo durat diuturnitas. i. pmanētia rerū mortalium qd natura appetit interdū cohercere voluntas sicut p3 i cōtinētibz. id est hec caritas. idest appetitus sui supple manendi non pcedit ex animalī motione sed ex naturali intentione quam deus indidit nature.

Dedit enim prouidentia diuina rebus creatis a se hanc maximam causam manendi ut desideret permanere naturaliter qd diu possunt. quare nihil est quod vllomodo queas. idest possis dubitare cuncta que sunt naturaliter appetere constantiam permanendi et deuītare perniciem. Quod boetius concedens dicit. Confiteor inqz nunc me cernere. indubitato. idest sine dubitatione que dudum incerta videbantur supple qz vegetabilia et inanimata naturaliter appetunt pmanentiā essendi. Notandum qz duplex est appetitus. scilicet naturalis et animalis. Naturalis est qui

sed de naturali intentione tractamus. Sicuti ē qz acceptas escas sine cogitatione transigimus. qz in somno spiritū ducimus nescientes. Nam ne in animalibus quidem manendi amor ex anime voluntatibus verum ex nature principiis venit. Nam sepe mortē cogentibus causis quam natura reformidat voluntas amplectitur. Contraqz illud quo solo mortalium rerum durat diuturnitas gignendi opus quod natura semper appetit interdum cohercet voluntas. ideo hec sui caritas non ex animali motione sed ex naturali intentione procedit. Dedit enim prouidentia creatis a se rebus hanc idest maximam manendi causam ut quoad possunt naturaliter manere desideret. Quare nihil est quod vllomodo queas dubitare cuncta que sunt appetere naturaliter constantiam permanendi deuītare perniciem. Bo. Confiteor inqz nunc me indubitato cernere:

consequitur formam naturalem et quia prima perfectio illius quod habet formam naturalem est esse ideo appetitus cuiuslibet rei naturalis est ad suum esse habendum si careat vel ad conservandum si habeat. Appetitus enim animalis est qui consequitur formam apprehensam. et si est apprehensa per sensus sic est appetitus sensitivus qui intendit in convenientia nature. si autem est forma apprehensa per intellectum tunc semper inclinat

que dudum incerta videbatur. **P.** Quod autem inquit subsistere ac permanere appetit id est unum desiderat. Hoc enim sublatum nec esse quidem cuiquam permanebit. **B.** Verum est inquam. **P.** Omnia igitur inquit unum desiderant. **B.** Cōsensi. **P.** Sed unum id ipsum monstravi mus esse quod bonum est. **B.** Ita quidem. **P.** Cuncta igitur bonum petunt quod quidem ita describas licet ipsum bonum esse quod desideretur ab omnibus. **B.** Nihil inquam verum excogitari potest. Nam vel ad nihilum cuncta referuntur et uno veluti vertice destituta sine rectore fluitabunt. aut si quid est ad quod universa festinant: id erit omnium summum bonum. **P.**

natio perveniens est appetitus rationalis qui est voluntas et quia illud quod secundum se est disconveniens nature sicut est mors illud bonum apprehendit quicquid tanquam perveniens propter aliud annexum. scilicet propter premium eterne vite. ideo voluntas sepe amplectitur mortem quam natura refutat ex quo patet quod appetitus essentialis non est prior et principaliter ex appetitu intellectivo sed ex appetitu naturali. nam appetitus intellectivus non invenitur in omnibus in quibus invenitur appetitus naturalis.

Quod autem subsistere inquit. hic. **P.** resumpta maiore concludit intentionem. Quod autem appetit subsistere et permanere illud desiderat esse unum hoc

enim uno sublato non permanebit cuius rei suum esse. **B.** Verum est concludit ergo. **P.** Omnia igitur unum esse desiderant. et **B.** consentiens. **P.** consensi et tunc maiorem principalem syllogismum reumitur: concludat diffinitiones boni dicentes. sed nos monstravimus unum esse id ipsum quod bonum est. **B.** Ita quidem. tunc. **P.** concludit intentionem formando diffinitiones boni dicens igitur cuncta bonum petunt. quod bonum licet. id est licitum est ut ita describas Bonum est quod desideratur ab omnibus et dicit. **B.** Nihil verius cogitari potest quia vel ad nihilum cuncta deferuntur et destituta uno vertice. scilicet principio cuncta fluitabunt sine rectore aut si quid est ad quod universa festinant illud erit summum omnium bonorum. Notandum quod omne quod est vel appetit perfici vel in sua perfectione saluari. cum igitur perfici et in perfectione saluari sit bonum omnia appetunt bonum

Notandum cum dicitur omnia appetunt bonum ibi non accipitur bonum precise pro bono morali nec precise pro bono naturali sed pro bono communiter accepto. quod bonum communiter acceptum est esse essentialiter vel accidentale convenientius rei ut perficiatur vel in sua perfectione salvetur. Et illa nimium inquit. hic philosophia ex dictis revoocat Boetium in cognitionem cuiusdam quod supra se ignorare confessus est supple quod tunc finis omnium rerum. et primo commendat dictum boetii dicens. O alumne nimium

Liber tertius.

letor qz tu fixisti. i. attigisti notā. i. cognitionem mēte medie veritatis. idest perfecte veritatis q̄ est in medio sed hoc patuit tibi quod dicebas te ignorare pauloāte supple in primo libro sexta prosa. et querit boetius quid in q̄ supple est illd. dicit phia quis sit finis oī. n rerum et subdit is em̄ est finis oīm rerū quod desiderat ab omib⁹ quod quia bonum esse collegimus vt patz ex diffinitione boni oportet vt fateamur bonū esse finē oīm rerū

Notandum qz per notitiā medie veritat̄ intelligit notitiā diā sicut ei pūctum est medium circuli a quo oīs linee ducūtur sic deus est medium veritat̄ a quo oīs veritas pcedit. Notandum qz omnia appetit sui finem cū finis sit plectio rei ⁊ res destituta suo fine frustratur cum igitur de rōne finis sit esse bonum. qz auferentes finē auferunt naturam boni ex secundo methaphisice ideo finis omnium rerum est bonum.

Adetrū. xi. ij. libri

Quisquis pfūda mēte vestigat verū
da mēte istud est. xi. meirū hu
i⁹ tertij qd dī gliconicū

ab inuente iambicum a pede pdominante In quo metro. P. ostendit quō possumus cognoscere bonum et verum et peruenire ad cognitionē rerū. Ex quo Boetius pri⁹ p̄fessus est se modo scire qd pri⁹ ignorabat. Pri⁹ ergo ostendit modū quo possum⁹ deuenire in cognitionē veritat̄. Secūdo assignat causas ei⁹ ibi. Nō oē. d. p. Quisqz vestigat. i. inuestigare vult rerum pfūda mente. i. subtili. ⁊ cupit falli null⁹ deuijs. i. falsis opiniōibus que faciunt a vero deuiare ille reuoluat in se. i. exercitat intra se lucē. i. speculatōem intimi visus. i. rationis et intellectus interioris ⁊ ipse cogat. i. reducat longos motus. i. operationes anime procedentes ab anima inflectens eos motus in orbem. idest in circulum redeundo ad animam et quicquid animi doceat molitur. idest laborat speculando extra. idest circa res exteriores ille doceat animum retrusum. idest ad se conuersum possidere suis thesauris. idest potentis que sunt memoria et intellectus et tunc illud quod atra nubes. idest obscuritas ignorantie dudum texit. idest occultauit illud lucebit. idest apparebit perspicatius. idest euidentius ipso p̄bebo quasi dicat quod lōguo tempore fuit obscurum lucidum apparebit intellectui. Notandum qz qui vult cognoscere verum dirigat rōem et intellectum ad ipsam rem extra et ad rerum pprietates et si aliquo

Et illa nimius inquit. O alumne letor ipsam enim medie veritatis notāz mente fixisti. Sz in hoc patuit tibi qd ignorare te pauloāte dicebas. B. quid iquā P. Quis esset inquit rerum omnium finis. Is est enī pfecto quod desiderat ab oib⁹. qd qz bonum esse collegimus oportet rerum omnium finem bonum esse fateamur.

Adetrū vndecimum libri tertii.

Quisqz pfūda mēte vestigat verū
cupitqz nullis ille deuijs falli
In se reuoluat intimi lucem visus.
Longosqz i orbē cogat inflectēs motus
Animūqz doceat qcquid extra molit̄.

cognoscit ex his non statim iudicet. sed in se reuertatur deliberando an ita sit vel non sit. qz sepe videt bonum esse quod non est et non esse quod est. sine ei deliberatione non est iudicandum quod non est longa deliberatione pbatum. id dicit pbia reuoluat i se lucem intimi visus. Notandum qz orbis est linea circūducta rediens ad idēz iste ctere ergo longos motus in orbe ē cum virtus aīe ab aīa vsqz ad ipsā rē diuertit et

Suis retrusum possidere thesauris.
Dudum quod atra texit erroris nubes.
Lucebit ipso perspicatius pbebo.
Non omne nanqz mēte depulit lumē.
Obluiosam corpus inuebens molem
Beret profecto semē introsum veri.
Quod excitatur ventilante doctrina
Nam cur rogati sponte recta censetis
Mi merfus alto viueret fomes corde.
Quod si platonis musa personat verū
Quod quisqz dicit inemor recordatur

ad animā reuertitur de liberando an ita sit vel nō sit scdm quod cognouit Non omne nanqz mēte depulit lūmēz zc. hic p. assignat causam ei⁹ quod dictū est. i. quare possum⁹ cognoscere verum dicēs. Nam corp⁹ inuebens id est inducēs obliuiosaz molē. i. grauitatē qua homo fit obliuiosus nō depulit omē lūmē. i. cognitionē veritatis mente. i. de mēte qz habitus principiorūz manet in mente z subdit

pfecto id est pro certo semē. i. principium veri. i. veritatis beret. i. manet introsum id est intrinsecus in anima quod excitatur ventilante. i. exercente doctrina qz autem semen veri sit in anima probatur p hoc qz puer ignarus qdo recte respondit ad interrogata. ut vtrum dualitas sit numerus par vel impar. Unde dicit. nam cur rogati. i. interrogati censetis id est iudicetis vel responderis recta spōte id est voluntarie nisi fomes id est radix veritatis merfus id est latens viueret alto corde id est profunda mente. et subdit qz si musa id est sapia platonis personat verum illud quod qsqz discit recordatur inemor id est oblitus. Notandum qz platonī imponitur qz voluerit animas omnia sciuisse anteqz coniungerentur corporibus. sed adiuncte corporibus omnia tradidisse obliuioni. sed per studium z exercicium sapientiam recuperasse. ergo voluit qz scire nō est aliud nisi quoddam antiquoz reminisci. ad quas intensionē videtur hic loqui pbia. sed non est dicendum qz scire fiat per reminiscenciam sed scientia de nouo acqrit per inuētiōem vel doctrinā. verū est qz intellectus noster naturaliter bz se in cognitōem principiorum per que virtute intellect⁹ agentis et per doctrinam deuenit in cognitionē principiorum. vnde Linconiensis pīo posteriorūz dicit. Non solum vox doctoris exterius sonans nec littera vīsa docet. sed hec duo mouēt et excitāt ver⁹ aut doctor est qui mentē interi⁹ illuminat et veritatē oñdit. Mōndū qz sicut sanitas qzdoqz causat a pncipio iurisco. s. a corde qn qz a pncipio interiori z exteriori puta a medico et corde. h nūqz causat a pncipio exteriori sine interiori sic scia qzdoqz acqrit a pncipio interiori puta ab intellectu agente sicut pz in habētib⁹ sciaz per inuētiōnez qnqz acqrit a principio interiori et exteriori simul sicut a doctore et intellectu agente nūqz aut acqrit a principio exteriori siue interiori.

Prosa duodecima tertij libri.

Liber tertius.

Cum ego platoni inq. Ista est. xij. prosa et ultima huius tertij in qua. **P.** reducit **B.** in cognitionem alterius cuius ignorantia prius confessus est supple quibus gubernaculis mundus regat. primo facit hoc. scdo. **B.** mouet quandam questionem. **P.** secunda ibi. ludis ne me. **P.** primo ostendit. **P.** q. de omnia gubernat sua bonitate. scdo ostendit modum quo oia gubernat. ibi. Sed qd dicam. tertio ex his concludit malum nihil esse. ibi. Sed vis ne. primo. **B.** assentit dictis platoni in meo et ostendit. **P.** ipsum posse deduci in cognitionem cuiusdam cuius ignorantiam confessus est. scdo. **P.** reducit ipsum in cognitionem illius. Secunda ibi. **B.** hunc primo. d. tu p tunc ego bo. inq. uehementer assentior. i. consentio. **P.** platoni. nam me. o. **P.** bonum supple q. deus sit finis oim rex et summus bonus secundo commemoras. i. recordari facis primum qd amisisti memoriam. i. quod erat in memoria corporis rea coragione. i. corporis

Prosa. xii libri tertii.

Cum ego platoni inquam uehementer assentior. nam me horum iam scdo commemoras. **P.** primum q. memoriam corporis a stagione de hinc cum meroris mole pressus amisi. **P.** Tum illa si priora inquit concessa respicias ne illud quidem longius aberit quin recorderis quod te dudum nescire confessus est. **B.** Quid inquam. **P.** quibus ait illa gubernaculis mundus regatur. **B.** Ademini inquam me inscitiam meam fuisse confessum. Sed quid afferas licet iam prospiciam planius tamen ex te audire desidero. **P.** ibi. grauedine. de hinc. idest secundo commemoras bonum cum amisisti memoriam pressus mole. i. potest meroris. Tunc **P.** ostendit. q. non tamen horum recordaberis propter dicta huius cuiusdam alterius qd ignorare se dicebat. d. si illa prius concessa respicias si aberit longum. s. a memoria tua quoniam facile recordaberis qd dudum confessus es te ignorare in p. li. et qrit. b. qd inq. d. **P.** quibus gubernaculis regatur mundus et. d. **B.** memini inq. me fuisse confessum inscitiam. i. ignorantiam meam et iam prospiciam. i. agnoscam tamen desidero planius audire ex te qd afferas. i. qd de his dicas. **B.** hunc q. b. d. se secundo commemoratum predictorum q. deus sit finis rex. et q. sit summus bonus. p. postquam mole corporis oppressus est amisit memoriam eorum et postea p. studiis recordatur. scdo q. merore et tristitia affectus in ignorantiam eorum lapsus est h. postea p. instructionem phie ad memoriam reduxit. **B.** hunc inquit deo rege. **P.** hic. **P.** vult ostendere intentum et p. amonet. **B.** de qda prius concessio. et. b. illud fateor et ratione confirmat. scdo. **P.** ostendit q. gubernaculis regatur mundus ibi. Tu illa inq. p. d. o. b. tu paulo ante in p. libro putabas minime dubitandum hunc mundum regi a deo. d. **B.** minime arbitror dubitandum nec unquam dubitabo et ego breuiter exponere quibus rationibus accedam ad hoc probandum et innuit. **B.** rationes suas dicens. hic mundus minime conuenisset in unam formam ex tam diuersis et contrariis partibus nisi esset unus qui tam diuersa coniungeret supple q. deus et ipsa diuersitas naturarum huius mundi discors inuicem dissociaret atq. diuelleret siue nisi esset q. contineret. id est seruaret quod nexuit

Id est confixit quod supple est de^o. ordo vero nature tā cert^o nō pcederet nec expli-
caret tā dispositos motus. i. ordinatos mot^o locis tēpibus efficiētia spacijs q̄litate
bus nisi esset vnus qui idē manēs immobiliter disponderet has varietatū mutatiōnes
quicquid at hoc est quo p̄dita. i. creata manēt agitā. i. mouēt illō v̄sitato cūctis vo-
cabulo nomino deū. Nota q^d. bo. inuit tres rōes q^d mūdus regat a deo p̄ia sumit

Adū hūc iqt deo regi pauloāte mini-
me dubitādū putabas. **B.** Me nūc qui
dē arbitror iquā nec iquā dubitādū puto
P. Quibusq^z i hoc rōib⁹ accedā breui-
ter exponā. **A**dū⁹ hic ex tā diuersis cō-
trariisq^z partib⁹ in vnā formā minime
cōueniss^z nisi vn⁹ ess^z q^d tā diuersa cōiun-
geret cōiūcta vero naturarū ipsa diuer-
sitas inuicē discors dissociaret atq^z diuel-
leret. nisi ess^z vn⁹ q^d nexuit cōtineret
Nō tā uero cert^o nature ordo pcederet
nec tā dispositos mot^o locis tēporib⁹
efficiēcia spacijs q̄litateb⁹ explicarēt ni-
si vn⁹ ess^z q^d has mutationū varietates
manens ipse disponderet. **Bo.** hoc quic-
quid est quo condita manentatq^z agitā-
tur v̄sitato cunctis vocabulo deum
omnino. **P.** Tum illa cum
hec inquit ita scencies paruam

ex diuersarū rex cōiun-
ctōne q̄ talis est **D**iuer-
sa et contraria nō vniūf
inuicē p se. cū igit mūd⁹
vnitus sit ex p̄tibus. cōf-
rūis vt ex clement⁹ opoz-
tet vt aliquis sit vnens
eas et hoc est de^o. ergo
mundus regitur a deo.
Hanc rōem tangit ibi.
mūd⁹ hic. Secūda rō
sumit ex cōtrariisq^z siml⁹
p̄iuncto^z p̄seruatione q̄
talis est. **D**iuerfa et cō-
traria ex p̄prietate sue
nature dissociant ab in-
uicē nisi ab aliquo con-
seruent sed partes mun-
di sunt diuerse et p̄trarie
ergo rē. hanc rōez tan-
git ibi. **C**onfixit uero.
Tertia rō sumit ex ordi-
nata motuum dispositō-
ne que talis est. **N**ihil
certitudinaliter et regu-
lariter mouet fm dispo-
sitiōne loci tēporis effi-
cientie spacijs et qualitatib⁹

nisi sit vnum rectificans et regulans. sed motus eorum qui sunt in mundo fiunt re-
gulariter secundum predicta quinq^z. ergo necesse est ponere rectificationem et re-
gulantē qd est deus. ergo mundus regit a deo. Hanc rōez tangit ibi. **N**on tā vō
cert^o. **N**otandū q^d regulares motus fiunt in mūdō locis quātū ad p̄imationem
et elongatōez solis in obliquo circulo fiunt etiā tēporibus q̄tū ad variatiōne diei
ac noctis fiunt efficiētia quia luna efficit augmentiōez et diminutiōnem humido-
rum secundum sui crescentiā et decrescētiā et efficit fluxum et refluxum maris. sūt
etiā ordinati motus spacijs. q^d luna et alij planete maiori et minori spacio quan-
doq^z distant a sole et ab inuicē. etiam fiunt qualitatibus q^d in estate causatur calor in
hyeme frigus. **T**um illa cum hec inqt ita. hic p̄bia supposito q^d mundus regat a de-
o pbat quod regatur ab ipso per suam bonitatem. et dicit **B**oeci cum hec ita
sentias q^d mundus regitur a deo puto mihi restare paruam operā. i. paruū laborez

Liber tertius.

ut tu compos. idest potens felicitatis sospes. idest sanus reuissas patriā. idest cogno-
scas beatitudinem. Tunc probat qd deus regat mundus sua bonitate. d. intueamur q
proposuimus nōne numerauim⁹ supra in .x. p. in beatitudine esse sufficientiam ⁊ cō-
cessimus deū esse ipas beatitudinē. dicit. B. Ita est inquam. ex hoc concludit. P.
deum nullo indigere ad regendū mundū. dicit ergo ad mundū regendū deus null⁹
extrinsecis adminiculis
indigebit. alioquin si ita
esset qd aliquo egeat nō
habebit plenā sufficien-
tiam et dicit. B. illud in
q̄ est necessarium. ideo
concludit p̄bia. deus cū
cta disponit. idest regit
p se solus dicit. B. nega-
re nequit. s. de⁹ mōstra-
tus est esse ipm bonum
memini inq̄a. d. boeci.
ergo per bonū deus cū
cta disponit si quidem p
se regit omnia quem cō-
sensimus esse bonum et
hic est deus veluti qui-
dam clauus atqz guber-
naculum quo machina
mundi seruat⁹ stabilis
et incorrupta. dicit. B.
vehementer. idest valde
assentior. et illud te di-
cturam pauloante p̄spe-
xit. licet enim suspitione. Dicit p̄bia. Credo inquam qd hec prouidisti tam enim ut
arbitror vigilantius quam prius deducis oculos ad vera cernenda. Notandū
qd ex littera accipiuntur due rationes ad probandum intentum. Primo probat qd
deus p se regit omnia ⁊ taliter. In beatitudine est summa sufficientia sed deus est
beatitudo ergo in deo est summa sufficientia. tale autem non indiget extrinsecis gu-
bernaculis. ergo deus per se regit omnia. Secunda ratio probat qd deus per suā
bonitatem que non distinguitur a deo regit omnia sicut deus per se regit omnia ut
visum est sed deus est ipsum bonum ergo per bonum regit omnia. ut patet de se qz
sua bonitate et clementia. Sed quod dicam. Hic ponit per quem modum de-
us gubernat. Et primo ostendit quod omnia gubernat suauiter quia omnia si-
bi obediunt. Secundo quia probat omnia fortiter quia nihil sibi resistere potest.
Secunda ibi. Quid si conetur. Primo dicit illud quod dicam non minus pa-
tet ad contuendum. idest ad desiderandum. Et dicit Boecius. Quid inquam.
Et dicit Philosophia. Cum deus iure credatur omnia gubernare clauo bonita-
tis sue et omnia festinent naturali intentione ad bonum secuti docuit prius prosa

mibi restare operaz puto. Ut felicitatis
cōpos patriā sospes reuissas. s. que pro
posuim⁹ intueamur. Nōne i b̄titudine
sufficiētiāz numerauim⁹. deūqz beati-
dinē ipsā esse cōsensim⁹. B. Ita quidē
P. et ad mundū igit̄ iquit regendum
nullis extrinsecis adminiculis indigebit
alioquin si quo egeat plenā sufficientiaz
nō habebit. B. Id inqz ita est necessari-
us. P. Per se igit̄ solū cūcta disponit
B. Negari inqz nō pōt. P. Atqui de⁹
ipm bonū esse mōstrat⁹ est. B. memini
inqz. P. Per bonū igit̄ cūcta dispōit
Si quid p se regit oīa que bonū esse cō-
cessim⁹ et hic ē veluti. quidā clau⁹ atqz
gubernaculū. quo mundana machina
stabilis atqz incorrupta seruat⁹. Boeci⁹.